

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XVII **372**
Мај 2023. Цена 100 динара (1,20 евра)

Дан Војске Србије

СНАГА ГРАНИТА

ISSN 1452-2160

9 7771452 216004

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
Медија центар „Одбрана“

ИЗЛОЖБА
**ЈЕЛЕНА
МИЛОШЕВИЋ**
Светковина

*стакло
слике
мода*

ВЕЛИКА ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ „БЕОГРАД“

25. АПРИЛ – 27. МАЈ 2023.

ОДБРАНА

САДРЖАЈ
МАЈ 2023.

14

У фокусу

На путу мира и напретка

„Војска Србије данас је фактор стабилности у земљи и читавом региону и незаобилазан чинилац научног, технолошког и сваког другог вида развоја Србије. Више од два века у њу је и даље utkana душа народа из ког је поникла, испуњена поносом, достојанством и истрајношћу. Причињава ми неизмерно задовољство, као председнику и врховном команданту Војске Србије интересовање и одзив младих људи на конкурсе за пријем у јединице Војске Србије, што је показатељ да смо на правом путу” – из честитке председника Вучића поводом Дана Војске Србије.

18

Гарда Војске Србије
Елитни плави строј

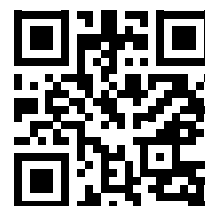

34

Признања за најбоље војне научне радове
Потенцијал за одбрану
– памет наших људи

СКЕНИРАЈТЕ
КОД И ЧИТАЈТЕ
ВЕСТИ СА САЈТА
МИНИСТАРСТВА
ОДБРАНЕ
ПРЕКО ВАШЕГ
МОБИЛНОГ
ТЕЛЕФОНА

www.mod.gov.rs

СПЕЦИЈАЛ

- Приказ способности Војске Србије
„Гранит 2023”
САМО СНАЖНА ВОЈСКА ЧУВА МИР _____ 4

У ФОКУСУ

- Активности Министарства одбране
и Војске Србије у априлу
НА ПУТУ МИРА И НАПРЕТКА _____ 14

СИСТЕМ

- Гарда Војске Србије
ЕЛИТНИ ПЛАВИ СТРОЈ _____ 18
Центар за обуку Копнене војске у Пожаревцу
СПРЕМНИ И ОПРЕМЉЕНИ _____ 24
Најбезбеднији возачи у Министарству одбране
и Војсци Србије
ЧОВЕК КЉУЧНИ ФАКТОР _____ 28
Потпуковник др Бранко Савић,
Ваздухопловномедицински институт
ОФИЦИР И ЛЕКАР – ДВЕ ПРОФЕСИЈЕ
ПОСВЕЋЕНЕ ЧОВЕКУ _____ 30
Заставник прве класе Драгиша Матић из Центра за
обуку РВ и ПВО Команде за обуку
ЧАСТ ЈЕ ПРИПАДАТИ ВОЈСЦИ СРБИЈЕ _____ 32
Признања за најбоље војне научне радове
ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ОДБРАНУ – ПАМЕТ
НАШИХ ЉУДИ _____ 34

АРСЕНАЛ

- Модели фабрике „Застава оружје”
СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ СРБИЈЕ _____ 38

ГЛОБАЛНО – ПОГЛЕДИ

- Вода – од сарадње до сукоба
СВЕТ ИСПОД ПОВРШИНЕ _____ 48

ПОВОДИ

- Округли сто „ЈНА и изазови војног
професионализма”
ЗНАЧАЈНА ИСКУСТВА И КОРИСНЕ ПОУКЕ _____ 54
Председник ОРВС Војводине Жељко Обрадовић
ЧОВЕК ЈЕ ПОКРЕТАЧ _____ 58

КУЛТУРА

- Изложба застава у Војном музеју
ЗНАМЕЊА ЧАСТИ И СЛАВЕ _____ 62

ИСТОРИЈА

- Гарда Војске Србије
ЈЕДИНИЦА СА НАЈДУЖОМ ТРАДИЦИЈОМ _____ 64

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

- Заставник прве класе у пензији Мирољуб
Јанићијевић погинуо приликом полетања
параглајдингом
ТРАГЕДИЈА НА КОРИТЊАКУ _____ 72

ОГЛАСИ

- Сервисне информације, конкурс _____ 73

Фото: Јово Мамула

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана” наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник
Главни и одговорни уредник
Драгана Марковић

Извршни уредник
Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Јована Шикман

Сарадници у броју

пуковник др Слободан Ђукић, пуковник у пензији
др Бранислав Милосављевић, пуковник у пензији др Иван
Стаменов, потпоручник Стефан Шилка,
потпоручник Иван Ђурђевић, др Зоран Миладиновић,
Маријана Јовелић, Димитрије Остојић, Игор Салингер

Дизајнер

Григорије Лазаревић

Фотографије

Горан Станковић, уредник, Даримир Банда, Јово Мамула,
заставник Андрија Гавриловић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић, Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Гrafичка припрема 3240-019; 2244-044; 200-044
Маркетинг 3241-009; 2244-046; 200-046
Продаја 3241-254; 2244-049; 200-049
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 2244-046; 200-046

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ месечно
80 динара. За претплатнике преко Банка Поштанска
штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

„Одбрана” је члан
Европског удружења
војних новинара

Дан Војске Србије

СНАГА ГРАНИТА

Године интензивног улагања у Војску Србије омогућиле су приказ њених способности „Гранит 2023“, током ког је јавност Србије на Војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ могла да види више од 2.300 средстава и на коме је учествовало више од пет хиљада њених припадника

Пише Драгана
МАРКОВИЋ

Да би се све предвиђено за приказ способности Војске Србије одвијало онако како је зацртано, било је неопходно да свака карика тог огромног механизма функционише како треба – и то у делићу секунде. Већ сам назив „Гранит“ најављивао је да ће тако и бити. Гранит је настао хлађењем и учвршћивањем ужарене магме у унутрашњости земље, али је и еруптивна стена, па та два појма потпуно описују и утисак који су многи понели са батајничког аеродрома – снажно, чврсто и еруптивно. У гранитну снагу Војске Србије уграђено је знање. На приказу способности видели смо многа средства која је изнедрила домаћа памет. Видели смо топ-хаубицу НОРА Б-52, борбена оклопна возила „лазар“, „милош“, противавионски артиљеријско-ракетни систем ПАСАРС, ракетне системе артиљерије модулари „огањ“, „тамнаву“, „шумадију“, беспилотне летелице „пегаз“, „врбац“...

Гранит се клеше знањем, зато је и овогодишње обележавање Дана Војске Србије почело доделом признања за најбоље научне радове у области одбране, што потврђује да наша земља, Министарство одбране и Војска Србије имају капацитет да самостално развијају врло софистицирана и сложена средства НВО и да наши стручњаци постижу значајне резултате у многим областима науке. Међу одабране који су добили то признање уврштени су ове године пуковник доц. др Иван Покрајац из ВТИ-а и др Милица Рајковић са ВМА, о којима пишемо на страницама „Одбране“.

Када војска изађе на „терен“ да покаже шта уме, зна и може, у сваки њен покрет уграђени су сати, дани и године обуке... Сукцесивно и непрекидно. Изабрали смо да у броју посвећеном Дану Војске Србије пишемо о

Центру за обуку Копнене војске у Пожаревцу. Како је Гарда „лице Војске Србије“, њена историја јединице са најдужом традицијом, као и њен дан, теме су овог броја.

У празничном броју Арсенал смо обогатили снајперским пушкама домаће производње.

Снагу гранита чини и традиција. Текстом о изложби Војног музеја поводом Дана Војске Србије „Војне заставе код Срба од Првог српског устанка до краја Првог светског рата“ подсећамо на знамења славе и части јер је верност војној застави света дужност сваког војника. Традиционалан је и дефиле Репрезентативног оркестра Гарде главном београдском улицом, као и почасна артиљеријска паљба на Калемегдану, где се вековима срећу две реке, а за Дан Војске Србије гардијски музичари и артиљерија.

„Када данас видите како припадници оркестра Гарде марширају Кнез Михаиловом у знак обележавања дана када је кнез Милош расписом позвао народ да у његову војску пошаље најбоље синове, ви заправо сведочите традицији која траје“ – записао је у свом виђењу потпоручник Иван Ђурђевић.

Указима председника Републике, поводом Срећења – Дана државности Србије и Дана Војске Србије, 196 припадника Министарства одбране и Војске Србије одликовано је златним и сребрним медаљама за заслуге и за ревносну службу. Срећењски орден трећег степена доделен је Војној штампарији Управе за односе са јавношћу Министарства одбране. Истог дана официрима Војске Србије уручени су укази председника Републике о унапређењима и постављењима на нове дужности.

Људи – обучени, образовани, иновативни, морално и духовно свесни и спремни да носе униформу – окосница су чврстине и снаге гранита. О њима пишемо у сваком броју „Одбране“, а у празничном поготово. ▀

Приказ способности Војске
Србије „Гранит 2023“

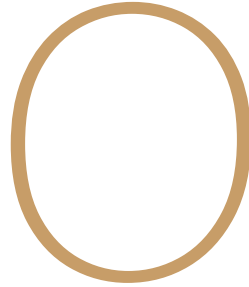
САМО СНАЖНА ВОЈСКА ЧУВА МИР

Више од пет хиљада припадника Министарства одбране и Војске Србије учествовало је у приказу способности, приређеном поводом Дана Војске Србије, који је привукао велику пажњу јавности. Бројни грађани искористили су прилику да у суботу 22. априла прођу кроз отворена врата Војног аеродрома „Луковник-пилот Миленко Павловић“, како би се и лично уверили како српска војска изгледа данас. Да је све снажнија, потврдио је након приказа председник Александар Вучић, који је активност оценио високом оценом, уз најаву даљег улагања и попуњавања људством јер је Србија опредељена за очување мира, „а да сачувате и заштитите мир и људе можете само уколико имате снажну армију“.

Приредио Владимир Вјештић

Фото: Даримир Банда, Јово Мамула и Димитрије Остојић

пште је уверење да је приказ способности Војске Србије „Гранит 2023” био успешан преваходно због чињенице да никада пре нисмо имали прилику да

на једном месту присуствујемо презентацији достигнућа Војске Србије у оволиком обиму. На прошлогодишњем приказу, организованом истим поводом, презентовано је око три стотине средстава, док је „Гранит 2023” тај број повећао за читаве две хиљаде, па је пред готово педесет хиљада посетилаца било више од 2.300 средстава наоружања и војне опреме и шездесет ваздухоплова. Државни и војни врх уверио се у изузетне способности снага Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране и специјалних снага, а присутни су уживали гледајући дефиле специјалних јединица, налет

ваздухопловног ешелона, најсавременије наоружање и војну опрема Војске Србије, као и средства у развоју домаће одбрамбене индустрије. Био је то изузетно богат и атрактиван програм, иза кога је много дана захтевних припрема и организација чији је преваходни императив била безбедност свих учесника.

АТРАКТИВАН ЛЕТАЧКИ ПРОГРАМ

Својеврсни спектакл започео је извођењем падобранског демо скока припадника 63. падобранске бригаде са заставама Републике Србије и Војске Србије из хеликоптера Х-145М с висине од 1.500 метара. Уследио је летачки програм, који су отворили борбени хеликоптери Ми-35, дејством по непријатељским циљевима ради пружања ваздухопловне ватрене подршке снагама у операцији и стварања повољних услова за извођење хеликоптерског десанта и противтерористичке операције. Након ваздухопловне ватрене подршке створени су услови за хеликоптерски десант. Тимови 72. брига-

ВОЈСКА СРБИЈЕ СВЕ СНАЖНИЈА

Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић, честитајући припадницима Дан Војске, приказ способности оценио је „врлодобрим“ и поручио да је Војска Србије све снажнија.

– Људске капацитете мораћемо да попуњавамо, да будемо квалитетнији и да много улажемо. Ја никада нисам сасвим задовољан, али хвала вам на труду и на томе што сте увек ту да сачувате и заштитите Србију. Наше је да чувамо и штитимо мир, а да сачувате и заштитите мир и људе можете само уколико имате снажну армију – истакао је председник Вучић најављујући даљи развој Војске Србије.

– Данас смо показали део нашег оруђа, оружја, најсавременијих средстава. Могли сте да видите бројне промене, први пут и ЦХ-95, други пут ЦХ-92. Наши „врапци“ су гађали пре неки дан, и то веома успешно. Развијамо наше дроне, наручили смо, и пре краја године моћи ћете да видите, и дроне „камиказе“, које смо већ купили и резервисали. Све пажљиво пратимо, наша Војнообавештајна агенција и Генералштаб извештавају ме на дневном нивоу о догађајима у Украјини и о томе на који начин и којим средствима се води рат – рекао је председник Вучић након приказа „Гранит 23“.

Приказу способности Војске Србије „Гранит 2023“, осим председника Републике Александра Вучића, потпредседника Владе и министра одбране Милоша Вучевића и начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића, присуствовали су и председник Владе Мађарске Виктор Орбан, српска чланица и председавајућа Председништва Босне и Херцеговине Жељка Цвијановић, председник Републике Српске Милорад Додик, министар одбране Мађарске Криштоф Шалај Бобровнички, председник Народне скупштине Србије Владимир Орлић и председница Владе Републике Србије Ана Брнабић.

де за специјалне операције десантирали су се техникама брзог спуштања „fast rope“ из хеликоптера Ми-8 и алпинистичким ужади-ма „repelling“ из хеликоптера Ми-17.

Даљи сценарио вежбе предвидео је да је ангажовањем ловачких авиона МиГ-29 остварена превласт у ваздушном простору и обезбеђена заштита ударних група авијације. Истовремено на земљи, на стајанци батајничког аеродрома, уследило је решавање талачке кризе током које је приказан рад противтерористичких тимова Одред војне полиције специјалне намене „Кобре”,

који су, на атрактиван начин, муњевито блокирали моторно возило и применом тактике специјалних дејстава извели напад и неутралисали терористе.

Тада су створени услови да с полетно-слетне стазе полети ударна група ваздухоплова „орао”, предвођена модернизованом летелицом тог типа, која је наоружана вођеном ракетом ваздух–земља ВРВЗ-200 и опремљена новом савременом опремом. Након ударне групе ваздухоплова полетели су и авиони „супергалеб” Г-4, како би извршили додељени задатак.

„ИЗВЛАЧЕЊЕ” СПЕЦИЈАЛАЦА „ГРОЗДОМ”

Следећа радна тачка било је извлачење специјалних снага хеликоптерима. Захваљујући количини и асортиману убојних средстава, борбени хеликоптери Ми-35 пружили су ефикасну непосредну ваздухопловну ватрену подршку и створили повољне услове за извлачење специјалних тимова.

На небу изнад батајничког аеродрома летели су и хеликоптери Ми-17, уз непосредну заштиту борбених хеликоптера Х-145, који су наоружани седмоцевним лансером ракетних зрна 80 mm и гондолом митраљеца 12,7 mm домаће производње. Уследио је

приказ извлачења тимова специјалних снага коришћењем технике „грозд” и платформе за ваздушну евакуацију „Ер ТЕП”, а онда су „орао” и „супергалеб” Г-4 презентovali како се, дејством по важним објектима и снагама непријатеља на тактичкој и оперативној дубини, пружа ваздухопловна ватрена подршка копненим снагама.

По добијању информације о повреди ваздушног простора земље, посетиоци су имали прилику да се увере у ефикасност реакције дежурног пара ловачких авиона МиГ-29. Подаци осматрања од радарских средстава, након прикупљања и обраде у центрима ВОЈИН, дистрибуирани су снагама у систему контроле и заштите ваздушног простора. Осим снага ловачке авијације, у систему ПВО ангажоване су и ракетне јединице за противваздухопловна дејства, па је приказана реакција ракетног система „куб”, који захваљујући модернизацији има могућност брзог откривања и праћења циљева, а потом је представљено и праћење додељеног циља савременим противваздухопловним ракетним системима ФК-3 и артиљеријско-ракетним системом „панцир”.

Противваздухопловна дејства по циљевима на малим висинама и даљинама изведена су и преносним ракетним системом земља-ваздух са инфрацрвеним навођењем „игла”, опремљеним системом за приказивање циљева. После остварене превласти у ваздушном простору ловачки авиони МиГ-29 извршавали су задатке у зони патролирања.

„МИГОВИ” У БРИШУЋЕМ ЛЕТУ

У наставку приказа способности Војске Србије „Гранит 2023” уследио је дефиле специјалних јединица Војске Србије, у коме су учествовали подешелони 63. падобранске бригаде и батаљона за специјалне операције „Грифони” и „Соколови”, 72. бригаде за специјалне операције. Пред посетиоцима и државним и војним врхом продефиловали су и подешелони Одред војне полиције специјалне намене „Кобре”, војне полиције Копнене војске, као и подешелони извиђачких јединица КоВ-а и Команде за обуку.

Уследили су налети ваздухопловног ешелона – авиона МиГ-29, „орао”, „супергалеб” Г-4, школских авиона „ласта” и „утва 75”, борбених хеликоптера Ми-35, хеликоптера Ми-8, „гама”, Х-145 и „газела” и вишенамених хеликоптера Ми-17. Налет ваздухопловног ешелона завршен је атрактивним

прелетом два авиона МиГ-29 у бришућем лету.

СТАТИЧКИ ДЕО ПРИКАЗА

У статичком делу приказа јавности премијерно је представљена беспилотна летелица ЦХ-95, а посетиоци су били у прилици да виде противваздухопловне ракетне системе ФК-3, „панцир”, ПАСАРС, „мистрал”, модернизоване ракетне системе „куб” и „нева”, затим модернизовано самоходно лансирано оруђе „стрела-10”, модернизовану „иглу”, мобилни центар ВОЈ, као и модернизоване радаре П-12 и „жирафа”. У статичком делу приказа учествовали су и тенкови М-84АС1/2, М-84АБ1, борбена возила пешадије БВП М-80АБ1, затим борбена оклопна возила „лазар-3”, „милош”, „лазански”, БОВ и МРАП 6×6, произведена у домаћој одбрамбеној индустрији, као и „хамери”, БРДМ-2МС и возила „беркет”.

На Војном аеродрому „Пукovníк-пилот Миленко Павловић” била су изложена и артиљеријска средства, самоходна топ-хаубица 155 mm НОРА Б-52, модернизована хаубица 122 mm „гвоздика”, модернизовани оклопни транспортер КОТ, модуларни „огањ”, универзална покретна артиљеријска рачунарска станица УПАРС, „тамнава”, „шумадија”, АЛАС, самоходне хаубице 122 mm „сора” и „соко”, а посетиоци су имали прилику да виде савремене беспилотне летелице из домаће производње и увоза, као и беспосадне хеликоптере и извиђачке и борбене дронове, као што су ЦХ-92А, „пегаз”, „врабац”, ИКА-20, ИКА-50, „гавран” и „стршљен”. На стајанци је значајну пажњу посетилаца привукло и стрељачко наоружање, баш као и оптичко-електронска средства, савремена заштитна, балистичка и камуфлажна опрема и опрема за специфичне задатке.

ТРИ ПУТА ВИШЕ ПРИЈАВЉЕНИХ

Председник Вучић је посебно истакао значај система „панцир“ и ФК-3, ракетне артиљерије, као и беспилотних и беспосадних система, и нагласио важност јачања снага модернизованим борбеним возилима пешадије и модернизованим тенковима. Врховни командант Војске Србије рекао је и да је изузетно поносан на припаднике специјалних јединица.

– Видели сте како су опремљени, одевени, све је другачије у односу на неко старо време. Оно на шта сам посебно поносан, јесте да се пријавило око 1.700 кандидата за 530 места. Дакле, пријавило се три пута више људи. Верујемо да ћемо кроз веома селективан процес моћи да добијемо више од траженог броја војника и онда је у плану следећи позив. Када буду примали прве плате од 2.000 евра па навише, тада ће сви остали да виде да говоримо истину и да нема преваре – рекао је председник Србије.

СРПСКА ВОЈСКА ЈЕ ДАНАС СНАЖНА

Председник Републике Српске Милорад Додик честитао је свима на успешном приказу, који, према његовим речима, показује напредак.

– Сваки пут када дођемо овде видимо промену ка бољој оспособљености, опремљености, обучености, и свему ономе што је важно да би се Србија, њена територија, наш народ где год био, успешно бранио и одвратио од било каквог напада оне који би потенцијално то желели. Данас је Србија и у овом смислу модернизована и њена војска је снажна – нагласио је председник Републике Српске и додао да „када се осврнемо, треба да будемо поносни на све што је учињено и што је планирано да се уради“.

– Све је то резултат напора, плана, смишљене акције да се модернизује и ојача, пре свега, воља за борбом и одбраном Србије, а то не може без опремања – истакао је Додик, који је поручио да је поносан што је присуствовао приказу на ком се уверио у напредак Војске Србије.

Активности Министарства одбране и Војске Србије у априлу

НА ПУТУ МИРА И НАПРЕТКА

Најзначајнији догађај у систему одбране током месеца за нама свакако је био приказ способности „Гранит 2023“, организован поводом Дана Војске Србије, који је обележен и низом протоколарних и свечарских активности. Честитајући празник, председник Вучић истакао је да је Војска Србије данас фактор стабилности у земљи и читавом региону и незаобилазан чинилац научног, технолошког и сваког другог вида развоја Србије, а министар одбране Милош Вучевић, који је април искористио за обилазак јединица и састава Министарства одбране и Војске Србије, као и за сусрете са страним званичницима, са свечаног пријема, организованог поводом најзначајнијег војног празника, поручио је да ће снажење Војске бити настављено, „не с намером да некоме претимо, већ да пошаљемо поруку да знамо да сачувамо оно што је наше“.

Показатељ да смо на добром путу су нам реакције грађана, посебно младих људи, који све више исказују интересовање према нашој војсци – рекао је потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић на пријему који је, с начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем, приредио поводом 23. априла – Дана Војске Србије. – Пред нама су у наредном периоду важни задаци. Спровођење пројекта за образовање специјалних снага јачине до пет хиљада људи,

организација и реализација велике здружено-тактичке вежбе са бојевим гађањем у јуну ове године, војна парада посвећена Дану победе у Првом светском рату, учешће припадника Војске Србије и Министарства одбране у мировним операцијама и мисијама, али и многе друге активности које свакодневно спроводимо на јачању система одбране у свим аспектима – истакао је министар Вучевић и додао да је, уз свесрдну помоћ државе, са председником Републике и врховним командантом Војске Србије Александром Вучићем на челу, Војска Србије обogaћена и оснажена, како материјалним, тако и људским ресурсима, што је умногоме допринело побољшању статуса њених припадника.

Министар Вучевић је пред високим званицама у Дому Гарде на Топчидеру поручио да наша војска данас располаже доскора незамисливим борбеним средствима и да се процес опремања континуирано наставља.

– Враћамо углед у друштву који је током историје красио нашег официра, подофицира и војника. Данас наша држава иде својим независним путем. Путем економског, привредног, технолошког и свеукупног друштвеног опоравка и напретка. Путем неутралности и мира. То је пут на којем поштујемо све државе и народе, али поштујемо и сами себе, своју историју и славу, своје претке и јунаке, своје научнике, спортисте, своје људе и децу. То су наше вредности и наш завет отаџбини и роду – истакао је министар Вучевић, који је најавио даље снажење Војске Србије, „не с намером да некоме претимо, јер то никада нисмо радили, већ да пошаљемо поруку да знамо да сачувамо оно што је наше“.

КЛАЊАМО СЕ СЕНИМА НАЈХРАБРИЈИХ

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић месец за нама започео је обиласком Треће бригаде Копнене војске и Мешовите артиљеријске бригаде у нишкој касарни „Мија Станимировић”, где је поручио да припаднике тих јединица, осим савременог наоружања и војне опреме, карактерише и висок морал. Такође је истакао да је Србија данас посвећена миру и да је то национални, државни интерес.

– Свакодневно радимо на јачању Војске Србије као гаранта слободе и независности наше државе. Разумео сам изазове и проблеме са којима се суочавају припадници и Треће бригаде Копнене војске и Мешовите артиљеријске бригаде и верујем да ћемо заједничким радом, и Влада Републике Србије и Министарство одбране, Генералштаб, Команда Копнене војске, сви заједно..., радити на стварању бољих услова за живот и рад припадника ових јединица и свих припадника Војске Србије – рекао је министар Вучевић.

Дан касније, 6. априла, поводом Дана сећања на почетак Другог светског рата у Југославији, након полагања венца на Споменик пилотима браниоцима Београда на Земунском кеју, министар је-

рекао да се „клањамо сенима оних који су били најхрабрији у тим тешким априлским данима, одајући признање и вечну захвалност и данашњих, али и сутрашњих генерација, храбрим пилотима Краљевског ратног ваздухопловства који су успели, у неравноправним условима, да полете и бране небо државе”. Сутрадан је, с начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем, у Дому Војске Србије присуствовао обележавању Дана почетка агресије на караулу „Кошаре”, када је „замолио” да не дозволимо да се заборави ниједан учесник рата, борац или херој, нити њихове породице. Да је тако, министар Вучевић показао је неколико дана касније, 11. априла, када је у Доњем Горачићу код Сјенице положио венац на гроб палом борцу Ивану Васојевићу, који је погинуо на тај дан 1999. у бици на Кошарама.

Боравак у Сјеници министар одбране искористио је за сусрет са председником те општине Мунибом Мујагићем, коме је захвалио на подршци коју Сјеница пружа породицама погинулих припадника Војске Србије.

МИНИСТАР ВУЧЕВИЋ НА ВАСКРС С ВОЈСКОМ

Најрадоснији хришћански празник – Васкрс потпредсед-

ЧЕСТИТКА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ ПОВОДОМ ДАНА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић честитао је Дан Војске Србије министру одбране Милошу Вучевићу, начелнику Генералштаба Војске Србије генералу Милану Мојсиловићу и свим припадницима Војске Србије.

„У спомен на дан када је 1815. године подигнут Други српски устанак, кључни тренутак за почетак стварања модерне српске државе и војске, прослављамо највећи војни празник – Дан Војске Србије.

Војска Србије данас је фактор стабилности у земљи и читавом региону и незаобилазан чинилац научног, технолошког и сваког другог вида развоја Србије. Више од два века у њу је и даље уткана душа народа из ког је поникла, испуњена поносом, достојанством и истрајношћу. Причињава ми неизмерно задовољство, као председнику и врховном команданту Војске Србије интересовање и одзив младих људи на конкурсе за пријем у јединице Војске Србије, што је показатељ да смо на правом путу. Захваљујући модернизацији и опремању наше војске, можемо с поносом да кажемо да имамо јаку Војску Србије, јачу него икада до сада, а још поноснији можемо бити на наше припаднике Војске који су у овој години постигли значајне резултате у обуци и оспособљавању нових војника и успели да одрже захтевани ниво оперативне способности Војске Србије. Снажна војска огледало је јаке државе, способна да заштити своју земљу и народ и обезбеди им сигурност и слободу, јер од тога не постоји ништа светије и часније. Поштовани припадници Војске Србије, честитам вам Дан Војске – највећи војни празник, уверен да ћете као и ваши преци корачати уздигнуте главе и знати да осветлате образ својој отаџбини, својој Србији и будете достојни свог позива. Живела Војска Србије! Живела Србија!”

— Министар одбране обишао је припаднике Треће бригаде КоВ и Мешовите артиљеријске бригаде у Касарни „Мија Станимировић” у Нишу

ник Владе и министар одбране Милош Вучевић, заједно са командантом Копнене војске генерал-потпуковником Милосавом Симићем и начелником Оперативне управе Генералштаба генерал-потпуковником Желимиром Глишовићем, честитао је припадницима Треће бри-

АКТИВНОСТИ НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић почетком априла, на позив начелника Генералштаба италијанских оружаних снага адмирала Ђузепеа Кава Драгонеа, боравио је у званичној посети Републици Италији. На састанцима је било речи о дометима и перспективама развоја билатералне војне сарадње у широком спектру области од обостраног интереса – од заједничког учешћа у мировним операцијама, преко обуке и вежби, до војнообразовне и војноекономске сарадње Србије и Италије. Било је речи и о безбедносној ситуацији у региону и свету и ангажовању италијанског контингента у саставу КФОР-а. Начелник Генералштаба Војске Србије обишао је Врховну здружену оперативну команду, Пук „Лансијери ди Монтобело“, Команду обавештајне бригаде и Команду за мрежне операције, као и компанију „Леонардо“, где је делегацији Војске Србије представљена палета наоружања и војне опреме тог произвођача.

Генерал Милан Мојсиловић средином месеца за нама разговарао је с командантом мађарске војске генерал-потпуковником Ромулусом Русин-Сендијем, који је боравио у посети нашој земљи. Теме састанка биле су безбедносна ситуација у региону и свету, резултата билатералне војно-војне сарадње и могућности за њено даље унапређење. Било је речи и о ангажовању мађарског контингента у саставу КФОР-а. У разговору је постигнут висок ниво разумевања о бројним питањима од значаја за оружане снаге, у контексту савремених безбедносних изазова, ризика и претњи. Констатовано је да је војно-војна сарадња интензивна и садржајна, да је заснована на узајамном поверењу и пријатељству и да прати узлазни тренд укупних билатералних односа Србије и Мађарске.

гаде Копнене војске у бази „Мердаре“ у Копненој зони безбедности. Истакао је да је срећан јер васкршње јутро проводи са онима који сваког дана на положајима чувају слободу и независност наше државе, старајући се и гарантујући безбедност за све њене житеље.

Министар је 19. априла у Историјском архиву Града Новог Сада свечано отворио изложбу „Војне капе и шлемови од средине 19. века до данас“, насталу у сарадњи те установе и Министарства одбране, поводом обележавања Дана Војске Србије. Изложба, нагласио је Вучевић, подсећа колико је славна историја наше војске и како се развијала. Истог дана, с начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем, у Касарни „Васа Чарапић“ присуствовао је примопредаји дужности команданта Одрета војне полиције специјалне намене „Кобре“ између досадашњег команданта потпуковника Горана Цолића и новопос-

тављеног команданта потпуковника Дарка Ђошића. Сутрадан су два челна човека Министарства одбране и Војске Србије присуствовали генералној проби за приказ способности Војске Србије „Гранит 2023“, на Војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници, када су се уверили да је све спремно за предстојећи спектакл. Свима је јасно, нагласио је тада министар Вучевић, колико је Војска Србије напредовала, колико је снажнија, опремљенија, а пре свега оспособљенија, орнија и мотивисанија, него што је то било у годинама иза нас.

СРБИЈА ПАМТИ И ПОШТУЈЕ

Као изасланик председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића, потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, у присуству начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића, 21. априла уру-

Министар Вучевић на Васкрс с војницима у бази „Мердаре“

Министар Вучевић и генерал Мојсиловић на примопредаји дужности команданта „Кобри“

чио је одликовања припадницима Министарства одбране и Војске Србије. Указима председника Републике, поводом Сртења – Дана државности Србије и Дана Војске Србије одликовано је 196 припадника Министарства одбране и Војске Србије, златним и сребрним медаљама за заслуге и за ревносну службу. Сртењски орден трећег степена додељен је Војној штампарији Управе за односе са јавношћу Министарства одбране.

– Србија слави, памти и поштује и Први и Други српски устанак. Ти празници су наше утемељење и учитељица живота. На њиховим поукама ми јасно можемо видети из чега је настала данашња, модерна Србија и чега се морамо држати и следити да бисмо је сачували и одбранили – нагласио је на свечаности министар Вучевић, који је истог дана официрима Војске Србије уручио указе председника Републике о унапређењима и постављењима на нове дужности. У чин бригадног генерала унапређени су пуков-

ници Предраг Краљевић, Драган Арсенијевић и Милан Лазић. Бригадни генерал Бране Крњајић постављен је на дужност заменика команданта РВ и ПВО, а пуковник Милан Еленков на дужност команданта 204. ваздухопловне бригаде. Министар одбране је официрима поручио да наставе да још снажније раде на унапређењу наше војске.

СУСРЕТИ

Током месеца за нама потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић имао је низ сусрета са страним званичницима. Са амбасадором Народне Демократске Републике Алжир у Београду Фатахом Махразом састао се 3. априла, а три дана касније, с начелником Генералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем, био је у пратњи председника Републике Гвинеје Бисао Умара Сисока Ембала, који је, у оквиру званичне посете Републици Србији, положио венац на Споменик незнатом јунаку на Авали. Министар Вучевић састао се 18. априла

ВОЈСКА ЈЕ ДЕО НАРОДА И СИМБОЛ ОТАЏБИНЕ

По нарђењу председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића, поводом 23. априла – Дана Војске Србије, припадници Гарде Војске Србије извршили су 21. априла почасну артиљеријску паљбу са Савског платоа на Калемегдану. Почасној артиљеријској паљби од десет плотуна из шест артиљеријских оруђа присуствовао је потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, који је дан касније, у пратњи начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића и команданта Команде за обуку генерал-мајора Жељка Петровића, истим поводом, положио венац на Споменик незнатом јунаку на Авали. У спомен-књигу је уписао:

„Од Таковског устанка до данашњих дана наша држава и њена војска су пролазиле кроз велика искушења. Али оно што је заједничко за све историјске прилике, оно што је непроменљиво, јесте да је Војска Србије била део народа и симбол наше отаџбине“.

У честитки коју је упутио припадницима Војске Србије поводом 23. априла – Дана Војске Србије, министар одбране је, између осталог, навео да је, како у прошлости тако и данас, снажна и спремна војска један од кључних фактора јаке, слободне и безбедне државе.

– Данас, у свету препуном изазова и великих промена, Војска Србије спремно извршава своје задатке. Једини циљ, а то је очување мира, безбедности и сигурности свих грађана Србије, извршава на најбољи могући начин. Улагања и увек неопходна модернизација, као и подизање стандарда наших припадника приоритет је у нашем раду с циљем да сви припадници Војске Србије и Министарства одбране буду спремни да одговоре на изазове савременог друштва, постављене задатке и достојно штите интегритет Републике Србије. Честитам Вам празник, уверен да ћете и у годинама које предстоје, следећи примере наших славних предака, захваљујући високом моралу и оспособљености, али и мудрости, наставити да доприносите развоју Војске Србије и јачању угледа наше државе у целини. Живела Војска Србије! Живела Србија!“

са делегираном министарком за спољне послове Републике Габон Јоландом Нијонде, која је са делегацијом боравила у званичној посети нашој земљи, а два дана касније и са амбасадорком Краљевине Шведске у Београду Аником Бен Давид. ▀

Гарда Војске Србије

ЕЛИТНИ ПЛАВИ СТРОЈ

– Гарда штити и чува симбол државе, па и сама постаје један од њених симбола. У јавности оличава част и достојанство целокупне војске и државе, и зато се сматра елитом. У елитни плави строј долазе само припадници Војске с врхунском стројевом изграђеношћу, моралним и војничким врлинама за понос – истиче командант Гарде бригадни генерал Никола Дејановић у сусрет 6. мају, Дану јединице.

Пише Мира ШВЕДИЋ
Фото-репортери магазина
„Одбрана”

И очетком 1830. године књаз Милош Обреновић упутио је распис старешинама ондашњих нахија са захтевом да му „из задружних и имућнијих кућа, по стасу и угледу, одаберу младиће за његову гарду”. Издвајајући их од „простих војника”, књаз је лично поставио услове за одабир гардиста: „Сви одреда да су здрави, нежењени и у сваком погледу примерни момци, непијанице и неветрогоње и, ако је могућно, да буду

писмени”. Притом је родитељима будућих гардиста поручио: „Сваки отац или сродник за чест да држи, коме се син или сродник у Гарду прими”.

Те особине одликовале су некад припаднике Гвардије, а одликују и данас гардисте. За ту јединицу бирају се пробрани младићи и девојке. Они лаког корака, витког тела и лепог изгледа, али и они снажни, спремни да издрже вишесатне физичке напоре.

ЈЕДАН ОД СИМБОЛА ДРЖАВЕ

– Гарда штити и чува симбол државе, па и сама постаје један од њених симбола. У јавности оличава част и достојанство целокупне војске и државе, и зато се сматра елитом. У елитни плави строј долазе само припадници Војске с врхунском стројевом изграђеношћу, моралним и војничким врлинама за понос – истиче командант Гарде бригадни генерал Никола Дејановић у сусрет 6. мају, Дану јединице.

Гардисти први дочекују иностране државнике који долазе у Србију. Искусном посматрачу довољан је један поглед на строј изабраних да донесе закључке о тој војсци.

– Припадник Гарде мора да воли своју земљу и свој народ. Кресе га оданост, дисциплинованост, непорочност, безбедносна култура, одлична физичка и ментална способност... Мора да има осећај за ритам. Кад у ритму музике дефилије газећи стројеви корак, сваки гардиста мора да гази као један. А можда је једна од најважнијих особина та што гардиста никад неће дозволити себи грешку, макар и ону најмању – закључује командант.

ОБУКА ГАРДИСТЕ

Опис послова гардиста је дуг. Они су у почасном строју, почасној стражи, полагају венце испред Споменика незаном јунаку или Победника, учествују у егзерциру, обезбеђују објекте у различитим улогама (испред Скупштине, зграде Владе,

ЧЕЛНИ ЉУДИ ЈЕДИНИЦЕ

Уз команданта бригадног генерала Николе Дејановића, данас су челни људи Гарде заменик команданта пуковник Жељко Гавриловић, начелник штаба пуковник Владимир Вукајловић, главни подофицир заставник прве класе Мирослав Марјановић, командант командног батаљона потпуковник Владимир Ћировић, командант гардијског батаљона потпуковник Мирко Митрић, командант 25. батаљона војне полиције потпуковник Ненад Паповић, управник репрезентативних објеката потпуковник Дамир Вуловић и логистичког батаљона мајор Славимир Шипетић.

Гарда је јединица ранга бригаде, непосредно потчињена Генералштабу. Поред Гардијског батаљон има командни, логистички и 25. батаљон војне полиције, а одговорна је и за репрезентативне објекте и објекте посебне намене. Седиште Гарде је у Касарни „Дедиње“, али се простире и у касарнама „Васа Чарапић“ и „Топчидер“, где су размештене јединице логистичког обезбеђења.

Председништва...), изводе почасну артиљеријску палбу на Калемегдану, обезбеђују људство и објекте, посебно репрезентативне објекте, пружају логистичку подршку Министарству одбране и Генералштабу...

За све те дужности морају да буду обучени. Према речима капетана прве класе Владимира Миловановића, њихова обука изводи се у свим јединицама Гарде и представља веома сложену и континуирану активност.

– Тежиште је, наравно, на обуци која се односи на саму намену Гарде. Гарду издваја обука за давање војних почести јер је у свести њених припадника одувек наглашен елемент да од њих зависи први утисак о Војсци и Републици Србији када реализују давање војних почести у оквиру протокола државних органа. И то важи не само када су у питању страни високи државници већ и када је реч о нашим званичницима, али и у свим другим приликама, кад су пред грађанством и нашим највишим државним институцијама. Тада није довољно да су припадници Гарде само добро увежбани, лепо обучени, устројени и усклађени, већ и да буду свесни шта представљају. Због тога у обуци управо наглашавамо важност беспрекорног извршења задатака, имајући у виду њихов значај за нашу отаџбину. Зато одабрани војници и старешине који ступе у Гарду, од првог дана службе, започињу увежбавање како би могли да учествују у свим тим активностима и с временом стекну неопходна знања, вештине, навике.

Припреме за давање војних почести у оквиру протокола државних органа обухватају увежбавање радњи до перфекције.

– Људство у строју мора сваку команду да изврши једновремено, брзо и тачно. Све радње

морају изгледати беспрекорно, што је само по себи велики изазов, имајући у виду да у реализацији тих активности учествује велики број припадника Гарде. Увежбавање за једну такву активност траје колико год је потребно да би се испунили строги гардијски стандарди. Наше старешине имају велико искуство у припремама за њихову реализацију – објашњава наш саговорник.

Извођење почасних артиљеријских плотуна је целодневна активност и у њу је укључено стотинак људи, са обезбеђењем и оркестром. Почине у касарни, где се оруђа каче на камионе и спремају за покрет. Кад дођу на Савску терасу на Калемегдану, послуге организовано скидају топове с камиона и равнају оруђа.

– Није лако изаћи са наоружањем у град међу људе, а да топови буду под конач и да почасна артиљеријска паљба изгледа лепо, уиграно, ефектно. У трочланој послуги значајан је рад сваког члана јер ако један закаже, нарушава се цела ватрена представа за јавност. Зато се увежбава до савршенства истовремено убацивање чаура и опалење и једновремено избацивање чаура. Почасни плотун опалује се на знак сабље приликом пада, односно самог покрета руке одозго. Једнообразно. И све то треба урадити у десет секунди.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНИ ОРКЕСТАР ГАРДЕ

Најизложенији погледима јавности, чији се наступи са радошћу прате, јесу припадници Репрезентативног оркестра Гарде. За њих кажу да су највећи војници међу уметницима и највећи уметници међу војницима. Они су чести на војним почастима у оквиру протокола државних органа приликом којих изводе химне и маршеве, на обележавањима војних празника. Више пута у току године наступају изводећи променадни дефиле поводом значајних историјских датума.

– Када динамика активности то дозволи, оркестар самостално или у сарадњи са музичким школама и другим оркестрима изводи концертне активности. У протеклим месецима, у сарадњи са Музичком школом „Јосиф Маринковић”, одржан је

АУТОМОБИЛИ, ЛУКСУЗ ПРОТОКОЛА

Мистерије гаража у објектима Гарде, све до данашњих дана, остају луксузни и елегантни аутомобили које је Титова администрација куповала шездесетих година прошлог века како би државни протокол на што бољи начин представио државу у успону, каква је у то време била Југославија. Смештени у ауто-чету Гардијске бригаде, они су довољно добро досегнути ниво економског просперитета и зацртаног престижа који би један од оснивача Покрета несврстаних требало да има, али и поуздан партнер Западне Европе, из које, путем одређених споразума, долазе *мерцедеси*, вредни државног поноса. Постоје два легитимна супарника за примат првог возила Титовог протокола. С једне стране је гигант британске техничке индустрије – Rolls-Royce Phantom V, наследник луксуза из тридесетих година, синоним моћи и богатства, у лимитираној верзији с ознаком редног броја „шест”, с нијансом и линијом која тражи фину руку и беле рукавице, који је потраживао ирански шах, румунски генерални секретар и прва дама Филипина, и у који је било сасвим достојанствено увести краљицу Велике Британије 1972. године. С друге стране, конкуренција би могао бити само један Mercedes Pullman 600, на који је доживотни председник Југославије био толико поносан, да је увоз из 1964. ових блиндираних драгуља био добар знак предстојећег споразума о обнављању економске сарадње Југославије и Западне Немачке. Заменивши Cadillac у званичним појављивањима, Pullman је постао незаобилазно средство гардијске јединице и југословенске армије у свету. Прихваћен и у широкој народној култури као симбол успеха, Mercedes је с миром могао да остане званично возило југословенског владара. У Касарни „Дедиње” сваки преглед ових аутомобила прати брижна рука заставника, која не испитује очуваност возила без белих рукавица и детаљно исписане бележнице. Да се историја другачије одиграла, сада би у категорију културног добра наше државе поред Phantoma и Pullmana, од чак 85 аутомобила којима је Тито управљао за време свог председниковања, било још десетак, који су после распада СФРЈ остали у Словенији, као резултат једне техничке позајмице.

Пише потпоручник Иван ЂУРЂЕВИЋ

концерт у Задужбини Илије М. Коларца, а затим је 27. априла, у сусрет Дану Гарде одржан концерт у Дому Војске Србије. На пољу међународне сарадње оркестар Гарде редовно учествује на међународним фестивалима војних оркестара. Свирали су на фестивалима у Модени, Линцу и Бремену, уз посебно издвојене наступе у белгијском Лијежу

НАОРУЖАЊЕ

Јединице Гарде наоружане су пешадијским наоружањем у распону калибра од 7,62 до 12,7 милиметара. За реализацију војнополицијских задатака располажу возилима ВПБ М-86, војнополицијском и заштитном опремом. За извршавање задатака војних почаста и егзерцира Гарда употребљава полуаутоматске пушке М59/66, посебно модификоване за почасну јединицу, а за почасне плотуне топове ЗИС 76 mm М1942.

2014. и 2018. када је војном музиком обележена стогодишњица почетка, а затим и завршетка Првог светског рата – истиче капетан прве класе Миловановића.

Када се годишње саберу све те активности Гарде, према речима нашег саговорника, просечно их буде више од 250.

ЦИВИЛО-ВОЈНА САРАДЊА

Цивило-војна сарадња у највећој мери одвија се са општинама Стари град, Врачар и Чукарица кроз заједничке активности и пројекте. Међутим, није ограничена само на њих. Припадници Гарде учествују у акцији „Војни лекар на селу”, која се реализује у руралним срединама широм Србије, где становништво још увек нема приступ адекватној медицинској заштити и здравственој нези.

Гардисти су посвећени и младима. У општини Бачка Паланка опремили су књигама библиотеку, а пред сваке новогодишње празнике у школама на територији Београда деци држе предавања о штетности и последицама употребе пиротехничких средстава попут петарди и ватромета. Управо та предавања која се реализују у сарадњи са волонтерима Црвеног крста и Ватрогасног савеза Београда имала су, према речима представника београдских општина, највећи позитивни ефекат, јер се употреба пиротехнике међу децом драстично смањила.

Осим тога гардисти су поводом јубилеја јединице у Земуну изградили Гардијски парк, у којем је посађено 190 стабала сибирског бреста.

Капетан Миловановић истиче сарадњу и са Српском православном црквом. Недавно је Његова светост патријарх Порфирије уручио Гарди иконе Светог Ђорђа – заштитника Гарде и Светог деспота Стефана – заштитника Војске Србије, које је израдио братство манастира Ковиљ.

У протеклих неколико година стална поставка спомен-собе Гарде обogaћена је репликама гардијских униформи из периода пре Другог светског рата, документима и фотографијама који

се односе на њену богату историју, а 2020. године и орденом. Тада је поводом обележавања 190 година од оснивања Гарде епископ нишки Арсеније уручио Гарди високо црквено одликовање Светог синода Српске православне цркве и блаженопочившег патријарха Иринеја – Орден Светог Симеона Мироточивог. Тај орден чува се у спомен-соби Гарде заједно са осталим одликовањима јединице.

ЖЕНЕ У ГАРДИ

Није реткост да се у Гарди виђају припаднице лепшег пола. Има их и у почасном струју, у егзерциру, оне подижу заставу приликом одавања почаста... Чак је, према проценама, та јединица међу водећим у Војсци по броју жена – има их око 18 посто. Прошле године први пут у историји у Репрезентативни оркестар Гарде дошла је жена – потпоручник Јована Лађевић. И она је, као и остали припадници те елитне јединице, морала да задовољи најстроже критеријуме и савлада велики изазов уласка у до тада искључиво мушки састав.

– Највећи изазов био ми је брзо уклапање у динамику којом се све одвија. Неке ствари сам учила и савладала у ходу. На пример, оркестар често наступе изводи у покрету, попут променадног дефилеа поводом државних празника који се најчешће изводи у Кнез Михаиловој улици. А наступ у кретању захтева посебне способности, јер поред беспре-

корног извођења композиције, сваки музичар мора да држи равнање и ритам док се креће у строју. За кратко време морала сам да савладам бројне стројеве радње у кретању и сустигнем ниво обучености својих колега, који су ми у томе несебично помогли – истиче потпоручник Лађевић, кларинетистиња.

Само недељу дана по њеном доласку оркестру су се придружиле још две даме – водници Мирјана Ановић и Милана Дробац. Мирјана Ановић у великом дувачком оркестру свира најмањи инструмент – пиколо, који својим звуком употпуњује уметнички доживљај и чија боја и продорност заокружују звук и општи утисак који

ТРАДИЦИЈА ЕГЗЕРЦИРА

Круна сваке свечаности је егзерцир, кратак и ефектан наступ, који се изводи уз музичку пратњу Репрезентативног оркестра Гарде. Први пут је изведен 1924. и до Другог светског рата је сваке године извођен. Традиција приказа егзерцира обновљена је 2010. у Пожаревцу на свечаности поводом Дана јединице. Егзерцир представља скуп најсложенији стројевих радњи укомпонованих у добро осмишљену целину. Гардисти морају да изведу преко сто разних радњи једновремено, правилно, брзо, складно, али и спретно јер их изводе са полутоматском пушком 7,62 mm М59/66, која је тешка 4,1 kg и дуга са расклопљеним ножем 1,32 метра. Егзерцир се увежбава и припрема дуго. За најкраће радње у трајању око два минута гардисти се припремају око два месеца, а за најкомпликованије двоструко дуже.

оркестар оставља. Њена колегиница Милана Дробац, која свира флауту, каже да је за њу долазак у оркестар био велика привилегија и још већа одговорност јер за разлику од осталих оркестара који себи могу дозволити слободу да своје наступе рангирају као мање или више важне, у том војном саставу је сваки наступ најбитнији.

– Перфекционизам и апсолутна посвећеност су увек присутни, свакога дана на сваком наступу, јер ми свуда репрезентујемо Гарду. Динамика војних почаста у оквиру протокола државних органа уме да буде таква да нам некад не оставља пуно времена да се припремимо. Зато је музичар у гардијском оркестру потврда да као уметник одлично владате инструментом и да сте као војник способни да брзо и беспрекорно извршите задатак и припремите нов репертоар.

Од гардиста се то и очекује. Јер не улази се лако у строј одабраних. ▀

У МИСИЈАМА МИРА

Гардиста има и у мисијама мира. Немају самосталне јединице које шаљу у мултинационалне операције, али се њени људи најчешће упућују у састав болнице и српског контингента у Централноафричкој Републици, где је тренутно двоје припадника Гарде, или на штабне дужности у мисију Уједињених нација у Републици Либан (UNIFIL). Нешто ређе, али једнако посвећено, гардисти свој допринос изградњи и очувању мира у свету дају на дужностима војних посматрача.

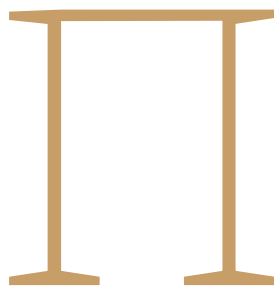
Центар за обуку Копнене војске у Пожаревцу

СПРЕМНИ И ОПРЕМЉЕНИ

Основни задатак Центра за обуку Копнене војске јесте индивидуална специјалистичка обука педесет три специјалности свих родова КОВ-а, а крајњи циљ је да људи који је заврше буду обучени у правилном руковању и употреби оружја, оруђа и опреме у оквиру своје специјалности, извршавању борбених радњи и поступака на бојишту и успешном обављању дужности органа унутрашње службе

Пише Јована ШИКМАН

Фото: Даримир Банда и Горан Станковић

опуњавање јединица Копнене војске захтева константну обуку нових људи, поузданих, дисциплинованих, физички спремних и мотивисаних,

вештих да из сваке борбе изађу као победници.

Место где управо такви постају је Центар за обуку КоВ у Пожаревцу. Својим залагањем, трудом, али и иновацијама које имплементирају у обучавање, пре свега младих људи, припадници тог састава завређују посебну пажњу, па их је екипа магазина „Одбрана” посетила у Касарни „Генерал Павле Јуришић Штурм” у данима током којих трају интензивне припреме за дочек мартовске генерације војника на служењу војног рока, који у ЦО долазе на специјалистичку обуку.

АДЕКВАТНА ОБУКА НА ОДГОВАРАЈУЋИМ СРЕДСТВИМА

Центар за обуку Копнене војске у Пожаревцу јединствен је по томе што поседује тренажер за противоклопни ракетни систем „корнет-ЕМ” и тренажер за обуку посаде тенка М-84, истиче командант Центра пуковник Душко Јовић.

– Како се средства уводе у наоружање и војну опрему Војске Србије, тако их ми добијамо, баш као и тренажере, како бисмо обучили људе за њихову употребу – наглашава командант и додаје да припадници Центра и сами одлазе на усавршавања како би испратили иновације у наоружању и војној опреми Војске Србије и да би стечено знање преносили даље.

Будући да је противоклопни ракетни систем „корнет-ЕМ” ново средство у наоружању Војске Србије, ЦО КоВ од марта 2022. поседује тренажер за обуку послужилаца на овом систему. Обуку реализују инструктори ЦО КоВ потпоручник Алекса Рацковић и заставник Бојан Крстић, који су завршили курс за извођење обуке и гађања на противоклопном ракетном систему „корнет-ЕМ” у оружаним снагама Руске Федерације.

На овом средству обучавају се официри, подофицири и професионални војници, и до сада је обучено више од педесет припадника Војске Србије. Инструктор за обуку оператора

Пуковник
Душко Јовић

Капетан Милан
Живанчевић

на противоклопном ракетном систему „корнет-ЕМ” потпоручник Рацковић објашњава да кабинетски тренажер омогућава обуку оператора од самог упознавања са средством до крајњег циља њихове обуке, односно реализације гађања. Он омогућава увежбавање осматрања бојишта, уочавања циљева, одређивања њихове врсте и даљине, правилног нишањења, лансирања и вођења ракета од лансираног оруђа до циља. Предност представља и могућност гађања покретних циљева који се крећу брзинама и до 70 km/h и то не само у дневним већ, уз помоћ симулације термовизије, и у ноћним условима. Временске прилике и рељефи су такође променљиви.

– Током трајања обуке оператора имамо могућност да на тренажеру пратимо њихов рад, као и резултате на сваком гађању. Идентификујемо грешке и бележимо њихов напредак – каже потпоручник Рацковић.

Пуковник Јовић истиче да је Центар за обуку КоВ у Пожаревцу јединствен и по томе што поседује тренажер за обуку посаде тенка М-84.

– Од октобра 2021. године тренажер за обуку посаде тенка М-84 користи се у обуци војника на служењу војног рока, професионалних војника, кадета Војне академије и за увежбавање и тренаж старешина и професионалних војника у Центру за обуку Копнене војске. Средство је развио Институт „Михајло Пупин” у сарадњи са Војнотехничким институтом и тренутно се налази и користи једино у Центру за обуку Копнене војске, а почетак серијске производње и опремање тенковских батаљона Војске Србије и Војне академије је у плану – истиче пуковник Јовић.

Допринос у развоју тренажера дали су и поједини припадници Центра за обуку КоВ, међу којима је и капетан Милан Живанчевић, командир чете за обуку специјалности оклопних јединица у ЦО КоВ у Пожаревцу.

Капетан Живанчевић показао нам је кабинет за обуку посаде тенка М-84 у којем се налази тренажер. При дну просторије су две кабине, једна до друге, које симулирају радна места командира и нишанције. Нешто мало даље с леве стране је радно место возача. Инструктор или командир који управља обуком седи за радним столом, испред осам монитора. По два прате рад сваког члана посаде на обуци. На једном монитору инструктор види исто што и одређени члан посаде на својим справама, а на другом прати које уређаје користи обучаваани и

МЕДИЦИНСКА ЗАШТИТА

Центар за обуку у Пожаревцу привремено је боравиште великог броја младих људи, који су на почетку своје војничке каријере. Крајњи циљ свих запослених у ЦО је формирање поузданог, физички спремног и мотивисаног појединца, који ће бити здрав и способан за рад у јединици ВС у коју буде распоређен. Управо зато је медицинска заштита веома значајна. Она се на примарном нивоу обезбеђује преко Санитетског одељења, односно Гарнизоне амбуланте из састава Центра. У њеном саставу су апотека, превизијалиште и стационар. Секундарна и терцијарна здравствена заштита ослања се на Општу болницу у Пожаревцу и Војномедицинску академију у Београду. Санитетско одељење надлежно је за здравствену заштиту војних лица са територије браничевског округа, али оно има и значајну улогу у вршењу санитарске подршке извођењу обуке субјеката обучавања у ЦО КоВ – провера физичких способности, гађања, вежбе са бојевим МЕС. Опремљено је и са три санитарска возила за различите намене, урбане и теренске услове.

на који начин. Последња два екрана служе инструктору да управља комплетном обуком, моделује, бира терене, прави ситуације и задаје одређене тактичке и ватрене задатке.

– Сва радна места опремљена су деловима тенка М-84 и моделима уређаја и делова који на највернији начин пружају утисак реалних услова рада на радним местима нишанције, возача и командира тенка. Негде је опремљено са оригиналним деловима, а негде функционалним моделима који омогућавају тај реалан утисак – објашњава капетан Живанчевић.

Управо тај утисак реалног управљања тенком М-84 заљубљеницима у игрице – „гејмерима” овакав тренажер представљао би нешто попут остварења сна. Нешто што је једнима сан и извор забаве, припадници ЦО користе за више циљеве – подизање обуке на виши ниво и припремање чланова посаде за извршавање различитих ватрених и тактичких задатака које одговарају изазовима на савременом бојишту. Уз то коришћење тренажера доприноси великој уштеди горива и муниције, као и индиректним трошењима логистике и хабања оригиналних средстава.

У суседном објекту ушли смо у просторију у којој се одвија обука оператора на системима „фагот” и „маљутка”. Стрмим дрвеним степеницама попели смо се на платформу са које нам се поглед пружао на рељефни полигон, који уоквирен сводовима просторије одаје утисак урамљене слике панораме зелених пољана. Заставник Бојан Крстић, инструктор обуке противоклопне специјалности, прича да се

пред нама налази полигон који се користи за обуку оператора у оквиру треће етапе обучавања гађања на реалан циљ.

– Полигон се користи за обуку оператора на системима „фагот” и „маљутка”, а у задње време га користимо и за обуку оператора и на систему „корнет-ЕМ”. Размера полигона је 1 : 30 и даје идеалне услове за гађање циљева до 3.000 метара – објашњава заставник Крстић.

Сва ова средства по којима је Центар за обуку у Пожаревцу јединствен користе се како за индивидуалну обуку војника и полазника разних облика курсева и усавршавања, тако и за подршку војнообразовним установама с циљем војнострукног оспособљавања.

МЛАДЕ СНАГЕ

Током посете Центру за обуку посебан утисак на нас оставили су млади људи тог колектива. Различити путеви којима су ишли кроз живот и школовање довели су их на исто место. Имали смо прилику да упознамо потпоручнике Милицу Николић и Мирослава Илића.

Потпоручник Николић завршила је Војну академију 2021. године, смер менаџмент у одбрани – пешадија и потом је постављена на дужност командира тима за обуку противоклопне специјалности у чети за обуку специјалности пешадије у ЦО КоВ. Инструктор је индивидуалне специјалистичке обуке војницима на добровољном служењу војног рока, полазницима различитих курсева, као и лицима из

резервног састава. Задовољна је јер јој посао у Центру за обуку у Пожаревцу омогућава ширину у раду, што је, како истиче, добро за даљи каријерни развој и напредовање.

– Центар за обуку је одскочна даска за нашу каријеру зато што изучавамо различита средства, имајући у виду да се овде обучавају сви родови Копнене војске. Као командир тима за противоклопне специјалности у пешадији, ја изучавам сва средства, јер је моја дужност да, уколико дође војник са неком другом специјалношћу, која мени није примарна, изведем обуку. Практично, као командир вода морам познавати сва средства, што није случај са мојим колегама у другим јединицама који су оријентисани на само једно – каже потпоручник Николић.

Након завршеног Факултета безбедности потпоручник Мирослав Илић похађао је септембра 2021. године Курс слушалаца за резервне официре.

– Након шест месеци стекао сам квалитетно знање и по завршетку добио понуду за ангажовање овде у ЦО. Распоређен сам на дужност командира вода за обезбеђење, примарно покретних ствари, али и објеката и људства. Потребно је да познајем систем, нормативна документа, правила, упутства, тактике, што у великој мери постижем тако што учим и усавршавам се, а притом имам подршку колега – каже потпоручник Илић.

САРАДЊА ЦЕНТРА И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Немали је број примера сарадње Војске и градова у којима се налазе касарне, што се може видети и на примеру Центра за обуку у Пожаревцу. Пуковник Јовић с поносом истиче успешну сарадњу са представницима локалне самоуправе – Пожаревца и Смедерева. Имали смо прилику да видимо спортску салу, чије реновирање је финансирао Град Смедерево. Будући да је физичка обука саставни део сваке обуке која се изводи у ЦО, али и део тренаже командира и старешина, сала у којој се налазе справе за вежбање, као и терен за одбојку и кошарку је од непроцењивог значаја. Спортски центар града Пожаревца такође, у складу са својим могућностима, уступа све своје капацитете.

– Прошле године обезбедили су свакодневни одлазак на пливање наших при-

Потпоручник
Милица Николић

Потпоручник
Мирослав Илић

Потпоручник
Алекса Рацковић

Заставник
Бојан Крстић

падника у време часова физичке обуке, што је допринело њиховом усавршавању, али и рекреацији – истиче пуковник Јовић.

У прилог томе да ова јединица негује спортски дух и брине о физичкој спремности својих припадника сведоче и многобројни пехари са разних спортских такмичења, који су са поносом истакнути у канцеларији команданта Центра за обуку у Пожаревцу пуковника Душка Јовића. ▀

ДУГА ТРАДИЦИЈА

Први центар за обуку војске отпочео је са радом у Пожаревцу на Велику Госпојину 1826. године.

ЦО Ков наставља традицију школских центара пешадије, артиљерије, оклопних и механизованих јединица и инжењерије, као и војних јединица са територије Браничевског, Подунавског и Поморавског округа. Данашњи центар постоји од 2006. године када је преформиран 565. наставни центар. До 2008. касарна у којој се налази носила је име „Вељко Дугошевић“, када је преименована у „Генерал Павле Јуришић Штурм“. Дан јединице обележава се 16. новембра, у знак сећања на почетак Колубарске битке, а тада се обележава и слава јединице Ђурђиц. Команда ЦО Ков је уједно и Команда гарнизона Пожаревац, који се простире на три управна округа – Браничевски, Подунавски и Поморавски. Обухвата територију два града и осам општина.

СПОМЕН-СОБА – ДВА ВЕКА ВОЈСКЕ У БРАНИЧЕВУ

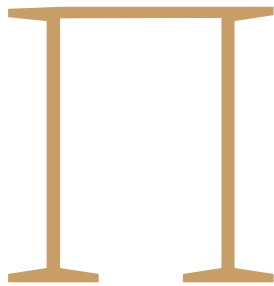
Гарнизон Пожаревац у сарадњи са Историјским архивом Пожаревац креирао је сталну спомен-изложбу „Два века војске у Браничеву“. Војна историја и најзначајнији догађаји из живота и рада војних јединица у том делу Србије током два века илустровани су фотографијама, мапама, документима, цртежима, списковима страдалих ратника и жртава ратова, као и заставама, оружјем и униформама. Спомен-соба у Касарни „Павле Јуришић Штурм“ представља идеално место за очување војне историје са тих простора наше земље. Отворена је за посетиоце сваког радног дана од 7.00 до 15.00 часова, уз претходно најављивање посете. Посета укључује четрдесетоминутно разгледање експоната уз професионалног водича и петнаестоминутно предавање на српском или енглеском језику.

Најбезбеднији возачи у Министарству
одбране и Војсци Србије

ЧОВЕК КЉУЧНИ ФАКТОР

Савет за безбедност војних учесника у саобраћају сваке године спроводи промотивну активност „Избор и проглашење најбезбеднијег возача у Министарству одбране и Војсци Србије“, којом афирмише возаче војних возила и промовише безбедност војних учесника у саобраћају

Пише Јована ШИКМАН

рва овогодишња седница Савета за безбедност војних учесника у саобраћају одржана је 5. априла у Дому Гарде у Београду. Седмнаест чланова Савета, са замеником начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковником Петром Цветковићем на челу, овом приликом једногласно је прогласило тројицу најбезбеднијих

возача у Министарству одбране и Војсци Србије за 2022. годину.

Најбезбеднији возачи бирали су се из три категорије – подофицири, професионални војници и цивили. Возачи који су се током претходне године издвојили бројем пређених километара војним возилима без учешћа у саобраћајним незгодама и без саобраћајних прекршаја су – у категорији подофицира, заставник прве класе Горан Радосављевић, међу професионалним војницима, десетар Игор Хлатки, а из редова цивилних лица, војни намештеник Драгутин Мајсторовић. Њима је председник Савета генерал-потпуковник Петар Цветковић уручио признања за нарочите резултате у вршењу службе и изузетан допринос безбедности саобраћаја у Министарству одбране и Војсци Србије. Тројици истакнутих возача додељене су стимулативне мере са нивоа министра одбране и начелника Генералштаба Војске Србије и то боравак у једном од објеката Министарства одбране и Војске Србије намењеним за одмор и рекреацију као и додатак за радни допринос.

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Петар Цветковић сматра да је управо ова активност проглашења најбезбеднијих возача за претходну годину дала посебну димензију седници.

– Сматрам да осим у стручном смислу, ова активност има и значај у погледу бриге о људима, јер човек је један од основних фактора безбедности саобраћаја – рекао је генерал-потпуковник Цветковић.

Најбезбеднији возачи у 2022. години имају вишедеценијски стаж у Војсци Србије. У зависности од дужности које извршавају у јединицама ВС, завршили су више обука и усавршавања за безбедно учешће у саобраћају. Обука возача за транспорт опасне робе, за управљање вучним возовима, еко и

Фото: Горан Станковић

безбедна возња нека су од усавршавања на која се у току службе упућују возачи војних возила. Најдужу традицију у војсци има обука за стицање возачке дозволе.

– Возачи који су данас проглашени за најбезбедније и њихови резултати сведоче о квалитету обука и њиховом практичном значају – нагласио је генерал-потпуковник Петар Цветковић.

Саобраћај, поред свих својих предности које пружа, изазива и низ штетних последица, од којих су најочљивије саобраћајне незгоде, које односе многе животе, наносе велике материјалне штете и трошкове, те управо због тога континуирано деловање у области безбедности саобраћаја има посебан значај. Савет за безбедност војних учесника у саобраћају у Министарству одбране и Војсци Србије перманентно ради већ више од петнаест година.

– На седници Савета тражимо најбољи начин да унапредимо безбедност саобраћаја у Војсци Србије и Министарству одбране и самим тим допринесемо унапређењу безбедности у Републици Србији. Због тога су у саставу Савета, поред припадника Министарства одбране и Војске Србије, и представници значајних цивилних институција за безбедност саобраћаја у Републици Србији – Агенције за безбедност саобраћаја, Управе саобраћајне полиције, као и Универзитета у Београду и Новом Саду – рекао је пуковник Драгиша Зинаја, начелник Одељења за саобраћај и транспорт у Управи за логистику Генералштаба Војске Србије.

Од оснивања Савет остварује координацију и са цивилним институцијама, чиме је доказао да безбедност саобраћаја мора бити заснована на подацима и науци, што је према мишљењу професора Крста Липовца, шефа Катедре за безбедност саобраћаја на Саобраћајном факултету у Београду, пример добре праксе.

– Савет за безбедност саобраћаја је кључна, најважнија институција, која треба да обезбеди координацију у систему свих других актера који доприносе безбедности саобраћаја. Од почетка се определио да прати не само безбедност војних учесника док су на служби него и безбедност војних учесника док су на одмору, што је са гледишта оправданости добро осмишљено јер је Војсци једнако значајно да ли је војник одсутан зато што је по-

НАЈБЕЗБЕДНИЈИ ВОЗАЧИ У МОИ ВС ЗА 2022. ГОДИНУ

Заставник прве класе Горан Радосављевић, припадник, 63. падобранске бригаде, са 48.668 километара пређених током 2022. различитим врстама војних возила проглашен је за најбезбеднијег возача у категорији подофицира. Војничку каријеру започео је 1996. као војник по уговору на месту возача аутомобилског одељења позадинског вода 63. падобранске бригаде, да би 2001. био примљен на неодређено време у чину старијег водника прве класе у падобранском воду ВП специјалне намене 63. падобранске бригаде. Током службе више пута био је награђиван и одликован је Медалом за врлине у областима одбране и безбедности и војним спомен-медаљама за учешће у борбеним дејствима на територији Републике Србије и Савезне Републике Југославије.

У категорији професионалних војника признање за најбезбеднијег возача уручено је десетару Игору Хлатком, који је од 2010. у воду за опслуживање авијације 24. ваздухопловно-техничког батаљона 204. ваздухопловне бригаде. Претходне године прешао је 79.166 километара различитим врстама војних возила. Будући да је током службе завршио курс за превоз опасне робе, углавном је био ангажован на задацима који су изискивали практичну примену тог знања, што подразумева посебну пажњу и посвећеност. Током своје каријере више пута је био похваљиван и награђиван. Војни намештеник Драгутин Мајсторовић, припадник 29. логистичког батаљона при 2. бригади Ков, најбезбеднији је возач у 2022. у категорији цивилних лица. Војну каријеру започео је 1995. године у 450. ракетном пуку, као подофицир по уговору, од 1998. на дужности војника по уговору обавља дужност возача ватрогасног навалног возила у 252. оклопној бригади. У Другој бригади Ков-а, као возач свих категорија, налази се од њеног оснивања. На предлог министра одбране 2021. преведен је у статус цивилног лица. Током претходне године прешао је укупно 79.021 километар.

вређен у службеном возилу или у свом приватном возилу. То је једна од добро дефинисаних смерница – казао је професор Липовац.

На седници је разматрано стање безбедности у саобраћају у Републици Србији у претходној години, са посебним освртом на резултате постигнутих циљева „Стратегије безбедности бојних учесника у саобраћају на путевима за период од 2022. до 2026. године” и предлог Модела за повећање броја тестираних возача на „Vienna test system”. Такође, усвојени су закључци и определене мере за даље унапређење безбедности војних учесника у саобраћају на путевима. ▀

Потпуковник др Бранко Савић,
Ваздухопловномедицински институт

ОФИЦИР И ЛЕКАР - ДВЕ ПРОФЕСИЈЕ ПОСВЕЋЕНЕ ЧОВЕКУ

Искуства стечена у мисијама Европске уније у Сомалији и Централноафричкој Републици показују да су наш војни санитет и квалитет здравственог збрињавања припадника Војске Србије као и у најбољим и најопремљенијим армијама света. И не само то. Показало се да су професионализам, хуманост и пожртвовање наших медицинских тимова корак испред.

Пише Душан ГЛИШИЋ

Боравком и радом у мисијама ЕУ, два пута у Сомалији и једном у Централноафричкој Републици, стекао сам изузетан ниво практичног знања о стандардизацији поступака у пружању медицинске помоћи, могућностима медицинске евакуације, планирању и организовању активности и напорима који се изискују у борби за живот сваког човека... Тамо се на делу доказује синтагма да је човек највеће богатство сваке војске, ма како била богата и моћно опремљена” – каже лекар потпуковник Бранко Савић, који је за ангажовање у мисијама више пута похваљиван и награђиван, а за прошлогодишње учешће добио је и похвалу од генералног директора Војног штаба Европске уније.

УЗ ОФИЦИРЕ, ПОДОФИЦИРЕ И ВОЈНИКЕ

Основне студије је као војни стипендиста завршио у Нишу, а након тога и Школу резервних официра, у којој је стекао основне војничке вештине, али и стручноспецијалистичка знања везана за санитарску тактику, која нису део образовања на цивилним медицинским факултетима. Ту је, како каже, постао војник, официр и изабрану професију сагледао у правом светлу. Посебно му је било занимљиво стажирање у јединици у којој је начинио прве официрске и лекарске кораке. Било је то у војној амбуланти на Бањици у Београду.

– Тих првих месеци током стажирања „испеглао” сам занат трупног лекара. То искуство ме је определило да останем у војсци, мада сам могао да радим и у цивилном здравству. Мој отац је лекар, специјалиста ургентне медицине, толико је људи спасио током каријере. Он ме је и „купио” за ту професију. Имао сам од кога да видим какав је то позив и колико одрицања тражи, колико је важно посветити му се. Схватио сам да је и војни позив такав, па је све то у мени учврстило жељу да објединим те две професије, та два веома хумана позива. Још у основној школи знао сам да је то професија за мене и да ћу једног дана бити лекар. Пошто сам васпитаван као родољуб, патриота, није ми било тешко да спојим позив официра и лекара, две професије посвећене човеку. Обе те професије траже константно учење и усавршавање, јер никада не знате довољно, ни као официри, ни као лекар. И мада је лекарска професија престижна, нема сумње да је такав и официрски позив – каже потпуковник др Савић.

Уследили су једногодишњи стаж на ВМА и краћи боравак у Ужицу. После само неколико месеци поручник Бранко Савић прелази у 250. ракетну бригаду за ПВД, односно 1. ракетни дивизион за ПВД у Зуцама, где остаје четири године. Фебруара 2011. одлази на трогодишњу специјализацију из ваздухопловне медицине на ВМА, да би по завршетку био постављен на дужност начелника Групе за здравство у Команди 204. ваздухопловне бригаде у Батајници, где је задужен за бригу о пилотима, њиховом здрављу и успешности на разним тестирањима, проверама, вежбама, гађањима. Три године доцније одлази у Команду РВ и ПВО, где, опет као начелник Групе за здравство, води бригу о свим аеродромским амбулантама и Ваздухопловномедицинском институту. Тада се први пут и среће са овом установом, која се по стручним могућностима, дијагностичкој оп-

реми и смештајним капацитетима убраја међу водеће у Европи и где је 2019. године постављен за начелника Кабинета за бародепресију и заштитну летачку опрему.

– Била је то прилика да покажем шта сам научио на специјализацији из ваздухопловне медицине. Сада се бавим хипербаричном медицином, имамо две једномесне хипербаричне коморе, уз још једну хипобаричну која је на батајничком аеродрому. Битне су за преглед и тренажу пилота и падобранаца. У њима се испитују и проверавају и заштитна летачка опрема и средства, кациге, одећа. Била је то прилика да направим корак више у послу којим се бавим, да истражим нове могућности.

ДВЕ МИСИЈЕ У СОМАЛИЈИ

Управо то стално инсистирање на новом, на усавршавању, на бољем, квалитетнијем раду определило га је да крене у мировну мисију.

– У прву мисију отишао сам случајно, јер сам на тестирању знања из енглеског језика срео свог некадашњег команданта јединице у Зуцама, који је у то време радио у Центру за мировне мисије и напоменуо да им хитно треба лекар за мисију у Сомалији. Априла 2016. године отишао сам у своју прву мировну мисију, у Сомалији. Да није било тога, каже, остао би ускраћен за веома значајна животна искуства, пошто верује да се самоиницијативно никада не би пријавио. Сада је свестан да су у питању биле предрасуде, јер је корист од боравка у мировним мисијама и операцијама велика – како професионална, тако и лична.

– Тамо сам проверио сопствене способности, у конкуренцији других војних лекара, припадника страних армија. Шест месеци сам био доктор у санитетском одељењу, најпре само за припаднике мисије ЕУ, за око 200 људи, а затим, на основу споразума и за све остале, припаднике америчке војске и других организација УН... Ко год је дошао у нашу амбуланту, пружена му је помоћ. Било нас је петоро, поред мене још четири медицинска техничара. Улазили смо у борбено оклопно возило и одлазили са конвојем на терен, где бисмо, ако се деси незгода или напад, пружали ургентну помоћ на лицу места. Добијали смо захтеве за пружање помоћи у случају прострелне ране од метка или шрапнела, или контузовања од експлозије неке бомбе у близини. Лекар врши тријажу, онда повређеног или збрињавате, или га транспортујете у болницу у Кенији, или неки оближњи медицински центар... Све то потребно је учинити током такозваног „златног сата”. После тога следи евалуација пружене помоћи и оцена квалитета и знања екипе, односно медицинског тима. Некад је било потребно зауставити крварење, решити проблем хипертензивне кризе, повратити онесвешћеног човека, а нико не зна да вам каже зашто се онесвестио... Углавном, добро смо се сналазили. Једном приликом

десило се да је баш наш болничар био у конвоју када се возило пуно експлозива зарило посред колоне. Сви су претрпели контузију, а наш болничар је одреаговао брзо и прецизно те спречио теже последице. Једно време смо медицинска сестра и ја свакодневно одлазили у камп сомалијске војске у коме су обучавани њихови инструктори обуке. Младићи од шеснаест до двадесет и нешто година, сваки са неком раном од метка, или шрапнела. Њих више од двеста. Било је потребно да их све прегледамо и оценимо њихову здравствену способност. Улазили смо у возила под пуном борбеном опремом, с оружјем и уз пратњу „анђела чувара”, односно Сомалијца задуженог да нам сачува живот. Све време био је корак-два иза нас, с прстом на обарачу оружја. Нико није могао да предвиди понашање тих младића којима смо заправо помагали. Тада је било веома напетом, за разлику од прошле године, када сам приметио да је Сомалија кренула ка бољим данима, присутно је извесно олакшање, упркос томе што су вам над главом непрекидно беспилотне летелице, десило се да у једном дану погине и више десетина људи, као у бомбардовању Министарства просвете, кад је било више од 200 жртава, углавном деце. Овог пута у Сомалији смо имали више среће, нисмо излазили ван кампа, било је доста мирније и сигурније, мада смо обављали исти посао и имали исте задатке као први пут.

ИСКУСТВО У ЦЕНТРАЛНОАФРИЧКОЈ РЕПУБЛИЦИ

Потпуковник др Бранко Савић има два сина, Вељка и Илију. Током његовог боравка у мисијама најтеже је ипак било супрузи Ивани, инжењеру заштите животне средине.

– Жена је најтеже поднела мој одлазак у мисије, све обавезе су пале на њу, деца су била мања, ученици основне школе, баш кад им је отац најпотребнији. Чули бисмо се свакодневно преко скајпа, вибера... То је пуно помогло да се бриге умање, да се одвојеност лакше поднесе, али је суза ипак било, посебно на повратку, сваки пут. Није једноставно тако функционисати, ма колико да сте јаки. Иако у ЦАР није било терористичких напада минобацачима или експлозивом, на возила, сваког трена претила је опасност од избијања сукоба. Имали смо ситуацију да је дошло до линча двоје Бразилаца из УН у возилу јер су тада неки верски екстремисти убили свештеника, па је руља за освету тољагама готово масакрирала бразилске припаднике плавих шлемова. Срећом наши људи у кампу успели су да им спасу животе. Признања која смо чланови мог тима и ја добијали су признања за професионализам, уложен рад, пожртвовање, изражену хуманост и спремност на сарадњу и учење. Све су то вредности које припадници Војске Србије исказују у свим мисијама у којима учествују, што се показало и доказало већ више пута – завршава своју причу потпуковник др Бранко Савић. ■

Заставник прве класе Драгиша Матић из
Центра за обуку РВ и ПВО Команде за обуку

ЧАСТ ЈЕ ПРИПАДАТИ ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Боравећи недавно у склопу вода за заштиту снага из састава Команде за обуку у мисији УН у Либану, у међународном окружењу 16 војних контингената са свих континената, заставник Матић проглашен је за најбољег припадника мисије UNIFIL у новембру 2022, што је још један доказ озбиљности и стручности с којом се наши припадници припремају за учешће у мировним мисијама

Пише Душан ГЛИШИЋ

Није реткост да родитељи својој деци у избору животног позива препоручују професију којом се и сами баве, поготову ако је добро плаћена, а не захтева превелико изгарање на послу. Војни позив не спада у ту категорију професија, ни у свету, ни у Србији. Онај ко се определи за војни позив, свестан је захтева који се пред њим постављају. Боравак на терену, изазови сваке врсте, доказивања од првог дана, непрестано учење и усавршавање, честа одсуства од куће, повећана доза одговорности, уз посебну бригу о личном достојанству и угледу, само су нека од обележја војног позива. Зато се не дешава често да војно лице својим синовима препоручује посао којим се бави, као што то чини заставник прве класе Драгиша Матић, који је до сада обављао дужности командира одељења, руковаоца, начелника канцеларије општинских послова, оператора система у одељењу за контролу и оцењивање гађања АРЈ ПВО, четног и батеријског старешине...

– Све те дужности су један од разлога зашто је рад у Војсци задовољство, јер се константно отварају прилике за нова искуства и нова знања – каже

заставник Матић, додајући да се током обуке и школовања увек трудио да што више научи у свим областима, па је, поред специјалистичких курсева, завршио и сва потребна каријерна усавршавања за подофицире. – Тако сам и остварио своју жељу да по завршетку средње школе обучем униформу професионалног припадника Војске Србије. И нисам жаљалио. Након завршене средње школе у Крушевцу, где сам и рођен, уписао сам једногодишњу Средњу стручну војну школу Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране у Батајници, смер Артиљеријско-ракетне јединице ПВО. Имао сам срећу да су моју жељу подржали родитељи и пријатељи који су већ имали искуства са радом у Војсци. Нисам имао дилему, без обзира на то што сам знао да је војни позив тежак и одговоран и да тражи много одрицања. Поред жеље за сталним учењем, мотиви за избор војног позива били су и љубав према отаџбини, која подразумева могућност да учествујем у очувању њене слободе. Могу слободно рећи да ми је војно школовање било један од лепших периода у животу, јер сам под окриљем старешина и наставника уобличио свој карактер, осамосталио се и стекао пријатеље за цео живот.

УСПЕХ ПОЈЕДИНЦА ЈЕ УСПЕХ СВИХ НАС

Говорећи о периоду школовања и стицања не само стручних већ и основних војничких знања, заставник Матић присећа се да му је веома занимљив био први одлазак на гађање.

– Од првог дана био сам под неким посебним утиском. Никада пре нисам био одсутан од куће више дана, нисам бринуо сам о себи, нисам имао такву врсту одговорности, а још кад су нам поделили униформу, оружје и другу војну опрему, кад смо почели обуку на противавионским топовима и лаким преносним ракетним системима, схватио сам колики сам залагај загризао. Срећом убрзо сам увидео колико су професори и старије колеге били спремни на сваку помоћ и подршку. Увек је владала атмосфера радости због успеха било кога од нас. Војска је, у ствари, једна велика породица, где је успех појединца успех свих нас – каже заставник Матић.

Након завршене војне школе распоређен је у 81. моторизовану бригаду у Кумбору у Црној Гори, где је почео да примењује знања и вештине стечене у школи.

– Та прва година захтевала је мало већи напор, јер је тек требало у пракси научити и како се постаје старешина. Рад у Војсци захтева ред и дисциплину, а заузврат даје здрав однос према животу. Све то се одражавало позитивно и на приватни живот. Вредности које сам стекао у Војсци допринеле су томе да са више одговорности доносим одлуке у личном животу – каже заставник Матић.

Након референдума у Црној Гори 2006. године одлучио је да каријеру настави у Србији, а случај је хтео да се врати у јединицу у којој је завршио војну школу, у Центар за обуку РВ и ПВО у Багајници.

– Центар је намењен за специјалистичку обуку војника који добровољно служе војни рок, професионалних војника, кандидата за подофицире из грађанства, подофицира и официра. Он пружа заиста изузетне могућности младим људима који су се на војничким дужностима определили за војни позив да се усавршавају и да уз несебичну подршку и помоћ старијих колега постану подофицири. Сада сам и ја један од старешина који има прилику да своје искуство и жељу за напредовањем и остваривањем амбиција пренесе на млађе. Сматрам да сам у личном усавршавању готово достигао врхунац, па је за мене сада круна каријере то што сам у јединици у којој се стварају будући подофицири.

Увек спреман на нове изазове и учење, заставник Матић је прошле године конкурисао за одлазак у мисију Уједињених нација у Либану, у склопу вода за заштиту снага из састава Команде за обуку. Пошто се увек труди да свој посао обавља не само најбоље што може већ и да допринесе корак више, Матић је и с тим изазовом успешно изашао на крај. Проглашен је за најбољег „мировњака“ у сектору Запад за новембар 2022. године, на шта је, каже, посебно поносан.

– Сматрам да то није само мој лични успех већ успех целог мог одељења и вода, али и породице која ми је све време била највећи ослонац, посебно супруга Јелена. Иако сам био одвојен од породице, знао сам да су на сигурном и да су за њих увек тамо колеге и пријатељи из моје јединице. Такође, желим да истакнем да без подршке колега, са којима сам проводио највише времена у раду, не само из одељења већ и целог вода за заштиту снага, са капетаном Николом Симићем на челу, не бих могао да постигнем ништа од тога. Свакако сви смо се трудили да у међународном окружењу достојанствено презентујемо Команду за обуку, Војску Србије и државу Србију, па нам је то признање и у том смислу пуно значило, као потврда доброг и пожртвованог рада. Све то позитивно је ути-

Радио сам непосредно са италијанским војницима, а сарађивао и са припадницима других нација. Постепено сам сагледавао како функционишу као војска и схватио сам да говоримо истим војничким језиком, да поштујемо безмало иста правила и гајимо сличне вредности.

цало на све нас, а мене додатно оснажило да у наредном периоду још одговорније обављам своју дужност и оправдам указано поверење. Наравно, велики успех и велика част за мене је то што сам био један од најбољих у тој ротацији, међу војницима из састава 16 контингената оружаних снага са свих страна света, који су били ангажовани у сектору Запад.

ВОЈНИЧКИ ЈЕЗИК ЈЕ СВУДА ИСТИ

Током боравка у мисији у Либану, сарађујући с припадницима других војски, имао је прилику да упозна другачије културе и другачије навике. Понекад и другачије вредности.

– Радио сам непосредно са италијанским војницима, а сарађивао и са припадницима других нација. Постепено сам сагледавао како функционишу као војска и схватио сам да говоримо истим војничким језиком, да поштујемо безмало иста правила и гајимо сличне вредности. Поред свакодневног ангажовања на обезбеђењу базе у којој смо боравили у саставу италијанског батаљона, имали смо и неколико драгоцених прилика да се посветимо себи. У мисији смо прославили Божић, у цркви смо имали прилику да присуствујемо литургији на арапском језику. Обишли смо културно-историјске споменике, древни град Тир и упознали део феничанске културе, уживали смо у италијанској кухињи, бавили се спортом, спремали италијанским војницима српску храну и присуствовали њиховим прославама. Све то допринело је да одговорне и изазовне задатке на очувању крхког мира у Либану извршавамо без превеликог стреса – каже заставник Матић, додајући да би желео да његови синови Вук и Данило једног дана пођу његовим стопама.

– Не утичем на опредељење своје деце, али је већ веома видљиво да моје искуство утиче на њихово усмерење. Време у коме живимо је пуно изазова и искушења, а Војска Србије је, по мом убеђењу, најбоље место где моја деца могу да спознају праве вредности, међу којима су патриотизам, посвећеност, оданост и слога свакако најзначајније. Јер као што сам већ рекао, Војска је, у ствари, једна велика породица где је успех појединца успех свих нас. ▀

Признања за најбоље војне научне радове

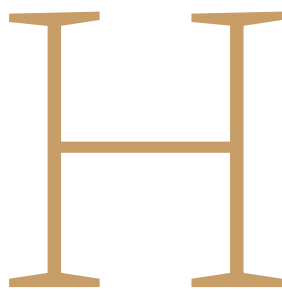
ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ОДБРАНУ - ПАМЕТ НАШИХ ЉУДИ

Доделе признања за најбоље научне радове у области одбране из године у годину потврђује да наша земља, Министарство одбране и Војска Србије имају капацитет да самостално развијају врло софистицирана и сложена средства НВО и да наши стручњаци постижу значајне резултате у многим областима науке. У круг одабраних који су добили то признање уврштени су ове године пуковник доц. др Иван Покрајац из ВТИ-а и др Милица Рајовић са ВМА.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Фото: Даримир Банда

е једном, већ више пута у нашој историји чињенице су потврдиле да је основа за одбрану земље био потенцијал наше државе који је управо био у памети наших људи. Наша земља, Министарство одбране и Војска Србије имају капацитет да самостално развијају врло софистицирана и сложена средства наоружања и војне опреме. У прилог томе говоре и резултати наших изузетних стручњака који су дали допринос – истакао је начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране пуковник Славен Вујић у Дому Војске Србије на додели годишњих награда Министарства одбране за најбољи научноистраживачки и докторски рад у систему одбране објављен у току протекле године.

За најбољи научноистраживачки пројекат проглашено је „Истраживање могућности борбе против дронова и беспилотних летелица“, а признање је добио руководилац радног тима на том пројекту пуковник доц. др Иван Покрајац из Војнотехничког института. Најбоља докторска дисертација је „Утицај клиничко-патолошких карактеристика примарног меланома коже и имунобиолошких параметара метастатски измењеног лимфног чвора стражара на ток и исход болести“, рад др Милице Рајовић са Војномедицинске академије.

На свечаном скупу у Дому Војске признања је лауреатима уручио државни секретар у Министарству одбране Миле Јелић, а ми овом приликом представљамо награђене и њихове радове.

БОРБА ПРОТИВ ДРОНОВА И БЕСПИЛОТНИХ ЛЕТЕЛИЦА

Дипломирани инжењер пуковник доц. др Иван Покрајац рођен је 21. јануара 1976. у Београду. Основну и средњу школу завршио је у Обреновцу, а потом је уписао Војнотехничку академију у Београду. Дипломирао је 1999. године на смеру техничка служба – специјалност електронски системи и након завршених студија почео да ради у Војсци. Његово прво место службовања било је Ужице, где је у 4. центру за противелектронска дејства 224. центра за електронско извиђање и противелектронска дејства, радио најпре као командир вода за техничко одржавање до средине 2000, а потом прелази у команду центра где је још две године радио као референт у Лабораторији за испитивање електронских комуникационих сигнала.

Професионалну војну каријеру наставља од маја 2002. године у Управи за обавештајно-извиђач-

ке послове (Ј-2), где је постављен за референта за опремање и развој системима за електронска дејства. Потом, у истој управи ради од 2007. до 2010. као начелник одсека за техничку подршку у Одељењу за електронска дејства. Пут га даље води до Војнотехничког института. Најпре је постављен за начелника Одељења за електронске системе посебне намене, а од 2014. је на дужности начелника Сектора за електронске системе и одговоран је за реализацију командно-информационих, телекомуникационих и сензорских система, као и електронских система посебне намене за потребе опремања Војске Србије.

Жеља за новим сазнањима одвела је Ивана Покрајца и у област науке. Магистрирао је на Електротехничком факултету у Београду крајем 2003, а докторску тезу „Селективна процена смера доласка сигнала на бази циклоstationарних особина дигитално модулисаних сигнала у фреквенцијском домену“ одбранио је 10. септембра 2008, стекавши звање доктор наука из области Војних електронских система на Војној академији. Од 2005. године ангажован је на Војној академији на предмету Противелектронска заштита.

Годишња награда коју је пуковник доц. др Покрајац добио као руководилац тима за „Истраживање могућности борбе против дронова и беспилотних летелица“ указује на значај и актуелност теме.

– Крајем 20. и почетком 21. века дошло је до убрзаног технолошког развоја, који је условио појаву нових облика угрожавања безбедности. Традиционалне оружане снаге сусреле су се са асиметричним облицима претњи који захтевају другачији приступ њиховом супротстављању, као и коришћење специјализованих средстава. Једно од потенцијално најосетљивијих безбедносних питања постала је употреба даљински управљивих средстава на земљи, а нарочито у ваздуху. Њихова легитимна доступност по ниској цени и лака манипулација, која не захтева висок ниво техничке оспособљености и посебну обуку, с једне стране, уз широк дијапазон могућности употребе с друге, представљали су и представљаће све већи проблем снагама безбедности. Поред тога, развој технологије њихове израде омогућио је минијатуризацију и обједињавање растућег асортимана разних механичких, погонских, сензорских, радио и других технолошких решења, што је директно утицало на побољшање карактеристика самих даљински управљивих средстава и омогућило нов начина употребе. Пред стручњаке у ВТИ-у се поставило питање како опремити нашу војску адекватним системима за противдејства, односно за борбу против дронова. И то питање је иницирало отварање истраживачког

пројекта – објашњава пуковник доц. др Покрајац.

Наравно, како истиче, то истраживање имало је интердисциплинарни карактер јер је морало да обухвати различите научне и стручне области, као што су: радарска техника, оптоелектронски системи, дигитална обрада сигнала, дигитална обрада слике, рачунарска техника, телекомуникациони системи веза, навигациони системи.

Циљ истраживања био је да се изради функционални модел основних сензора и радио-ометача, изврши њихова интеграција ради аутоматизације процеса детекције и радио-ометања дрона и беспилотних летелица. Израдом функционалног модела створени су услови за лабораториска и опитно-експлоатациона испитивања како би се стекао увид у перформансе комплекта.

Основни проблеми које је требало решити током истраживања били су детекција и идентификација дрона коришћењем мултисензорских система, а пре свега радара, оптоелектронских система и РФ сензора.

– С обзиром на то да се број доступних дрона на тржишту свакодневно увећава и да се стално појављују нови, савременији дрона, био је проблем обезбедити потребан број узорака дрона за формирање база података потребних пре свега за решавање проблема идентификације, али и детекције дрона. Формирање базе података подразумевало је аквизицију података оптоелектронским сензорима (дневна и термална камера) и аквизицију радио-фреквентног сигнала који се користе за потребе управљања дронама – додаје пуковник доц. др Покрајац.

Истраживање се заснивало на решавању кључних захтева који се постављају пред комплет за детекцију и радио-ометање дрона и беспилотних летелица: брз одзив, високу вероватноћу детекције и ефикасна електронска дејства.

– Резултате овог истраживања користићемо за израду прототипа система за детекцију и радио-ометање дрона и беспилотних летелица. Реализацијом

Истраживање пуковника доц. др Ивана Покрајаца заснивало се на решавању кључних захтева који се постављају пред комплет за детекцију и радио-ометање дрона и беспилотних летелица: брз одзив, високу вероватноћу детекције и ефикасна електронска дејства

тог прототипа усавршићемо истраживачке резултате које имамо и опремити Војску Србије адекватним средствима. То ће омогућити да Војске Србије знатно побољша способности борбе против дрона и беспилотних летелица – истакао је пуковник доц. др Иван Покрајац.

БОРБА ПРОТИВ МЕЛАНОМА

Добитник годишње награде за најбољу докторску дисертацију је војни службеник др Милица Рајовић, специјалиста пластичне, реконструктивне и естетске хирургије на Клиници за пластичну хирургију и опекотине ВМА, која је рад одбранила на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране 2022. године.

Милица Рајовић рођена је 26. новембра 1970. на Цетињу. Основну школу завршила је у Петровцу на Мору, а гимназију у Бару. Дипломирала је на Медицинском факултету у Београду 1996. године. После једногодишњег обавезног лекарског стажа започела

је 1998. специјализацију из пластичне, реконструктивне и естетске хирургије на Клиници за пластичну хирургију и опекотине ВМА и завршила је 2003. године са одличном оценом.

У досадашњој хируршкој пракси др Милица Рајовић посветила се највише лечењу пацијената оболелих од меланом. Члан је стручног интердисциплинарног тима Амбуланте за меланом ВМА и Радне групе за хирургију Интерсекцијског одбора за меланом Српског лекарског друштва. У неколико наврата похађала је школу дерматоонколошке хирургије у Немачкој и била на стручном усавршавању за извођење процедуре биопсије лимфног чвора стражара у Киелу.

Уписала је докторске студије на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране 2014. и завршила их 2017. године. Изабрана је у звање асистента 2021. године.

За израду њеног докторског рада значајно је учешће у научноистраживачком пројекту под називом „Савремена дијагностика меланом, биопсија лимфног

чвора стражара и утицај локалних и системских имунских параметра на ток и исход болести”, који је започео 2010. и трајао до 2017. године. У пројекат су биле укључене и Клиника за кожне и полне болести, Институт за патологију ВМА и Институт за нуклеарну медицину ВМА. Након завршетка пројекта истраживања су настављена до априла 2021, а резултати су затим објављени у докторској дисертацији „Утицај клиничкопатолошких карактеристика примарног меланоме коже, морфолошких критеријума и параметара имунског одговора у метастатском лимфном чвору стражару на ток и исход болести”.

– Диван је осећај водити велики тим састављен од патолога, специјалиста нуклеарне медицине, биохемичара, имунолога, дерматолога, дерматоонколога, хирурга пластичара и максилофацијалних хирурга, радио-терапеута, радиолога и анестезиолога који су свакодневно радили са мном – истиче др Рајовић.

У студију је било укључено 410 болесника оперисаних на Клиници за пластичну хирургију и опекотине ВМА у периоду од 2010. до 2017, којима је рађе-на биопсија лимфног чвора стражара. Ови пацијенти редовно су контролисани у Амбуланти за меланом ВМА до априла 2021, што је подразумевало евалуацију, односно праћење тока болести и дужине преживљавања.

Докторка Рајовић каже да су у раду детаљно описане методе биопсије лимфног чвора стражара, методе хистопатолошке обраде узорка лимфног чвора стражара, начин скорирања оптерећења тумором у лимфном чвору стражару проценом морфолошких критеријума метастатског лимфног чвора стражара, као и методе имунохистохемијског одређивања степена експресије CD4, CD8, FOXP3, PDL1 и Индоламин-2,3-диоксигеназе.

Према њеним речима, код пацијената оболелих од меланоме коже уочена је разлика у току и исходу болести у односу на параметре примарног тумора, параметре оптерећења тумором лимф-

Као превенцију др Милица Рајовић саветује редовне прегледе коже јер је меланом најмалигнији тумор видљив голим оком, па су редовни прегледи коже неопходни за рано откривање.

Када се меланом хируршки уклони у раној „ин ситу” фази раста, излечење је стопостотно.

ног чвора стражара, статус несентинелских лимфних чворова, као и у односу на локацију удаљених метастаза.

Преживљавање без удаљених метастаза било је дуже код пацијената са дебљином по Бреслоу мањом од 4 mm, без улцерације, а са присуством тумор инфилтришућих лимфоцита у примарном меланому. Такође, укупно време преживљавања било је дуже код особа женског пола, са ненодуларним меланомом, код тумора мање дебљине, без улцерације, са присуством тумор инфилтришућих лимфоцита, већим присуством пигмента и мањим бројем митоза. Сви наведени параметри који су истраживани у нашој популацији су статистички значајни и могу се применити у свакодневној пракси у ВМА као предилекциони фактори.

– Наша истраживања и резултати које смо добили дају оригиналан и значајан допринос

одређивању клиничког стадијума болести и адекватнијој селекцији болесника за комплетну лимфонододисекцију као вид лечења пацијената са метастатским меланомом коже. Постигнути циљеви истраживања омогућавају прецизнију идентификацију групе пацијената који имају бенефит или од хирургије или од системске терапије или од комбинације ове две методе лечења. Лечење пацијената са метастатским меланомом је знатно успешније уназад десетак година због појаве иновативне имуноонколошке системске терапије која ће се у будућности све више примењивати.

Као превенцију др Милица Рајовић саветује редовне прегледе коже јер је меланом најмалигнији тумор видљив голим оком, па су редовни прегледи коже неопходни за рано откривање. Када се меланом хируршки уклони у раној „ин ситу” фази раста, излечење је стопостотно.

– У свакодневној пракси углавном се сусрећемо са „дебелим” меланомима код којих је прогноза релативно лоша и због тога стално апелујемо да се кожа редовно прегледа и чува од сунца – истакла је наша саговорница. ■

Модели фабрике „Застава оружје“

СНАЈП ПУШКЕ СРБИЈЕ

Пут од петометне репетирке 7,9×57 mm M1969, преко полу-аутоматске снајперске пушке 7,9×57 mm M76, потом снајперских пушака M91 калибра 7,62×54R и .338 Lapua Mag M07 AF, до M93 „крне стреле“ и далекометне пушке M12 „црно копље“ био је дуг, али увек узлазан. То говори о развоју предузећа „Застава оружје“, које захваљујући свом инжењерском кадру непрекидно унапређује своје моделе и тако успева да опстане на домаћем и светском тржишту.

Пише Иван СТАМЕНОВ

У бившој ЈНА снајперске пушке чиниле су један од ретких сегмената пешадијског наоружања који по калибру није био унифициран са фамилијом „Застава оружје“, базираној на метку 7,62×39 mm и систему Калашњиков. Метак 7,62×39 mm није одговарао тактичко-техничким захтевима снајперске пушке, па су конструктори овај тип оружја развили око старе домаће муниције 7,9×57 милиметара. Фабрика наменских производа „Заводи Црвена Застава“ (ФНП ЗЦЗ) прво је развила петометну репетирку 7,9×57 mm M1969. Након њеног увођења у употребу Управа пешадије упутила је захтев за новим снајперским оружјем.

На реализацији тог задатка ангажовани су стручњаци из ВТИ-а и ФНП ЗЦЗ. Они су 1972. паралелно почели да раде на конструкцији снајперске пушке репетирке, (систем Маузер) и полуаутоматске пушке (систем Калашњиков). ЈНА је 1976. године усвојила и увела у наоружање полуаутоматску снајперску пушку 7,9×57 mm M76.

СНАЈПЕРСКА ПУШКА ПЕТОМЕТКА 7,9×57 mm M1969

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЛУАУТОМАТСКЕ СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ M76

Тип пушке	снајперска пушка
Земља порекла	Југославија
Земља корисник	бивше републике СФРЈ
Произвођач	„Црвена застава“ (касније „Застава оружје“)
Година развоја	1972.
Година производње	1976.
Дужина (mm)	1.135
Дужина цеви (mm)	550
Калибар (mm)	7,92x57
Муниција коју користи	7,9 М-49 / М-75 снајперски / М-75 подзвучни
Пуњење	одвојиви оквир капацитета 10 метака
Принцип рада	позајмица барутних гасова
Почетна брзина зрна (m/s)	730/290
Ефикасна нишанска даљина (m)	800
Маса са празним оквиром (kg)	4,2

Снајперска пушка петометка 7,9×57 mm M1969

ПЕТОМЕТСКЕ

Снајперску пушку „застава М76” (званичан назив Полуаутоматска снајперска пушка 7,9×57 mm М76 – ПАСП) развила је средином седамдесетих година фабрика „Завод Црвена Застава” (данас „Застава оружје”) Крагујевац и налазила се у наоружању ЈНА СФРЈ. Данас је у наоружању армија држава насталих након распада СФРЈ. Поред тога, извожена је у низ земаља.

Та снајперска пушка базира се на конструкцији совјетске аутоматске пушке „калашњиков” и прилагођена је да користи далеко дужи и јачи пушчани метак. Фрезовани сандук, систем затварача и позајмица барутних гасова идентични су као код аутоматске пушке „калашњиков” (АП М70 коју производи „Застава оружје”). Механизам за запињање и окидање такође је позајмљен од аутоматске пушке „калашњиков”, с тим што снајперска пушка М76 нема режим аутоматске палбе. Дугачка цев опремљена је одвојивим разбијачем гасова. Пуњење снајперске пушке врши се одвојивим кутијастим оквиром капацитета десет метака. Формацијски оптички нишан или пасивни нишан за дејство ноћу постављају се и утврђују на бочни носач с леве стране сандука. Стандардно се пушка опрема дневним оптичким нишаном Зрак М-76 4×23, са аналогном скалом за одређивање даљине на основу познате висине сила (стојећа фигура).

Оптички нишан се поставља на бочном носачу, чија је основа шина са пресеком у облику „ластиног репа”, на левој страни сандука пушке.

Пушка је опремљена подесивим механичким нишанима (задњи секторски нишан и мушица). Успешно дејствује оптичким нишаном на непокретан циљ величине људске фигуре која стоји на даљини до 800 метара.

Полуаутоматска снајперска пушка М76 поседује могућност регулације протока барутних гасова у зависности од температурних услова. Регулатор протока барутних гасова има три отвора различитог пречника и три прореза обележена бројевима „1”, „2” и „3” према величини пречника отвора.

Постављањем регулатора у одређени положај регулише се количина протока барутних гасова. Положај „2” користи се приликом гађања пушком при нормалној температури ваздуха. Положај „1” користи се када се гађа у условима високе температуре ваздуха. Ако у току гађања са положајем „2” дође до прејаког избацивања чауре или смицања њеног венца, треба заузети положај „1”. Положај „3” користи се ако је гасна комора прљава и до испалења првих 300 метака након производње пушке.

На основу метка 7,9×57 mm М-49 у фабрици „Први партизан” Ужице развијен је снајперски метак М-75, који у односу на М-49 има знатно већу прецизност. Даљим развојем метка М-75 конструисана је и подзвучна верзија, с циљем елиминације балистичког пуцња (пригушивачки метак). У односу на стандардни метак, подзвучна верзија има нешто већу масу зрна 15,6 g и мању почетну брзину од 290 метара у секунди.

За гађање пригушивачким метком снајперска пушка опремљена је пригушивачем пуцња произвођача „Телеоптик” Земун.

ПОЛУАУТОМАТСКА СНАЈПЕРСКА ПУШКА 7,62 mm М91

На колегијуму савезног секретара за народну одбрану СФРЈ 1974. године током одлучивања о куповини лиценце и освајању производње савременог совјетског средњег тенка Т-72 (код нас М-84), у пакету са тенком био је и тенковски митраљез 7,62 mm ПКТ (Пулемјот Калашњикова танковој), који се на стандардним ножицама или трокраком постољу Степанова користио као пешадијско оружје. Од тог момента почиње интересовање ЈНА за оружје тог калибра. Тако су развијени пушкомитраљез/митраљез М84 и полуаутоматска снајперска пушка М91 у калибру 7,62×54R.

Нова снајперска пушка није представљала једноставну копију система совјетске снајперске пушке „драгунов”, сличност је ограничена само на спољашњи изглед. Конструкционо, снајперска пушка М91 се и даље базира на систему Калашњиков. Код система Драгунов носач затварача и гасни клип представљају физички одвојене делове, а постоје разлике и у механизму за запињање и окидање. Код М91 носач затварача и гасни клип су спојени у једну целину. У односу на „драгунов” постоји још једна разлика, М91

Полуаутоматска снајперска пушка 7,9×57 mm М76 са пригушивачем пуцња произвођача „Телеоптик”

Полуаутоматска снајперска пушка 7,62 mm M91, изглед с десне стране

има регулатор протока барутних гасова као код M-76. Пушка M91 приметно је лакша у односу на M-76, али знатно дужа, пре свега захваљујући дужој цеви од 620 mm (код M-76, 550 mm). Снајперска пушка M91 у ергономском погледу има неколико побољшања у односу на M-76.

Полуаутоматска снајперска пушка 7,62 mm M91 намењена је за уништавање важних појединачних откривених циљева и маскираних живих циљева на већим даљинама. Успешно дејство на откривене и добро видљиве циљеве је на даљинама до 1.000 m, а најбољи резултати постижу се на даљинама до 800 метара.

За гађање у дневним условима снајперска пушка M91 може да користи механички нишан на даљинама до 1.000 m, оптички нишан до 1.200 m, а у ноћним условима пасивни нишан 5×80 на даљинама до 500 метара.

Водиште зрна у унутрашњости цеви снајперске пушке M91 има четири поља и четири жлеба са увијањем у десну страну. На устима цеви може да се монтира пригушивач пуцња који ниво буке смањује за 12 децибела.

Механизам за запињање и окидање је неподесив. Полуга кочнице-регулатора паљбе је као код система Калашњиков, налази се са десне стране сандука. Кундак са изведеним пиштољским рукохватом израђен је из једног дела, од полимера који се одликује великом отпорношћу на ударе, температуру и веома је

лаган. Површина кундака је савршено глатка и прекривена лаком за дрво, што може да представља проблем за удобно држање и приањање руке. Снајперска пушка се пуни из металног одвојивог оквира капацитета десет метака.

ПОЛУАУТОМАТСКА СНАЈПЕРСКА ПУШКА M91 КАЛИБРА 7,62×54R

Снајперска пушка M91 и M91H је полуаутоматска пушка заснована на принципу рада „калашњикова”. Представља редизајнирану полуаутоматску снајперску пушку M91, која се израђује у два калибра 7,62×54R и 7,62×51 NATO.

На пушку су уграђени следећи нови елементи: скелетни кундак израђен од полимера са преклопним и подесивим по висини ослонцем за образ снајперисте (кундак има јединствен отвор између пиштољског рукохвата и ослонца за раме који утиче на смањење тежине кундака, а на задњем делу отвора уграђена је шипка за монтажу ремника); облога гасног цилиндра и доња облога цеви такође су израђене од полимера са уграђеним пикатини шинама које су намењене за монтажу додатне опреме; преклапајуће и подесиве по висини ножице монтирају се на пикатини шину доње облоге цеви.

Снајперска пушка израђује се и са класичном доњом облогом цеви и гасног цилиндра без пикатини шине.

Полуаутоматска снајперска пушка 7,62 mm M91 са пасивним нишаном 5×80

Снајперска пушка
7,62×54 mm М91,
редизајнирана, изглед
с предње десне стране

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ М91

Калибар	7,62×54	7,62×51 NATO
Година развоја	1991	
Година производње	1991 – данас	
Дужина (mm)	1.200	
Дужина цеви (mm)	620	
Корак увијања (mm)	254	240
Број жљебова	4	6
Муниција коју користи	7,62×54R;	7,62×51 NATO
Пуњење	одвојиви оквир капацитета 10 метака	
Принцип рада	позајмица барутних гасова	
Почетна брзина зрна (m/s)	750±20 m/s	
Даљина успешног дејства са ОН (m)	1.000	
Маса са празним оквиром (kg)	5,5	
Маса оквира (kg)	0,2	

Снајперска пушка 7,62×54 mm М91,
фабричка ознака на сандуку и детаљ
носач оптичког нишана профила
„ластин реп“ на сандуку пушке

Снајперска пушка 7,62×54mm М91
редизајнирна, са ОН и пригушивачем
пуцња

Снајперска пушка М07 АС

Навој на устима цеви омогућава монтажу гасне кочнице – разбијача гасова или пригушивача пуцња, а заштићен је навојним прстеном.

Преклапајући кундак израђен је од полимера. Ослонац за образ је подесив по висини, а дужина кундака подешава се додавањем или смањивањем броја уметака на ослонцу за раме.

Снајперске пушке М07 АС и М07 АФ намењене су за уништавање незаштићених и балистичким прслуком заштићених циљева на даљинама до 1.000 метара.

Снајперска пушка М07 АС разликује се од снајперске пушке М07 АФ у томе што је

СНАЈПЕРСКА ПУШКА М07

Снајперска пушка М07 АФ конфигурирана је на основу познатог система Маузер М98. Тешка цев израђена је од хром-ванадијум челика, методом хладног ковања, што гарантује велику прецизност, тачност и дуготрајност. Сандук пушке је полигоналног облика, са интегралном пикатини шином на горњој површини која омогућава постављање и монтажу свих врста оптичких нишана и других оптоелектронских уређаја. Пушка нема механичке нишане.

Механизам за окидање има могућност финог подешавања. Механичка кочница има три положаја: укочено, откочено и сигуран положај, када је могуће одбавити механизам, али није могуће извршити опаљење.

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ М07

Калибра	7,62×54R	7,62×51 NATO
Број жљебова	4	6
Дужина оружја укупна / модел са преклопљеним кундаком (mm)	1.182/930	
Дужина оружја са преклопљеним кундаком (mm)	930	
Дужина цеви (mm)	650	
Корак увијања жљебова (mm)	240	254
Број жљебова	6	6
Муниција коју користи	7,62×54R	7,62×51 NATO
Капацитет одвојивог оквира (метака)	5	5
Принцип рада	ручно препуњавање	
Маса са празним оквиром и ОН, без ножица (kg)	6,27	
Маса оквира (kg)	0,11	
Максимални ефикасни домет (m)	1.000	

Снајперска пушка М07 АФ на ватреном положају

Подесив преклапајући кундак снајперске пушке М07 АФ

АС варијанта са фиксним кундаком, док је АФ варијанта са преклопним кундаком.

На сандуку снајперске пушке М07АС и М07АФ уграђена је пикатини шина на коју је могуће поставити оптички нишан (ОН), пасивни или термовизијски нишан.

Снајперска пушка нема уграђене механичке нишане па је за њено коришћење неопходно на пикатини шину поставити неки од напред наведених нишана.

СНАЈПЕРСКА ПУШКА М07М .338 LM

Снајперска пушка .338 Lapua Mag М07 АФ (СнП М07АФ) намењена је за ефикасно уништавање појединачних

незаштићених и балистичким прслуком заштићених циљева, гађање снајперском муницијом, са одговарајућим дневним оптичким нишаном, на даљинама до 1.300 метара. На њу могу да се поставе средства за управљање ватром: дневни оптички нишан, пасивни и термовизијски нишан, тандемом и самостално. Компатибилна је за употребу са муницијом калибра .338 Lapua Mag (8,6×70 mm). Опремљена је бочно преклапајућим кундаком, који се преклапа у леву страну, са ергономским подешавањем по висини и дужини, као и подешавањем висине ослоња за раме и образ.

Пушка је израђена од високо квалитетног материјала са антикорозивном заштитом, која јој обезбеђује потпуну отпорност у свим климомеханичким условима употребе.

На сандуку пушке израђен је фиксни носач оптичког нишана типа пикатини, који обезбеђује једноставно постављање оптоелектронских средстава за нишањење. Дужина шине омогућава истовремено постављање тандем нишанских справа. Ова снајперска пушка има уграђене прихвате за пикатини шине с леве, десне и доње стране облоге цеви.

Комплет СнП М07АФ садржи: пушку .338 Lapua Mag М07 АФ са оквиром од пет метака, дневни оптички нишан KANLES 318i, торбу за СнП М07 АФ (са постављеним дневним нишаном, оквиром за пет метака, преградама, џеповима за резервне оквири и торбицом са прибором за чишћење и подмазивање), торбицу са прибором за чишћење пушке (кантица за уље за чишћење и подмазивање) са могућношћу повезивања са торбом пушке и постављање на опасач или борбени ранац, четири резервна оквира за по пет метака (са торбицом која може да се поставља и на опасач или борбени ранац), одвојиве, по висини подесиве и преклопне ножице и ремник за ношење са могућношћу качења на две (или три) тачке.

ТТК СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ М07М КАЛИБРА .338 LAPUA MAGNUM

Калибра	.338 Lapua Magnum (8,6×70 mm)
Почетна брзина пројектила (m/s)	850–920
Прецизност са групом од 5 метака	1 MOA на даљинама до 1.000 m, а 1,2 MOA на даљинама преко 1.000 m
Дужина пушке са максимално продуженим преклапајућим кундаком (mm)	1.293
Дужина пушке са преклопљеним кундаком (mm)	1.025
Дужина цеви без гасне кочнице (mm)	690
Муниција коју користи	.338 Lapua Magnum: LAPUA Scenar 16,2 g/250 gr или 19,4 g/300 gr; HORNADY ELD M 18,5 g/285 gr; NORMA са зрном МК 16,3 g/250 gr или Seria МК 19,4 g/300 gr
Капацитет одвојивог оквира (метака)	5
Принцип рада	ручно препуњавање
Маса са празним оквиром, ОН и ножицама (kg)	7,9
Борбени комплет пушке	25 метака
Максимални ефикасни домет (m)	1.500

Снајперска пушка М07М калибра .338 Lapua Magnum (изглед с леве и десне стране)

Снајперска пушка SRX 20

СНАЈПЕРСКА ПУШКА SRX 20

Снајперска пушка SRX 20 је полу-утоматска пушка која ради на принципу позајмице барутних гасова. Хладно кована цев пушке обезбеђује велику прецизност гађања. Материјал од којег је израђена пушка и површинска заштита обезбеђују ефикасно функционисање у екстремним климатским и теренским условима експлоатације.

Облога цеви поседује одговарајуће прихвате за постављање пикатини шина са бочних и доње стране, чиме се пружа могућност инсталирања широког спектра додатне опреме. Са горње стране сандука и облоге постављена је дугачка пикатини шина, која обезбеђује постављање оптичког нишана и различитих оптоелектронских справа (пасивни или термовизијски нишан) посебно или у тандем систему.

На устима цеви уграђена је гасна кочница – разбијач гасова, која смањује трзај и блесак приликом испалења метка. На пушку је уграђен регулатор протока барутних гасова и дефлектор који осигурава одгова-

рајућу путању избачених чаура приликом испалења.

Снајперска пушка SRX 20 има телескопски преклапајући у леву страну кундак са подесивим по висини ослонцем за образ. Опремљена је одвојивим, преклапајућим и подесивим по висини ножицама.

ДАЛЕКОМЕТНА СНАЈПЕРСКА ПУШКА М93 „ЦРНА СТРЕЛА”

Далекометна снајперска пушка М93 „црна стрела” развијена је у првој половини 1990. године у заводу „Црвена застава”, данас „Застава оружје” Крагујевац. Од краја 1990. користиле су је оружане снаге СФРЈ. Пушка М93 израђена је по традиционалној шеми са затварачем типа Маузер (обртночепни са предњим испустима и додатним задњим). Пуњење пушке врши се из једноредног одвојивог металног кутијастог оквира.

Кочница се налази унутар штитника обараче, иза обараче. Кратки поткундак, као и кундак и пиштољски рукохват су од полимера. Тешка цев има уздужне жлебове ради смањења укупне тежине и побољшања хлађења. На устима цеви налази се масивна гасна кочница – компензатор, који ублажава трзај на прихватљив ниво. Резервни механички нишани (у облику преклапајуће мушице и задњег нишана) постављени су на цев. На предњем делу сандука размештен су носач за монтажу преклапајућих ножица и бочно преклапајућа ручица за преношење пушке.

На горњој површини сандука-пријемника налази се водећа шина за монтажу оптичког нишана. Фабрички се пушка опрема оптичким нишаном фиксног увећања 8×. Пушка је намењена за уништавање

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Калибар	7,67×54R
Дужина	1.070–1.145 mm
Дужина са преклопљеним кундаком	900 mm
Дужина цеви	560 mm
Маса	5,16 kg
Маса оквира	0,16 kg
Капацитет оквира	10 метака
Принцип функционисања	позајмица барутних гасова
Начин брављења	ротирајући затварач

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ ВЕЛИКОГ КАЛИБРА M93 „ЦРНА СТРЕЛА”

Модел	M93 12,7×108 mm	M93 .50 Browning
Дужина (mm)	1.670	1.500
Дужина цеви (mm)	1.007	837
Калибар (mm)	12,7×108	12,7×99
Корак увијања (mm)	381	381
Број жљебова	8	8
Муниција коју користи	12,7×108	.50 Browning
Пуњење,	одвојиви оквир капацитета пет метака	
Принцип рада	обртно чепни затварач, ручно препуњавање	
Ефикасна даљина гађања (m):	1.800	1.600
Маса оквира (kg)	0,76	0,76
Маса са оптичким нишаном (kg)	16,7	16,3

Далекометна снајперска пушка M93 12,7×108 mm „црна стрела”

непријатељевих материјалних средстава на даљинама до 1.500 метара и за противснајперску борбу (за неутралисање непријатељских снајпериста иза заклона и/или ван домашаја личног наоружања).

ДАЛЕКОМЕТНА СНАЈПЕРСКА ПУШКА M12 „ЦРНО КОПЉЕ”

Нови модел далекометне снајперске пушке M12 конструисан је на основама Маузер механизма. Пушка је намењена за уништавање различитих врста циљева

на великим даљинама, до 1.800 метара у свим климатским и теренским условима.

Тешка цев израђена је методом хладноковања, унутрашњост цеви је тврдохромирана, обезбеђује високу прецизност на великим даљинама. Трокоморна гасна кочница знатно смањује трзај оружја и олакшава гађање. На горњој површини сандука изједна је израђена пикатини шина, која омогућава постављање свих врста оптичких нишана. Механизам за окидање има могућност подешавања тежине окидања у распону од 5 N до 15 N, као и могућност подешавања положаја обараче. Механичка кочница смештена је на обарачи.

Кундак је израђен од алуминијумске легуре и има интегрисан амортизер, чиме се знатно смањује утицај трзаја на снајперисту. На кундаку је уграђен преклопни ослонац за образ, а на задњем доњем делу уграђен је преклапајући ослонац – трећа ножица, који се подешава по висини.

Далекометна снајперска пушка M12 „црно копље”, изглед с леве стране

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ M12 „ЦРНО КОПЉЕ”

Модел	M12 12,7×108 mm	M12 .50 Browning
Дужина (mm)	1.700	1.533
Дужина цеви (mm)	1.007	840,5
Корак увијања (mm)	381	381
Број жљебова	8	8
Калибар (mm)	12,7×108	12,7×99
Муниција коју користи	12,7×108	.50 Browning
Пуњење	одвојиви оквир капацитета 5 метака	
Принцип рада	обртно чепни затварач, ручно препуњавање	
Ефикасна даљина гађања (m)	1.800	1.600
Маса оквира (kg)	0,76	0,76
Маса пушке са ОН (kg)	13,46	12,93

ДАЛЕКОМЕТНА СНАЈПЕРСКА ПУШКА M12M

Фабрика „Застава оружје” је у протеклих неколико година сопственим капацитетима извршила одређене измене на пушци 12,7×108 mm M93 „црна стрела” и произвело далекометну пушку 12,7 mm M12 „црно копље”, сличних карактеристика као и M93, али побољшане ергономије (ергономичнији кундак са могућношћу више опција подешавања, ергономичнији рукохват), смањене масе за око 2 kg и повећане прецизности, која се већ неколико година производи за извоз.

Обе далекометне пушке – и M93 и M12 – производе се у калибрима 12,7×108 mm и .50 Browning.

Далекометна пушка 12,7 mm M12M (ДП M12M) „црно копље” намењена је дејству на откривене и добро видљиве циљеве дању на даљинама до 1.600 m и против лакооклопљених борбених возила на даљинама до 800 m, као и за гађање осетљивих ТМС. Пушка ДП M12M је

Далекометна снајперска пушка M12M калибра 12,7×108 mm са редизајнираним сандуком и навлаком цеви, преклопљен кундак

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДП M12M

Врста и калибар муниције коју користи	12,7×108 mm
Дужина цеви без уређаја на устима цеви	860 mm
Маса пушке са празним оквиром, без ОН и ножица	≈13 kg
Почетна брзина зрна	775±20 m/s
Прецизност гађања са групом од пет метака калибра 12,7×108 mm, треба да буде свих 5 метака	– у кругу пречника 80 mm на даљини од 100 m, – у кругу пречника 700 mm на даљини од 800 m, – у кругу пречника 1.200 mm на даљини од 1.400 m
Начин пуњења	одвојиви метални оквир капацитета 5 метака
Принцип рада	репетирка са ручним препуњавањем
Дужина пушке са исправљеним кундаком	1.600 mm
Дужина пушке са преклопљеним кундаком	мање од 1.300 mm
Даљина успешног дејства са ОН	1.600 m

компатибилна, односно омогућава постављање и коришћење средстава за управљање ватром: дневни оптички нишан и механички нишан, оптоелектронске уређаје – пасивни и термовизијски нишан у тандем варијанти са оптичким нишаном или самостално.

Опремљена је преклопним, одвојивим и по висини подесивим ножицама.

Комплет ДП M12M садржи: оптички нишан дневни, торбу за ДП M12M (у коју се пакује пушка са постављеним оптичким нишаном и оквиром капацитета пет метака) на којој се налазе преграде – цепови за резервне оквире и торбица са прибором за чишћење и подмазивање; торбицу са прибором за чишћење и подмазивање пушке, која је модулarna, омогућава постављање и повезивање са торбом за паковање и преношење пушке, постављање на опасач или борбени ранац; резервни оквир капацитета пет метака; муницијску торбицу капацитета 20 метака, која може да се постави на опасач, ранац борбени или прслук борбени балистички, моле системом качења; преклопне, одвојиве и по висини подесиве ножице и ручицу за ношење.

Пушка је опремљена бочно преклапајућим кундаком у леву страну са ергономски подесивим ослонцем за образ и ослонцем за раме по дужини. На задњем доњем делу кундака налази се преклапајући и подесив по висини, задњи ослонац „трећа нога”.

Кундак је израђен комбинацијом алуминијумске легуре и полимера, а пиштољски, ергономски изведен рукохват са испустима за наслон прстију, пресвучен је гумом. Оквир капацитета пет метака израђен је од пресованог лима.

Пушка је израђена од висококвалитетног челика са антикорозивном заштитом, која обезбеђује употребу у свим климомеханичким условима и у температурном опсегу од –30 °C до +50 °C. Унутрашња траса цеви је тврдохромирана.

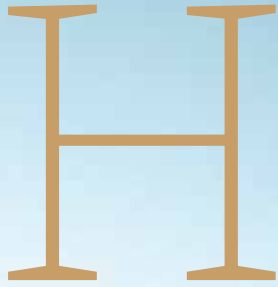
На поклопцу сандука ДП M12M уграђен је фиксни носач оптичког нишана типа „икатини”, који омогућава постављање тандем нишанске справе. Такође, пушка има уграђене бочне прихвате за пикатини шине са леве и десне стране. Борбени комплет далекометне пушке је 25 метака калибра 12,7×108 милиметара. ■

Вода – од сарадње до сукоба

ОКВЕРТ ИСПОД ПОВРШИНЕ

Опште је познато да је вода ограничен ресурс, тако да је јасно да ће забринутост око њене употребе и дистрибуције расти како се резерве смањују. Под већим притиском грађана владе ће тражити брза решења. Ако решење за једну земљу дође на рачун друге, тензије ће неизбежно настајати. Уопштено анализирано, недостатак воде наглашава још један друштвено-економски изазов са којим свет треба да се позабави пре него што наступи драстичније погоршање.

Пише др Бранислав МИЛОСАВЉЕВИЋ

ије свако питање ресурса или еколошких

проблема претња националној или међународној безбедности, али већ неколико деценија постаје све очигледније да одређени регионални и глобални еколошки проблеми доприносе повећавању ризика од насиља или у крајњој линији изазивају насиље. У приступу студијама безбедности који је доминирао средином и крајем двадесетог века економски фактори били су секундарни чиниоци, а фактори животне средине или ресурси углавном су иг-

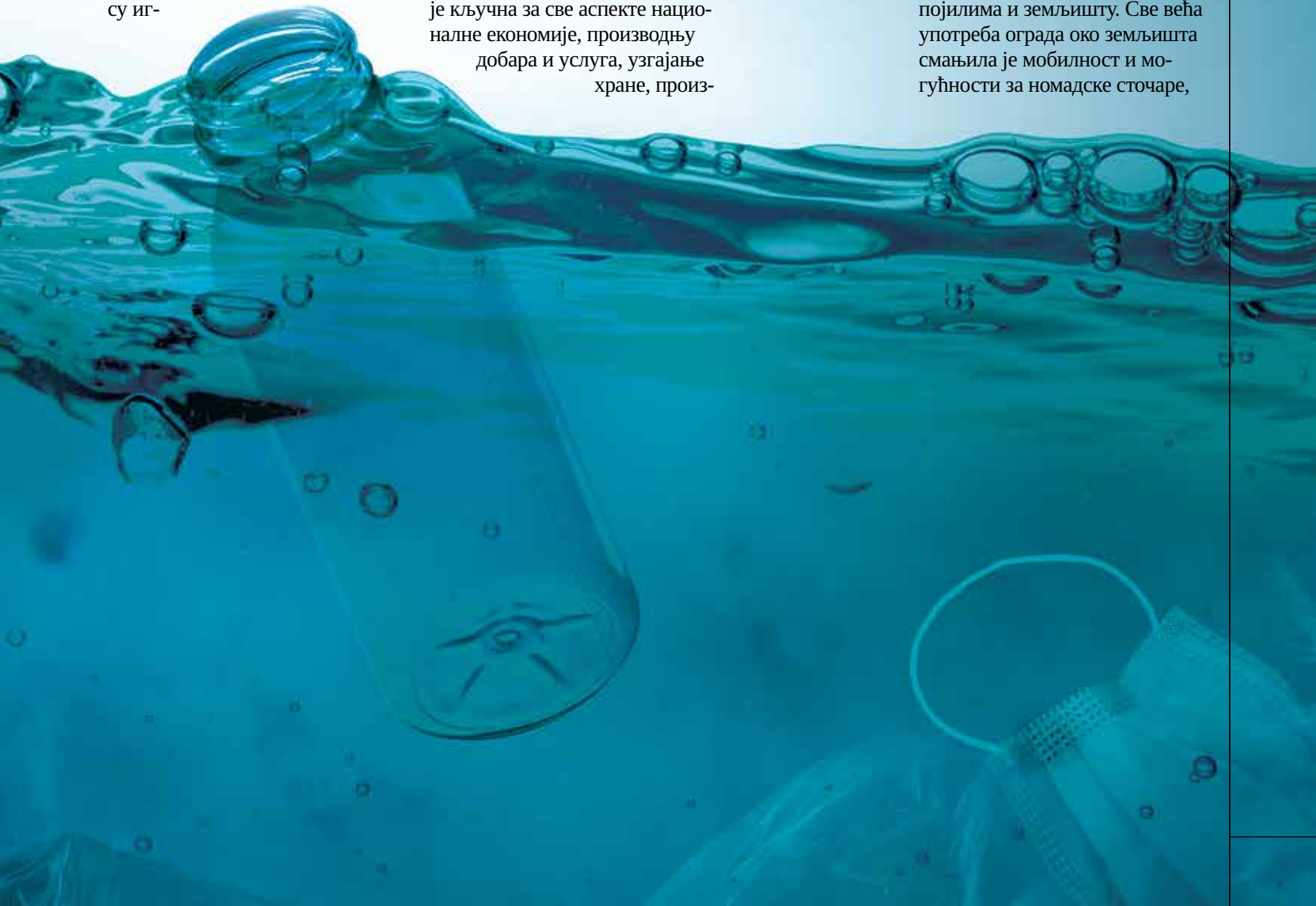
норисани у корист „реалистичког” или „реалполитичког” приступа међународним односима, где се конвенционално значење безбедности везивало за одбрану територијалног и политичког интегритета, као основног, непроменљивог циља држава у међународном систему.

Насиље повезано са ресурсима слатке воде догађало се током историје, при чему је вода била узрок насиља и оружаних конфликта, коришћена као оружје, али су и водени системи постајали жртве сукоба. Разумевање узрока насиља у вези са водом и регионалних и временских трендова је кључно за идентификацију приоритетних области за решавање сукоба и стратегије за смањење ризика од будућих сукоба. Вода је кључна за све аспекте националне економије, производњу добара и услуга, узгајање хране, произ-

Насиље повезано са ресурсима слатке воде догађало се током историје, при чему је вода била узрок насиља и оружаних конфликта, коришћена као оружје, али су и водени системи постајали жртве сукоба

водњу енергије, здравље људи и природне екосистеме. С друге стране, слатка вода је неравномерно распоређена широм света, уз природну варијабилност у залихама и токовима хидролошког циклуса, што је често утицало да приступ и контрола воде постану главни друштвено и политички и стратешки циљ током сукоба.

Вода се сматра покретачем или основним узроком сукоба тамо где постоји спор око контроле воде или система водоснабдевања или када економски или физички приступ води, односно недостатак воде, изазива насиље. Хиљаде људи је убијено последњих година због надметања за воду и земљу у Сахелу (регион у Африци), где се фармери и номадски сточари сукобљавају око приступа појилима и земљишту. Све већа употреба ограда око земљишта смањила је мобилност и могућности за номадске сточаре,

а промене у климатским и воденим условима приморале су их да се крећу даље на југ у потражи за водом, што је стварало поделе и раширивало верски екстремизам. Иако су учињени одређени напори да се смање тензије између сеоско-градских спорова око воде, уз преговоре и компензацију, ова област остаје кључна полука за насиље.

Вода или водна инфраструктура такође су коришћени као намерно „оружје” током сукоба. Вода је „наоружавана” тровањем или прекидом дотока до угроженог становништва или плавањем подручја у стратешке војне сврхе. Између осталог, више од тридесет људи убијено је у Сомалији 2017. године водом коју је отровао Ал Шабаб, милитантна група повезана са Ал Каидом. Водни ресурси или водни системи који пружају услуге воде или отпадних вода су „жртве сукоба” када су водни ресурси, системи воде или људи укључени у ресурсе или систем, попут запослених, намерне или случајне жртве или мете насиља. Напади на цивиле и инфраструктуру, укључујући водоводне системе, крше дугогодишње међународне кодексе сукоба, али се ови догађаји и даље дешавају.

ГЕОПОЛИТИЧКА ДИМЕНЗИЈА ВОДЕ

Географске карактеристике и услови представљају део геополитичких анализа, али утицај који географија има на императиве и ограничења одређене државе често бива потцењен. Приступ води је посебан пример, јер док медији и научна јавност проблеме са водом разматрају првенствено као питање климе и људских права, приступ и контрола воде је стратешки изазов који је кроз историју представљао подстицај за сукобе. С друге

„Следећи рат на Блиском истоку биће око воде, а не политике” (Бутрос Бутрос Гали, 1991)

стране вода не познаје политичке границе, али може бити извор утицаја за узводне приобалне државе у односу на оне које се налазе низводно. Нешто тако једноставно као што је приступ води може утицати на геополитичку реалност са којом се држава суочава на више начина. Први и можда најочигледнији начин је приступ мору и светским океанима, што омогућава држави да лакше буде присутна на главним поморским бродским рутама, а такође отвара могућност за додатни начин којим држава пројектује своју силу (морнарицу). Императив да се постигне и одржи приступ океану може навести државу на екстремне мере, укључујући рат. Тако је на пример једна од главних компоненти рата за Пацифик у Јужној Америци (1879–1883) била контрола приступа јужном Пацифику. Боливија је тада изгубила приступ океану као резултат рата, али је наставила да тражи начине за повратак у пређашњу позицију. И у многим другим случајевима вода је представљала компоненту геополитичког изазова, при чему су приступ и контрола пловних путева и водних ресурса представљали компоненту стратешког положаја државе и унапређење позиције у домену војне пројекције, трговине,

унутрашње стабилности, али и утицаја на друге државе. Приступ и контрола водених ресурса може бити озбиљан извор конфликта међу нацијама, са потенцијалом до нивоа ратовања.

СУКОБИ ОКО ИЗВОРА

Концепт „водених” ратова идентификује три димензије воде у геополитици. Прво, водени ресурси могу бити жртве насиљног сукоба било намерно или случајно, што је случај са загађењем водних ресурса као последица сукоба. Друго, водени ресурси могу се користити као средство за постизање политичких, економских или војних интереса једне стране. Тако је употреба водених ресурса била доминантна војна стратегија терористичке Исламске државе за остваривање војних и политичких циљева. Наиме, Исламска држава контаминирала је залихе воде својих непријатеља, а посебно је користила велике бране (на пример брана Фалуца на Еуфрату у Ираку) да би прекинула снабдевање градова низводно или поплавила непосредно суседну област у речном току. Поред тога, користила је водену инфраструктуру, нарочито бране као војне објекте за командна места или затворе, што је умногоме отежало заузимање њених положаја јер би

евентуални ваздушни напад на брану могао да има несагледиве последице, попут уништења околног подручја.

Треће, вода може изазвати спор око контроле водних ресурса, а у најгорем случају може довести до отвореног и насилног сукоба, о чему се нашироко расправља у академској литератури. С тим у вези интересантно је постојање сагласности међу теоретичарима да питања која се тичу воде имају тенденцију да буду извор унутардржавног сукоба и да директну конфронтацију обично покреће низ проблема, међу којима је и приступ залихама воде. Уопштено анализирано, тешко је класификовати насилни сукоб као рат око воде, с обзиром на то да поред тога многе друге варијабле могу имати улогу у конфронтацији. Међутим, не треба искључити опцију у којој је вода катализатор сукоба, јер поједини историјски догађаји то потврђују. Тако је на пример 2525. године пре нове ере у месопотамском подручју дошло до конфликта између две града (државе), Лагаша и Уме, јер је Ума више пута одбијала да плати закуп низводне територије Лагаша за узгој усева у делти Тигриса богатој водом. Као одговор Лагаш је оштетио систем за наводњавање који је водио до закупљене површине. Ума није могла да

узгаја усеве без залиха воде и тако је напала Лагаш, што је за резултат имало неколико узастопних војних сукоба. Након пораза Уме споразум о води је поново успостављен и систем канала је реконструисан.

МОГУЋА РЕШЕЊА

Када вода изазове насилни сукоб, приступ нултог исхода никада не представља решење у дугорочној перспективи. Ако река представља срж спора између узводних и низводних држава, сукоб неће довести до ситуације да две државе више не деле речни слив. Напротив, вода ствара међузависне геополитичке односе, због чега директан и насилан сукоб око водоснабдевања не представља одрживо решење. Такође, подразумева се да, како концепт водених ратова указује, водни ресурси могу бити контаминирани и водни системи уништени у сукобу који ће вероватно утицати на све укључене стране. Уопштено анализирано, ратови увек имају штетне последице по животну средину, при чему ни водни ресурси нису изузетак. Још једна карактеристика воде у геополитици је да цивилизације у потпуности зависе од водних ресурса, јер људска бића не могу да преживе без воде за пиће. Штавише економски развој је повезан са

Док медији и научна јавност проблеме са водом разматрају првенствено као питање климе и људских права, приступ и контрола воде је стратешки изазов који је кроз историју представљао подстицај за сукобе. С друге стране вода не познаје политичке границе, али може бити извор утицаја за узводне приобалне државе у односу на оне које се налазе низводно.

водним ресурсима, а нарочито пољопривреда и енергетски сектор. Другим речима, насилни сукоб око водних ресурса не може довести до апсолутне победе, а сви укључени актери би највероватније изгубили у већој или мањој мери. То је уједно и суштински разлог за веровање да се ратови око воде неће дешавати у наредним деценијама чешће него у прошлости.

Међутим, са друге стране неоспорно је да се проблем питања воде повећава због пре-насељености, прекомерне потрошње и климатских промена као најзначајнијих узрока несташице воде чак и у регионима који су првобитно њоме били богати. Ипак, у таквим околностима сарадња је пре него сукоб одрживо решење које би могло довести до ситуације у којој сви добијају. Стога дипломатија вода, односно „коришћење дипломатских инструмената у циљу решавања, ублажавања или спречавања неслагања око заједничких водних ресурса зарад сарадње, регионалне стабилности и мира”, чини се обећавајућим путем за неговање мултилатералног управљања над заједничким водним ресурсима и обезбеђења водне безбедности. Имајући у виду ове циљеве, концепт водне дипломатије није ограничен само на државе већ апострофира неопходност учешћа недржавних актера који играју кључну улогу посредника у преговорима о питањима везаним за воду, као што је Светска банка, или чиниоци који могу пружити суштинске информације путем праћења.

Иако у академској литератури постоји консензус да вода неће постати учестали катализатор насилног сукоба, она јесте и остаће извор тензија у међународним односима. Висока потражња за водом код свих

сектора људских активности и смањење водних ресурса због пренасељености, прекомерне потрошње и климатских промена су супротстављени феномени који стварају неодрживо окружење унутар и међу друштвима. Дипломатски инструменти су зато кључни алати за решавање све веће несташице воде, а самим тим и тензија око снабдевања водом. С тим у вези водна дипломатија, или како се назива и хидродипломатија, мора постати саставни део међународних односа више него икада.

ВОДА КАО ИЗВОР САРАДЊЕ

Кинеско министарство водних ресурса је 16. јануара 2023. објавило да је Пекинг уложио више од билион јуана (148 милијарди долара) у управљање водним ресурсима током 2022, што представља повећање од 44 % у односу на претходну годину. С друге стране, Пакистан је сугерисао да пројекти управљања водним ресурсима треба да постану приоритет за кинеско-пакистански економски коридор јер се очекује да ће Пакистан од 2025. бити суочен са недостатком воде. Неколико недеља раније један ирански званичник потврдио је да 270 градова и насеља пати од акутне несташице воде пошто је ниво воде на бранама пао на критично низак ниво. Фабрике у југозападној Кини морале су да обуставе рад прошлог лета након што је рекордна суша изазвала пресушивање неких река у земљи, укључујући делове Јангцеа, при чему су хидроенергија и бродарство били погођени. Посебно је провинција Сечуан била у тешкој ситуацији јер више од 80% енергије производи из хидроцентра. Пакистан је у сличној ситуацији. Река Инд је извор

Пристап и контрола водних ресурса могу бити озбиљан извор конфликта међу нацијама, са потенцијалом до нивоа ратовања

више од 17 гигавата хидроенергије и обезбеђује воду систему за наводњавање слива Инда, који подржава више од 90% пољопривредне производње земље, а са друге стране лоше управљање водама, брз раст становништва, суша и поплаве створили су заиста тешку ситуацију. У Ирану су полусушна клима и тренд смањења падавина у протеклој деценији одиграли своју улогу у кризи, али је вишегодишње неефикасно управљање водом од деведесетих можда и већи проблем. Наиме, након исламске револуције 1979. године нови режим унапредио је политику националне самодовољности храном, која је укључивала производњу довољно основних усева да задовољи сопствене потребе земље уместо ослања на увоз. Због тога се пољопривредна производња ослањала на екстракцију подземних вода, а водоносни слојеви који се споро попуњавају нису били у стању да прате све већи број корисника и захватања воде. Ова питања можда нису нова, али се погоршавају, а чињеница да су географски међусобно повезани, била је позив на буђење за друге државе широм света које су имале или ће се ускоро суочити са сличним недостатком воде и њиховим повезаним последицама.

Евидентно је да вода има кључну улогу у геополитици, која се, нажалост, често занемарује. Снабдевање водом игра кључну улогу у одржавању живота, пољопривреде и индустрије. Сами нивои понуде могу драматично да варирају из разлога који су ван контроле националних влада. Међутим, имајући у виду све већу претњу од несташице воде и последице које из тога произилазе, владе су све агресивније у предузимању акција које могу да обезбеде снабдевање. С друге

стране евидентно је да је вода само део једначине. Наиме, суше 2022, праћене најтоплијом зимом у последњих неколико година на северној хемисфери, за многе државе представљају додатни проблем повезан са ефектом низводног недостатка воде. Потенцијална криза са храном, која је у почетку резултат прошлогодишње енергетске кризе, може се само погоршати, а то ће највише осетити државе Африке и Блиског истока, где је недостатак воде стални проблем.

Вода је ограничена, тако да је јасно да ће забринутост око њене употребе и дистрибуције расти како се резерве смањују. Под све већим притиском грађана владе ће тражити брза решења, али ако решење за једну државу дође на рачун друге, насилне тензије ће можда неизбежно настати. Свака влада ће другачије управљати или покушавати да управља ситуацијом. У сиромашнијим земљама супротстављене фракције могле би наставити да се боре око воде, док у богатијим земљама постоје нове политике у погледу коришћења воде и вероватно ће се расправљати о технологијама за одржавање и унапређење водне инфраструктуре. Уопштено анализирано, проблеми повезани са водом наглашавају додатни друштвено-економски изазов са којим свет мора да се позабави пре него што дође до потпуног погоршања.

СТРАТЕШКА ВРЕДНОСТ ВОДЕ

Вода има и стратешку вредност, која обично изазива осећај хитности с обзиром на то да је незаменљива. Због тога проблеми у снабдевању или недостатак овог ресурса укључују забринутост за безбедност, али и политичку и социоекономску нестабилност, што често доводи

до насилних сукоба и појаве недржавних оружаних група. При томе климатске промене су само мултипликатор ризика, будући да притисци на животну средину оптерећују постојеће политичке, друштвене или економске проблеме који на крају доприносе бујању наоружаних група у многим регионима. С тим у вези треба напоменути да климатске промене не стварају терористе, али климатске промене мењају контекст у коме ове групе делују и доприносе стварању услова у којима те групе могу напредовати. Коначно, постоје два начина да се посматра стратешка вредност воде – као окидач сукоба или као стратешки ресурс током сукоба. У првом приступу вода се сматра основним узроком различитих конфликта у којима недостатак воде може довести до још већег притиска на друштвене проблеме и конкуренцију око ресурса. Може се означити као геополитика воде, која је неизбежно повезана са другим геополитичким тензијама унутар региона, као додатак широј листи фактора који могу изазвати директну или индиректну друштвену нестабилност на одређеном простору.

Поред тога, вода се може посматрати као природни ресурс са одређеном стратешком вредношћу током сукоба, будући да приступ води током периода водног проблема могу користити недржавне оружане групе као ефикасно средство принуде и регрутације за освајање моћи унутар региона. С тим у вези, водни ресурси које је затровао Боко Харам у Нигерији или напади на водну инфраструктуру као стратешко средство могу представљати образац акција за терористичке групе. Као последица наведеног, научници су увели тему еколошког тероризма који се

односи на противправну употребу силе против еколошких ресурса или система с циљем да се нашкоди појединцима или да се становништво лиши користи животне средине у име политичког или друштвеног циља.

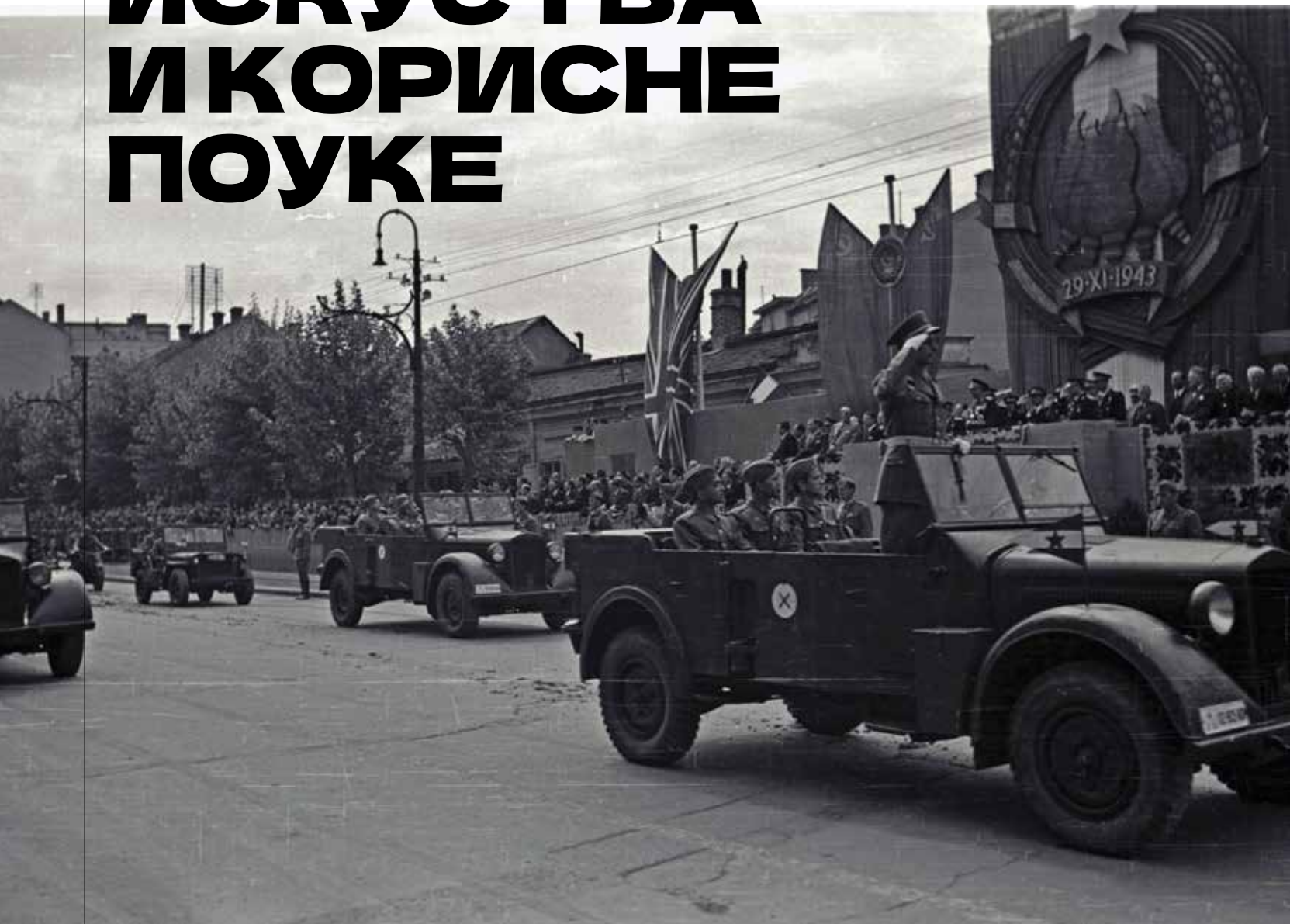
Друштвени, економски и политички изазови повезани са слатководним ресурсима представљају разне озбиљне ризике за заједнице широм света, од болести повезаних са водом, преко пропадања усева, преко еколошког уништења, до стварног насиља. Ризици и последице сукоба везаних за воду последњих година су у порасту, а чини се да се фактори који подстичу такво насиље умножавају. Наиме, анализа глобалних догађаја показује да су акти сарадње у одређеним периодима знатно надмашивали сукобе у свим регионима. Тако је, на пример, према подацима Пацифичког института (*Pacific Institute*) од 1990. број догађаја сарадње драстично повећан у односу на претходну деценију, уз посебно значајну сарадњу између 1991. и 2002. када је забележен највећи број догађаја

сарадње (55, односно 68). Као и код сарадње, учесталост конфликтних догађаја почела је да расте 1991. и показала је растући тренд до краја 2019, достижући максимум у 2017. и 2012. години (42 и 31 забележен конфликтни догађај). Пре 1991. учесталост сукоба је генерално била ниска, а у већини година није забележено више од пет догађаја. Општа равнотежа сарадње и сукоба променила се током двехиљадитих, с повећањем броја сукоба који су на крају премашили догађаје сарадње у 2017. години.

Опште је познато да је вода ограничен ресурс, тако да је јасно да ће забринутост око њене употребе и дистрибуције расти како се резерве смањују. Под већим притиском грађана владе ће тражити брза решења. Ако решење за једну земљу дође на рачун друге, тензије ће неизбежно настајати. Уопштено анализирано, недостатак воде наглашава још један друштвено-економски изазов са којим свет треба да се позабави пре него што наступи драстичније погоршање. ▀

Округли сто „ЈНА и изазови војног професионализма“

ЗНАЧАЈНА ИСКУСТВА И КОРИСНЕ ПОУКЕ

Одељење за војну историју Института за стратегијска истраживања у сарадњи са Катедром друштвених наука Војне академије организовало је 5. априла округли сто „ЈНА и изазови војног професионализма“ у оквиру научноистраживачког пројекта „Развој професионалне војне организације у Србији 1804–1990: искуства и поуке“.

Пише потпоручник Стефан ШИПКА

Војни професионализам представља једну од кључних вредности на којима почивају све ефикасне оружане снаге. Ниво поштовања основних принципа војног професионализма, какви су захтеви за општим и специјалним образовањем за пријем у официрски кор, постојање испита као облика провере степена компетенције за унапређење у више чинове, као и изграђених и заокружених институција за више војно образовање, напредовања на основу заслуга и постигнућа, постојање детаљног и ефикасног система штабова, осећаја заједништва и одговорности и признавања граница професионалне компетенције сведоче о нивоу професионалне изграђености оружаних снага једне земље. Сагледавајући искуства ЈА/ЈНА, организатори скупа пошли су од претпоставке да је професионализам запао у потпуну кризу са стварањем револуционарне армије првих година након окончања Другог светског рата. Њен официрски и подофицирски кадар у огромном проценту није задовољавао ни минималан ниво потребних професионалних компетенција, будући да га је у преко 83% случајева чинило људство без завршене средње школе и било икаквог војног образовања. За циљ округлог стола организатори су поставили проналажење дела одговора на питања како се ЈА/ЈНА са постојећом кадровском основном носила са изазовима изградње савремене професионалне војне организације кроз примере развоја

институција, система селекције кадрова, доктрине и војне мисли. Поред тога, од учесника се очекивало да на основу истраживачког рада покушају да одреде до ког нивоа је остварена професионализација оружаних снага социјалистичке Југославије, који су били ограничавајући елементи професионализације, неправилности или позитивна искуства која је тај процес донео, али и поуке које би се могле извући из тих искустава и применити у усавршавању војне организације и борбене готовости савремене Војске Србије.

Поред организатора, квалитету скупа допринели су и еминентни стручњаци из Института за савремену историју, Института за новију историју Србије, Института за политичке студије, Института за европске студије, Архива Југославије, Филозофског факултета Универзитета у Београду и Правног факултета за привреду и правосуђе из Новог Сада. Дванаест реферата изложено је у оквиру три панела. Округли сто отворила је директорка Института за стратегијска истраживања проф. др Јованка Шарановић, истичући друштвени значај научноистраживачких пројеката које реализује Институт, а посебно оних на којима је ангажовано Одељење за војну историју. Захвалила се припадницима Катедре друштвених наука Војне академије као суорганизаторима округлог стола, а нарочиту захвалност упутила је учесницима скупа.

ВОЈНИ ПОЗИВ И ИДЕОЛОГИЈА

Први панел отворила је др Ивана Лукнар из Института за политичке студије са рефератом „Војни позив као професија”, у ком је дала

У првим послератним годинама истакнуто је некритичко преузимање совјетских образаца у формирању стратегијских и оперативних групација који нису одговарали војним капацитетима ЈНА. Сукоб са Информбироом довео је до изнуђеног повратка сопственим искуствима.

социолошки оквир теме и истакла војни позив као једну од најзначајнијих професија у друштву са задатком очувања мира и безбедности. У следећем излагању др Милана Терзића из Архива Југославије, на тему „Кадровска политика у партизанском покрету током и након Другог светског рата”, приказана је постепена промена структуре официрског кадра током Другог светског рата и у првим послератним годинама и наглашена улога малобројних кадрова бивше југословенске војске у изградњи војног школства и организације ЈНА. Нешто више о школовању и васпитању послератног старешинског кадра рекао је др Марко Б. Милетић из Института за савремену историју. Према Милетићу, политичко руководство Југославије инсистирало је на оданости и политичкој подобности кандидата као основном принципу одабира кадра за школе и училишта. Стога је већа пажња посвећивана политичкој настави него општим војним предметима, док је посебну бригу, нарочито од 1952. године, представљала и национална структура старешинског кадра, коју је требало уједначити са националном структуром југословенског друштва. Он је закључио да је у свим компонентама кадровске политике у армији главну и одлучујућу реч имала КПЈ, те да је у првим послератним годинама поштовање професионалних захтева било од другоразредног значаја. Први панел затворен је излагањем др Бојана Б. Димитријевића из Института за савремену историју на тему „Кадрови рода оклопно-механизованих јединица ЈНА 1945–1992”.

Заснивајући своја истраживања на јавности недоступној грађи, као главне карактеристике кадровске политике у роду ОМЈ изнео је честе измене и допуне у школском програму основног школовања старешина од 1945. до 1970, ниску техничку културу приметну код старешинског кадра у првим годинама након рата, а код војничког кадра и до средине седамдесетих солидну материјалну базу и угодност посада школског центра у Бањалуци, хроничан мањак подофицира и возача, што се одразило на оперативну способност оклопно-механизованих јединица у грађанском рату, те касно увођење форме војника по уговору, што је била добра одлука за превазилажење непопуњености критичних формацијских места.

ПОВРАТАК СОПСТВЕНИМ ИСКУСТВИМА

Други панел отворен је излагањем проф. др Александра Животића „ЈА/ЈНА и ратна искуства Краљевине Србије (1948–1961)”. У првим послератним годинама истакнуто је некритичко преузимање совјетских образаца у формирању стратегијских и оперативних групација која нису одговарали војним капацитетима ЈНА. Сукоб са Информбироом довео је до изнуђеног повратка сопственим искуствима. Флексибилно конципирана активна одбрана, уз припремање герилских групација које би биле остављене на територији коју би главнина војске морала да напусти, чинила се обрасцем за даљу анализу уз систематично изучавање герилског отпора у Другом светском рату. Централно место у изучавању и анализи ратних искустава из прошлости до-

Већа пажња посвећивана је политичкој настави него општим војним предметима, док је посебну бригу, нарочито од 1952. године, представљала и национална структура старешинског кадра, коју је требало уједначити са националном структуром југословенског друштва

бија тада Војноисторијски институт. Промене су се одразиле и на војно школство, спровођењем реформи заснованим на искуствима српске војске. На крају закључује да су нормализација односа са СССР-ом, изградња новог концепта одбране у складу са прокламованом политиком несврставања и снижавања професионалних критеријума за напредовање у војној хијерархији и приликом пријема у војне школе почетком шездесетих година оставили несагледиве позитивне последице на успон војног професионализма у ЈНА. Наредни излагач проф. др Алексеј Тимофејев са Филозофског факултета говорио је о „Партизанским дејствима у одбрамбеним плановима ЈА/ЈНА”. Он је навео да је у првим годинама након рата преузимамо свјетско искуство фронталних борби, док о партизанском ратовању готово да није било помена. До промене долази у периоду 1948–1953. у светлу нове геополитичке реалности, али се оријентација ка партизанском ратовању у југословенској војној науци испољава тек у

другој половини педесетих година. Последња два излагања нагласак су ставила на војно школство ЈНА. Др Татјана Милошевић из Института за стратегијска истраживања представила је „Совјетски утицај на почетак развоја војног школства у ЈА/ЈНА (1945–1951)”. Она је истакла да је систем војног школства одмах након рата био устројен по узору на Црвену армију, са формирањем војних училишта и курсева. Међутим, шаблонска примена совјетских војних схватања утицала је на стварање раскорака између система организације и обуке у ЈНА и њене материјалне базе. До прекретнице долази након раскида са СССР-ом и доношења Резолуције III Пленума ЦК КПЈ од 1949. године, када се започиње изградњу сопствене војне доктрине уз коришћење искустава и кадрова српске и бивше југословенске војске. Следећи панелиста, пуковник проф. др Далибор Денда из Института за стратегијска истраживања говорио је на тему „Између идеологије и професије – Школа националне одбране (1955–1990)”.

У уводу излагања истакао је висок ниво професионализма који је достигнут у систему војног образовања и усавршавања у Краљевини Србији и Југославији, где су захваљујући строгој селекцији и стручности генералштабни официре представљали стварну елиту официрског кора. Споменуте професионалне критеријуме применио је у анализи највишег облика војног образовања и у ЈНА. Поред ограничења која је наметала политика комунистичке партије, највиши облик војног усавршавања у дугом периоду постојања Ратне школе/Школе народне одбране задржао је елементарне принципе професионализма. До урушавања тих принципа код највишег облика војног усавршавања долази средином седамдесетих година прошлог века. Разлоге за то аутор види у стасавању за високе положаје у војсци кадрова који нису учествовали у рату и страху одлазеће генерације од напуштања вредности НОБ-а, што је имало за последицу јачање идеолошке индоктринације и захтева за поштовањем „националног кључа” на штету војностручних знања.

ЗАХТЕВИ ВОЈНОГ ПРОФЕСИОНАЛИЗМА СЕ НЕ МЕЊАЈУ

У трећем, уједно и последњем панелу представљени су реферати „Нормативно регулисање научноистраживачке делатности у ЈНА” пуковника др Миљана Милкића и „Професионализација судског већа и права на одбрану у војскама Србије и Југославије у 19. и 20. веку” др Ненада Ж. Петровића из Института за стратегијска истраживања, „Војно правосуђе – искуства из прошлости” проф. др Зорана

Павловића са Правног факултета за привреду и правосуђе и на крају „ЈНА и грађански рат у Југославији” пуковника доц. др Слободана Ђукића са Војне академије. Пуковник др Миљан Милкић посебно је истакао да су циљеви научноистраживачког рада у области друштвених и хуманистичких наука у ЈНА првенствено зависили од концепцијских и доктринарних опредељења у вези са одбраном земље, као и да се мали број кадрова бавио истраживачким радом у друштвеним и хуманистичким наукама. Др Ненад Ж. Петровић концизно је приказао развој професионализације војних судова разматрајући два проблема: састав судског већа и право на одбрану у периоду од 1864. до 1995. године. У свом излагању проф. др Зоран Павловић, сагледавајући историјско искуство у вези са организацијом војног правосуђа и упоређујући га са савременим стањем, снажно се заложиио за повратак установе војног тужилаштва. У последњем излагању пуковник доц. др Слободан Ђукић изнео је проблеме са којима се суочавала ЈНА приликом борбених дејстава у грађанском рату. Истакао је непопуњеност јединица, чија по-

Као закључак наметнуло се мишљење о потреби сагледавања успешно примењених професионалних искустава у претходним временима и могућностима њихове примене у савременој организацији Војске Србије, будући да се основни захтеви војног професионализма нису изменили у последња два столећа

пуна се заснивала на резервистима; недисциплину резервног састава узроковану идеолошким разлозима; неповољан стратешки положај касарни и распоред јединица, организованих за обуку а не за борбена дејства; непостојање обучене пешадије за садејство са оклопно-механизованим јединицама, што се нарочито читовало на примеру Вуковара.

Реферати излагача покренула су бројна питања, а квалитету дискусије допринели су присуством и опаскама др Миле Бјелајац и др Дмитар Тасић из Института за новију историју Србије, др Милан Игрутиновић из Института за европске студије и пуковник Вангел Милковски са Катедре стратегија Школе националне одбране „Војвода Радомир Путник”. Као закључак наметнуло се мишљење о потреби сагледавања успешно примењених професионалних искустава у претходним временима и могућностима њихове примене у савременој организацији Војске Србије, будући да се основни захтеви војног професионализма нису изменили у последња два столећа. ■

Председник ОРВС Војводине Жељко Обрадовић

ЧОВЕК ЈЕ ПОКРЕТАЧ

Када се на челу неке организације нађе човек спреман да у њен развој уложи изузетну количину енергије, елана, мотивације и самопрегора, успех је незауостављив и неминован

Пише Душан ГЛИШИЋ

Фото: Јово Мамула и Андрија Гавриловић

И после више деценија неоправданог занемаривања резервних старешинама и њиховим локалним организацијама у Србији поново се поклања пажња коју, због несумњивог значаја у функционисању система одбране, и заслужују. Њихово знање и вештине стечене на обуци и бројним вежбама, не само у миру него и током ванредног стања и у ратним условима, непроцењиво је па није чудно што им се последњих година приступа с великим очекивањима. Учешћем у реализацији програма обучавања ученика завршних разреда средњих школа, резервне старешине су, првенствено својим професионалним знањем и стручношћу, доказале значај и у образовном систему и обезбедиле свом кровном удружењу СУРВС Србије статус удружења од посебног значаја за одбрану земље, чиме је повећана њихова видљивост у друштву. Наравно, могућности резервних старешина и њихових удружења тиме се ниуколико не исцрпљују. Није нелогично очекивати да се, поред Министарства одбране и Војске Србије, на њих више него до сада ослоне и друге организације надлежне за одбрану и безбедност, попут управа за ванредне ситуације или цивилну заштиту.

Организација резервних војних старешина Војводине, коју предводи пуковник у пензији Жељко Обрадовић, дугогодишњи командант Првог центра за обуку у Сомбору, већ готово деценију бележи константно повећање деловања и учешће у бројним активностима на нивоу покраји-

не и републике. Истичући да за резервне старешине ни по одласку у пензију немају разлога за мировање, Обрадовић каже да, после више деценија занемаривања, за њих долази време препорода и веома захтевног рада. Много је, каже, генерација које нису имале квалитетну и интензивнију војну обуку, а борбена средства, наоружање и војна опрема су незаустављиво усавршаване. Обука младих је зато њихов најважнији задатак.

ОД АПАТИНА ДО НОВОГ САДА

По одласку у пензију Обрадовић се активно укључио у рад локалне организације резервних војних старешина у Апатину, где су га колеге веома брзо изабрале за председника. Од 2010. године апатинска ОРВС постала је најактивнија у Војводини и једна од најангажованијих у Србији. Динамичност, несебичност, иницијатива и самопрегор који га одликују, убрзо постају пример за његове колеге и покретач бројних активности не само у Бачком округу. Последњих година у Апатину су поводом обележавања годишњица НАТО агресије на СРЈ, поред осталог, организована предавања „Како је оборен невидљиви Ф-117” и „НАТО агресија на СРЈ!”, које су реализовали истакнути команданти и припадници јединица које су учествовале у одбрани земље, попут генерала Спасоја Смиљанића, проф. др Радована Радиновића и Видоја Пантелића, Милоша Ђошана, Божидара Делића и пуковника у пензији Стевана Ђуровића. Током 2018. године реализоване су трибине „Агресија НАТО на Савезну Републику Југославију – припреме, дејстава и последице”,

у којој су учествовали генерали проф. др Бранко Крга, Јован Милановић, Слободан Петковић и Радослав Шкорић, „Битка за Кошаре”, са предавачем пуковником Душком Шљиванчанином, „20 година од битке за Паштрик”, са генералима Божидаром Делићем и Стојаном Коњиковцем и руским добровољцем Албертом Андејевим, а у сарадњи са Удружењем ветерана 63. падобранске бригаде реализована је трибина „На бранику отаџбине – буди ти и ти 63”, на којој је представљена 63. падобранска бригада, са тежиштем на ангажовању бригаде у ратовима 1990–99. године.

– Сматрам да је учешће људи који су на првим линијама бранили отаџбину од агресије НАТО-а на тим трибинама веома важно. У склопу Дана сећања на НАТО агресију на СРЈ, у сарадњи са Клубом генерала и адмирала и општинским културним центром, у Галерији Културног центра, од 2014. године, током две недеље, сваке године реализујемо изложбу фотографија коју је приредио Милен Чуљић „Агресија НАТО на СРЈ”, уочи или на Видовдан организујемо предавања и пригодан програм о „Косовском боју”, а реализовали смо и промоције књига бројних аутора, од којих бих поменуо Веселина Шљиванчанина – „Бранио сам истину” и „Сине буди човек”, Љиљану Булатовић Медић – „Рапорт команданту” (о генералу Ратку Младићу), генерала Слободана Тарбука – „Рат на Банији 1991–95”, пуковника др Радета Рајића – „Александар Суворов” – истакао је Обрадовић и додао да велики значај посвећују образовању младих генера-

ција за дејства у ванредним ситуацијама. О томе, каже, млади данас знају веома мало. – Само нека од предавања су „Улога, намена, задаци и организација Сектора за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије”, „Етика рата и агресија на Савезну Републику Југославију” и „Интегрисани систем заштите и спасавања у функцији ефикасне заштите живота, здравља и имовине грађана и очувања животне средине у Републици Србији, са посебним освртом на деловање у ванредним ситуацијама.

ОБРАЗОВАЊЕ НА ПРВОМ МЕСТУ

У сарадњи са Министарством одбране и Управним одбором ОРВС Србије реализовано је предавање о новим доктринарним и стратегијским документима из домена одбране, безбедности и организацијско-мобилизацијских промена у Војсци и Министарству одбране. Апатинска организација била је прва у којој је обука реализована по новом програму, а затим су слична предавања реализована у још седам градова. Поводом Дана Војске Србије организована су предавања „Место, улога и задаци ВС у систему безбедности и одбране Републике Србије” у Великој сали зграде Општине, а више пута организована је и посета Касарни „Аеродром” Сомбор на манифестацију „Отворен дан”. Сарадња са касарном и јединицом у којој је дочекао пензију спада, каже, у његове најомиљеније задатке.

– У сомборској касарни „Аеродром” реализована је и обука дела резервних војних старешина са подручја Западнобачког округа по теми

„Рад команде на доношењу одлуке по Упутству за оперативно планирање Војске Србије”. Али, то није све. Већ неколико година, као једна од ретких организација у Србији, у Касарни „Аеродром” за део наших чланова успевамо да реализујемо гађања и приказ стрелачког наоружања Војске Србије. Организовали смо и посету Центру за испитивање НВО и сталној изложби НВО ЈП „Југоимпорт – СДПР” у Никинцима. Члановима ОРВС приказано је најсавременије наоружање и војна опрема домаћих произвођача и капацитети полигона за испитивање наоружања.

За све те активности потребан је новац, а организације резервних војних старешина га, по правилу, немају. Како се бори против хроничне беспарице, питамо га.

– И поред остварених помака у препознавању места и улоге ОРВС и унапређењу сарадње са Министарством одбране, и даље велики број наших локалних организација има много проблема у раду. Без сталног извора финансирања, неопходног за основно функционисање и већег разумевања јединица локалне самоуправе, које нас готово не препознају, тешко се може говорити о активнијем раду локалних организација, омасовљењу и подмлађивању кадра, ради чега је неопходно иницирати стручну расправу са надлежним министарствима о месту и улози ОРВС. Стално говоримо о месту и улози РВС, а не о месту наше организације – истиче Обрадовић.

Последњих неколико година у одређеној мери дошло је до помака у односу

Министарства одбране према ОРВС, који се огледао у укључивању чланова и организација резервних војних старешина појединих општина у наставу у завршним разредима средњих школа по темама из области одбране и безбедности и реализација Плана сарадње. Такође, измењена је Уредба о унапређењу резервних официра, којом је дата могућност да заслужне чланове, који испуњавају опште услове, за унапређење у непосредно виши чин предлажу и организације. ОРВС Србије поново је стекла статус удружења од посебног значаја за систем одбране Републике Србије и после пуних осам година обезбеђена су одређена средства за рад организација. Свим активним организацијама у Србији додељена је рачунарска опрема и новчана

средства за основне потребе. Израдом пројеката и конкурсањем код Покрајинског секретаријата за рад и социјалну политику обезбеђена су неопходна средства за реализацију појединих активности ОРВС АПВ. То је сада готово једини начин добијања средстава – новац се добија само за пројекте.

ТРАДИЦИЈА У КОРЕНУ МОЋИ

Поштовање традиције један је од програмских задатака Организације резервних војних старешина. О томе Обрадовић каже:

– У оквиру реализације дефинисаних циљева и утврђених програмских задатака ОРВС је активно била укључена у активности неговања традиција и обележавања значајних датума. Тако је 2016, поводом обележавања Дана Војске Србије, уз свесрдну помоћ локалне управе и у сарадњи са Удружењем ратних војних инвалида Апатина откривен Споменик погинулим у ратовима 1991–99. године, представници ОРВС присуствовали су, у општини Апатин и Првом центру за обуку, обележавању свих значајних годишњица, сваке године током јула активно смо укључени у организацију и реализацију Међународног омладинског кампа „Сабор”. Сматрам да је сећање на те дане најмање што можемо да учинимо да бисмо се одужили прецима. Тиме им показујемо и да их нећемо разочарати ако затреба да кренемо њиховим путем.

Резервне војне старешине су, истиче Обрадовић, прве и у случају временских непогода. Својевремено, током поплава које су задесиле нашу земљу, чланови ОРВС

ЗАВИДНА КАРИЈЕРА

Жељко Обрадовић рођен је у Апатину 1960. године. Након завршене основне школе у родном месту и Средње војне школе Ков у Сарајеву и Задру, професионалну каријеру почиње 1978. године као водник у Артиљеријском школском центру у Задару. Захваљујући одличном успеху у средњој школи, упућен је у Војну академију Ков у Београд, где је, с првом официрском звездицом, започео и официрску каријеру. Током деведесетих година налазио се на бројним одговорним дужностима. У тим комплексним временима до пуног изражаја долазе његове изузетне лидерске и професионалне карактеристике.

За испољену способност у командовању и успешну реализацију читавог низа постављених ратних задатака, био је више пута похваљиван, награђиван и одликован. Почетком 1996. године завршио је Школу за генералштабно усавршавање, а јединице којима је командовао важиле су за најбоље у свом рангу. Са успехом је организовао више значајних вежби, гађања, манифестација, између осталих и тактичку вежбу са артиљеријским гађањем за стране војне представнике (Рума), Спортско првенство Војске Србије, два спортска првенства Команде за обуку, на којима је оба пута најбоља била управо јединица којом је он командовао – Први центар за обуку.

Скоро читав радни век, осим периода школовања и кратког времена проведеног у Команди Новосадског корпуса, провео је на командним дужностима, у трупи, од прве дужности у Задру – командир одељења, до команданта Центра за обуку и највеће дужности у роду – служби – команданта артиљеријске бригаде.

За свој широк друштвени ангажман добио је низ признања, од којих су највећа признање СУБНОР-а Медаља борца, ОРВС Србије Сабља Степе Степановића, као и општинско признање Октобарска награда општине Апатин.

Војводине били су активно укључени ангажовањем у спасавању и евакуацији (рониоци, полицајци и добровољци) у штабовима за ванредне ситуације, сарадњи са Црвеним крстом, прикупљању и допремању помоћи на угроженим подручјима, а велики број чланова дао је и новчану помоћ. ▀

Изложба застава у Војном музеју

ЗНАМЕЊА ЧАСТИ И СЛАВЕ

Идеја водиља изложбе организоване у Војном музеју поводом Дана Војске Србије „Војне заставе код Срба од Првог српског устанка до краја Првог светског рата“, аутора Маријане Јовелић, актуелизује значај старе заставе, као истакнутог знамења у разгоревању и продубљивању најделикатније етичке одговорности, не само институција, него и мотивисаних појединаца у заједничкој мисији очувања богатог и обавезујућег културноисторијског наслеђа српског народа и његове војске. Зато је неопходно поновно посвећено осветљавање појединих сегмената његове искушењима испуњене, али знамените и херојске ратничке прошлости.

Пише музејски саветник Маријана ЈОВЕЛИЋ

Историју српског народа чини мноштво драматичних промена, што се одражавало и на војне заставе. Војна застава представља скуп симбола и хералдичких знакова здружених с нарочитим натписима, тзв. девизама (геслима). Ти симболи мењали су своје обличје саобразно многобројним унутрашњополитичким превирањима и напетим процесима у Србији 19. и почетка 20. века. Они слојевито изничу из раскошног културноисторијског наслеђа, чак и средњег века. Застава је симбол припадности, части те чврсте унутрашње интегративности и кохезивности јединице или брода. Носилац је честих колективних одликовања за заслуге читаве јединице. Губитак заставе у етичком смислу представља каљање образа јединице, исто као што се заплена непријатељске заставе сматра постигнућем. Дакле, верност војној застави јесте света дужност сваког војника.

ВЕРНОСТ ВОЈНОЈ ЗАСТАВИ

Заставе из Првог српског устанка, у време обнове српске државности, категоризују се у неколико група: 1. заставе врховног војводе и одређених војних команданата; 2. заставе војске, тзв. регулаша; 3. заставе појединих војвода (од 1811); 4. заставе хајдучких харамбаша. Најједнообразнија је, условно речено, група војних застава регуларне војске, у складу са визијом да се она, што је могуће више, униформише, стандардизује и унифицира. Код застава српске регуларне војске, ведро колорита, без ликова светитеља, предоминантни елемент представља

грб Србије, бео крст са оцилима, сликан на црвеном пољу, у барокном оквиру, а у другом оквиру, на плавој основи, налази се глава дивљег вепра прободена стрелом, тзв. грб Трибалије. Грб Србије, крст са оцилима, био је у употреби у црквеним круговима од 1725. године, када је постао и званични грб уједињене Карловачке и Београдске митрополије. Грб „Трибалије“ први пут се јавља као „грб српског царства“ у грбовнику Улриха Рихентала. Павле Ритер Витезовић и Христифор Жефаровић назвали су га тако будући да су Трибали некада насељавали простор Србије и Рашке те зато што су византијски цареви српске владаре називали трибалским краљевима. Сматрало се да су војводски барјаци добијени из Русије, што није у потпуности поткрепљено аутентичном и веродостојном архивском грађом. Војводски барјак био је израђен од квалитетнијег материјала него регулашка застава, а на његовој другој страни налазио се грб заштитнице Русије – двоглави орао тамномрке боје, с раскошним ланцем са орденом Св. Андреје Првозваног око врата и на грудима.

Ратови 1876/78. године представљали су важан спољнополитички тренутак, изазов о чијем значају сведоче и заставе које похрањује Војни музеј. Од неколико српских добровољачких застава које се налазе у Војном музеју, једна, овом приликом изложена, уметнички је обликована. Улога руских добровољаца у ратовима 1876/78. године није у потпуности проучена. Као предани заступници словенофилске идеје о коначном ослобођењу словенских народа од отоманског јарма, они су свим снагама настојали да тој идеји удахну живот.

ЗАСТАВА КРАЉЕВЕ ГАРДЕ

Нова уредба о заставама, која је заменила Уредбу из 1884, објављена је јануара 1904. године. Платно и копље дароване заставе нису се могли променити без краљевог указа, а тра-

ка је била променљива. Ступајући на престо краљ је даровао војсци нове траке са својим монограмом, с тим да се старе предају на чување Војном музеју. Од заставе сашивених по овој уредби сачуване су само две и оне су вероватно прототипи нових заставе. Међу њима је и експонирана за- ставе Краљеве гарде. Символи су везени свиленим концем, а доминира ведар лик Св. Димитрија Солунског. Сменом династија 1903. године, па и раније, Краљевина Србија почела је да посвећује већу пажњу унапређивању и модернизацији војске. По Уредби о заставама 1906. године, тј. до- пуни Уредбе из 1908, израђене су нове заставе, које су тек 1911. додељене српским пуковима. С обзиром на то да су представљале искључиво војни симбол, приметан је слабашији уплив уметничких тенденција, али и због уштеде јер је требало израдити велики број заставе.

ЛИКОВИ СВЕТИТЕЉА

Ликови светитеља били су чест мотив на српским знамењима. У 19. веку и првој половини 20. века најчешћи је лик Св. Андреје Првозваног, првог од дванаесторице Христових апостола, из два разлога. Овај свети- тељ је поштован у обема српским нововековним династијама, а на дан Св. Андреје Првозваног Карађорђевој војска ослободила је београдску варош 1806. године. Пуковске заставе су унифициране, а разликују се само по називу пука коме су додељене, извезеном на ленти (траци). Српској војсци заставе под којима је извојевала слободу у оба балканска рата и у Првом светском рату уручили су 1911. године на свечаности на Бањици краљ Петар I Карађорђевић и министар војни ђенерал Степа Степановић. Није познато да је непријатељ запленио ниједну пуковску заставу. Готово све заставе добиле су бројна колективна одликовања за заслуге јединице у рату. Пуковима Војске Краљевине Југославије нове заставе свечано је уручио краљ Александар I Карађорђевић тек 6. сеп- тембра 1930. године.

Током Првог светског рата добровољачки покрет, углавном међу српским исељеницима у САД, распламсао се захваљујући организа- цијама самих исељеника, а подстрекиван је активношћу српске владе и Југословенског одбора. Реч је о добротворним и потпорним друштвима, као и савезу тих друштава. Исељеници су се у великом броју окупљали и у соколским друштвима. Прва соколска друштва основана су у тен- зичној атмосфери анексије Босне и Херцеговине, маја 1909. године, у граду Синсинатију (Охајо). Заставе под којима су добровољци, углавном српски исељеници у Америци, одлазили на ратиште нису представљале праве, стандардизоване и типизирани војничке барјаци, већ су колористички и иконографски биле веома шаренолике и упечатљиве и носиле

су инсигније појединих друштава. Изузетан публицитет дат је добровољачкој групи „Видовдански борци“, која је са 1.100 бора- ца била најмногљуднија група прикупљена међу српским исељеницима у САД под јед- ним именом.

Очигледно је да су добровољачке заставе препуне симболичке иконографије која има за циљ евокацију мотива из српске средњо- вековне прошлости, чиме се подизала борбе- на готовост људства које се борило под тим барјацима, те се снажио њихов ратнички мо- рал. Милан Прибићевић, који је у Америци радио на прикупљању добровољаца за Солунски фронт, извештавао је Врховну команду да је највећи број људи одлазио у добровољце око Видовдана. Често је вршено и освећење њихових барјака.

Изложба „Војне заставе Срба од Првог српског устанка до краја Првог светског рата“ за посетиоце ће у Галерији Војног му- зеја у Београду бити отворена до 20. јуна. ▀

МЕСТО ГДЕ СЕ ЧУВА НАЦИОНАЛНО БЛАГО

Отварајући изложбу, помоћник министра одбране за људске ресурсе Сениша Радовић истакао је да је Војни музеј, након Народног музеја, место где се чува највеће национално благо.

– Данас, само два дана пред обележавање највећег војног празника имамо прилику да присуствујемо изложби „Војне заставе код Срба од Првог српског устанка до краја Првог светског рата“ из збирке Војног музеја. У тој збирци се чува око 170 војних заставе, венаца, врпци и свега онога што обележава нашу заставу. Застава је симбол припадности, части и борбеног јединства једини- це и војске. Носилац је колективног одликовања за заслуге целокупне јединице у рату и у миру. Освојити заставу у борби од непријатеља била је и остала част појединца и јединице, а српски војник је на бојном пољу увек био спреман да положи жи- вот, али не и заставу – рекао је помоћник министра одбране Радовић.

Поводом Дана Војске Србије вршилац дужности директора Јавног предузећа „Пошта Србије“ Зоран Ђорђевић уручио је уметничко дело „Прелазак српске војске преко Албаније“ аутора Милоша Голубовића као поклон Војном музеју од Јавног предузећа „Пошта Србије“.

Гарда Војске Србије

ЈЕДИНИЦА СА НАЈДУЖОМ ТРАДИЦИЈОМ

Историја Гарде, која је уско везана за политичку и војну историју Србије и Југославије, сведочи о храбрости, пожртвованости и оданости њених припадника. Гарда Војске Србије наставља ове светле традиције и морални лик гардисте и данас држи на истинској висини.

Пише пуковник др Слободан ЂУКИЋ

Другог српског устанка па до 1825. године у Србији није постојала редовна војска. Једина стална оружана снага били су пандури кнеза Милоша Обреновића, којих није било много. Ђакова буна подстакла је кнеза да ради сопствене сигурности оснује прве јединице стајаће војске, па је 1825. у Србији из одабраних кућа

регрутовано 1.147 „здравих и гледних младића”. То су били први представници регуларне војске Србије. Они су прво називани „уписни пандури”, а затим „солдати”, а остали су у војној служби пуних десет година. Кнез Милош наставио је са уређењем стајаће војске, иако на то није имао право.

ГАРДА КНЕЗА МИЛОША

Немири који су потресали Турско царство и брига за сопствену безбедност утицали су на кнеза да 1830. године, у два наврата, регру-

тује младиће за стајаћу војску. Прва група регрутованих момака (73), која се на Ђурђевдан 1830. прикупила у Пожаревцу, образовала је Прву пешачку гарду, а друга група (76), која се на Митровдан окупила у Крагујевцу, Другу пешачку гарду. Пешачка гарда служила је као кнежева телесна стража и бринула о безбедности његове породице и двора у Пожаревцу, Крагујевцу и Београду. Свим војним јединицама управљао је Тома Вучић Перишић, који се потписивао као „главни سردар војени и шеф књажеске гарде”. Султан је хаџишерифом из 1830. дао кнезу Милошу право да у својој служби држи „нужно число војника”, а он је већ 1832. основао Коњичку гарду, иначе претходницу новог рода војске – коњице. После повратка из Русије прве групе српских младића – војних питомаца, 1836. године, основан је још један ескадрон коњице. Тада су формирана и два одељења артиљерије, са по једном топовском батеријом у Крагујевцу и Пожаревцу. Регуларна војска је у пролеће 1831. добила и војну музику – „Књажеско-сербску банду”, са капелником

Команданти батаљона и командири ескадрона у спомен примања застави на Цвети 1886. године, Војни музеј

Јосипом Шлезингером на челу. Посебно одељење Коњичке гарде, које је служило кнезу као његова свита, основано је 1837. године. Указом кнеза Милоша од 12. маја 1838. гардистима је први пут додељена застава и тај датум био је уписан на гардијску заставу као дан установљења Књажевске гарде и обележаван је као Дан гарде у Кнежевини и Краљевини Србији.

Устав из 1838. године ограничио је кнежеву власт и донео велике промене у организацији државне управе. Да би осујетио спровођење Турског устава, кнез Милош је подстакао побуну војника, која је избила 11. маја 1839. у Крагујевцу, Ђуприји и Крушевцу. Војници су из Крагујевца, са четири топа, кренули ка Београду, где се тада налазио кнез Милош. Они су 16. маја на Трешњи заустављени и после преговора са Томом Вучићем Перишићем, разоружани. Пре него што је абдицирао 1. јуна 1839. године, кнез Милош потписао је први закон о војсци – *Устроеније гарнизоне војске*, којим је војска кнеза Милоша распуштена, а са њом и Кнежева гарда.

КОЊИЧКИ ЕСКАДРОН КНЕЗА АЛЕКСАНДРА

Милоша Обреновића на престолу је заменио старији син Милан, који је убрзо умро, а затим је власт преузео Милошев млађи син Михаило Обреновић. Кнез Михаило је имао свој конак близу Саборне цркве, који је 1830. године кнез Милош подигао за кнегињу Љубицу и кнежевиће Милана и Михаила. За време кратке прве владавине кнеза Михаила донет је закон о Гарнизону војсци 1841. године, којим је поново заведена стајаћа војска у Србији. Међутим, противници династије Обреновић, познати као Уставобранитељи, организовали су побуну (Вучићева буна) и присилили Михаила Обреновића да напусти Србију. Уставобранитељи су на српски кнежевски престо 1842. године довели Карађорђевог сина Александра Карађорђевића. До избора за кнеза Александар је

становео у приватној кући у близини Лутеранске цркве. Сталног кнежевског двора у Београду тада није било. Да би нови кнез имао двор какав додикује владару једне државе, Влада је у ту сврху откупила кућу Стојана Симића, у коју се кнез Александар уселио 1843. године. У Београдском конаку нешто касније подигнут је и Мали конак, у коме је под кнезом Александром било Кнежевско претставништво и Попечитељство иностраних дела. За време владавине кнеза Александра донет је нови закон о Гарнизону војсци 1845. године, којим је она повећана на два батаљона. Гарда као посебна јединица није постојала, а послове обезбеђења Београдског конака и самог владара обављао је коњички ескадрон. Сваког лета, најмање по шест недеља, кнез је проводио у Брестовачкој бањи. Из престонице ка бањи, обично је путовао на Горњак, кроз Хомоље, на Жагубицу, па преко Црног врха ка Брестовцу. Прозлазећи кроз та места са својом великом пратњом, 100–200 катана (коњаника), привлачио је велику пажњу. На дан Св. Андреје Првозваног 30. новембра 1858. у Београду се састала Народна скупштина, која је збацила са власти кнеза Александра и поново позвала Милоша Обреновића да дође на кнежевски престо.

ГАРДА КНЕЗА МИХАИЛА

Кнез Милош је са сином Михаилом стигао у Београд 25. јану-

ара 1859. и сместио се у свом дворцу у Топчидеру. Стари кнез се бринуо за безбедност династије, па је убрзо позвао ађутанта, поручника Јована Варјачића и нареди му да оде у коњичку касарну, те да одабере 12 „личних” и угледних момака за његову телесну Гарду. Поручник Варјачић је одмах извршио добијену заповест и постао први командант Кнежеве гарде. После очеве смрти, 14. септембра 1860, кнез Михаило је по други пут ступио на српски престо. Михаило се за стално уселио у Београдски конак, у оквиру кога је 1860. године сазидана кућа у којој је на горњем спрату било смештено Министарство иностраних дела, са великом двораном за министарске седнице, а на доњем спрату Министарство унутрашњих дела. Годинама је у тој знаменитој кући вођена спољашња и унутрашња политика Србије. Кнежева гарда бринула је о безбедности владара и учествовала у државним и војним свечаностима. Поводом педесетогодишњице Таковског устанка, на Духове 23. маја 1865, у Топчидеру је приређена велика свечаност. После благодарења у цркви, у пратњи Гарде, кнез Михаило упутио се са својим гостима према трибини, која је била подигнута на пољани десно од друма који води ка Кошутњаку. Том приликом уручио је старим ратницима и породицама погинулих и умрлих тада установљени орден – Таковски крст, саливен од првог топа кнеза Милоша. Кнез је развио

Ентеријер Старог конака,
Громанов албум

врло активну спољну политику како би Србе и остале балканске народе ослободио од турске власти. Уз помоћ великих европских сила успео је да договори повлачење турских гарнизона из Србије. Задовољан успехом, одлучио је да посети Цариград и лично благодари султану на уступљеним градовима. На путовању га је пратила свита, у којој се налазио и командант Гарде поручник Коста Јанковић. На Цвети 6. априла 1867. кнез Михаило је на Калемегдану свечано примио кључеве Београдског града. Чим је ступио на трибину, одмах је почео чин предаје града. Прочитан је царски ферман о уступању градова, прво на турском, а онда на српском језику. Потом је Али Риза-паша, окружен својим штабом, приступио кнезу и предајући му градске кључеве, честитао.

ГАРДА КРАЉА МИЛАНА

Кнез Михаило убијен је 29. маја 1868. године. Велика народна скупштина одржана у Топчидеру 20. јуна прогласила је малолетног Милана Обреновића за кнеза. Највишим кнежевим указом гардијски вод је 24. фебруара 1875. прерастао у 1. гардијски ескадрон, који је образовао засебну команду и био непосредно потчињен првом кнежевом ађутанту. Њихов главни задатак састојао се у томе да се старају о сигурности и личној безбедности владара у свакој прилици, било у двору или ван њега. Гардијски ескадрон давао је дворску стражу, која је била подељена на спољашњу и унутрашњу. Командири стража били су непосредно под првим ађутантом владара, односно под дежурним ађутантом када први ађутант није био у двору. Унутрашња дворска стража постављала је стражаре у двору, односно у згради у којој станују владар и чланови кнежевог дома.

Пошто је Кнежевина Србија 1878. године стекла пуну државну независност, дворски комплекс у Београду знатно је проширен. На месту Малог конака, од 1881. до

Официри Краљеве гарде 1887. године.
Војни музеј

1884. године, сазидао је нови двор (данас Стари двор). Када је Србија 1882. године уздигнута у ранг Краљевине 1. гардијски ескадрон преименован је у Краљеву гарду. Указом краља Милана од 3. априла 1888. за гардијску славу одређен је Свети Никола, што је била и слава Обреновића. Краљева гарда имала је значајну протоколарну улогу приликом посета страних владара Краљевини Србији. Најпре је Аустроугарски престолонаследник Рудолф у лето 1884. године посетио Србију. Затим је у августу уследила посета румунског краља Карола Београду, који је дочекан свечано и врло срдечно. Краљ Карол је кроз неколико тријумфалних капија ушао у српску престоницу. На Бањичком пољу цео гарнизон дефиловао је испред високог госта, а на гала ручку измењене су срдчане здравице. У тек отвореном новом краљевском двору организован је бал у част румунског краља. На Цвети 6. априла 1886. краљ Милан је у Горњем граду доделио нове војничке заставе: пешадијским пуковима (I–XX), Гардијском ескадрону и коњичким пуковима (Моравском, Дринском, Дунавском, Шумадијском и Тимочком).

ГАРДА КРАЉА АЛЕКСАНДРА ОБРЕНОВИЋА

Краљ Милан је 22. фебруара 1889. објавио своју абдикацију и краљевски престо предао свом сину Александру Обреновићу, који је ступио на престо у години када се навр-

шавало пет векова од Косовске битке. Због тога је одлучено да се приреди свечаност којом би се обележио велики јубилеј и обавило миропомазање краља Александра. Свечаност је отпочела у Крушевцу 15. јуна полагањем камена темељца за Споменик косовским јунацима. Архијерејска служба и миропомазање обављени су 20. јуна 1889. у манастиру Жича. Крунисање краља Александра поздрављено је 101 пуцњем из топова, постројених пред Жичом и оглашавањем црквених звона. Након крунисања уследило је честитање, а свечаност је завршена дефилеом војске.

На свој рођендан 2. августа 1893. године краљ Александар потписао је нову уредбу о формацији војске, којом је је Гардијски ескадрон претворен у Гардијски пук од два ескадрона. Краљевим указом од 2. јуна 1901. Краљева гарда формирала је нову команду, која се састојала: из штаба команде, пешадијске чете и ескадрона коњице. Пук Краљеве гарде био је под командом коњичке бригаде у погледу наставе и командовања, а под првим ађутантом краља у погледу службе. У Београду је 1898. организована прослава шездесетогодишњице Краљеве гарде, коју је 12. маја 1838. установио кнез Милош. После поздравног говора командант Краљеве гарде пуковник Александар Константиновић поделио је штампане споменице, а затим је изведен дефиле Краљеве гарде. Увече је приређена забава у Официрском дому.

Краљева гарда је 28. на 29. маја 1903. давала стражу у двору, али није успела да заустави групу официра завереника, који су насилно провалили у стари Београдски конак и убили краљевски пар. У двору су тада погинули и први ађутант генерал Лазар Петровић, дежурни ађутант потпуковник Михаило Наумовић, дежурни ордонанс официр капетан 2. класе Јован Миљковић и поднаредник Краљеве гарде Велимир Милојевић.

ГАРДА КРАЉА ПЕТРА

Завереници су позвали Петра Карађорђевића да се врати у Србију и преузме престо. Свечани чин крунисања краља Петра I Карађорђевића приређен је 7, 8. и 9. септембра 1904. у Београду. Првог дана свечаности Краљева гарда је била постројена испред Двора, сутрадан пред улазом у Саборну цркву, а трећег дана прославе на Бањици учествовала је у великој војној паради. Ступањем на дужност краља Петра настале су промене у Београдском двору и организацији Краљеве гарде. Стари конак (кућа Стојана Симића) саграђен 1843, у коме су страдали краљ Александар и краљица Драга, срушен је по налогу краља Петра. На употреби краљевског дома остао је само двор краља Милана, подигнут 1884. године. Кућа из времена кнеза Михаила саграђена 1860, у којој су била министарства иностраних и унутрашњих дела, срушена је 1911. и на њеном месту почела је градња

новог двора. Почетком 1904. године војни капелник Станислав Бинички образовао је Музика Краљеве гарде. Српска војска примила је нове пуковске заставе 1911. године. Тим поводом на Бањици је 26. јуна организована војна свечаност. У присуству свих официра и војника Београдског гарнизона краљ је поделио нове заставе: Краљевој гарди, пешадијским и коњичким пуковима и жандармерији. После пријема застава све јединице учествовале су у дефилеу. На челу свечаног поретка, парадним кораком, прошла је Гардијска чета. За све време дефилеа гардијска музика свирала је парадни марш.

ГАРДИЈСКА ЧЕТА У БАЛКАНСКИМ РАТОВИМА И ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

У балканским ратовима чета Краљеве гарде налазила се у Врању уз Врховну команду и бринула о обезбеђењу краља Петра и генерала Радомира Путника. Краљ Петар I повукао се са српског престола неколико дана пре атентата у Сарајеву 1914. године. Дужност владара препустио је млађем сину, регенту Александру Карађорђевићу. Пре него што је Аустроугарска објавила рат Србији, Влада и Народна скупштина премештене су у Ниш, а Врховна команда у Крагујевац. Уз регента Александра у Крагујевцу се налазила чета Краљеве гарде са заступником команданта, потпуковником Павлом Јуришићем на челу.

Када је у јесен 1915. године почело повлачење српске војске, двор је из Крагујевца прешао у Крушевац, у кућу Боже Јеличића. Под сталним притиском непријатеља двор се из Крушевца преселио у Рашку, а затим у Призрен. Пратећи регента Александра, Краљева гарда одступала је преко Призрена, Скадра, Љеша и Драча на Валону, одакле је превезена на Крф. Регент Александар се разболео још у Скадру. Понуду савезника да се из Скадра бродом превезе у Италију Александар није прихватио, већ је остао у Албанији, са војском. Гардисти су на га рукама носили све до Драча. По доласку у Солун двор је смештен у нови део града у кварту вила, у улици Мирзаки. Краљева гарда вршила је своју редовну, дворску службу и то не само у Солуну већ и на фронту код штабова 1. и 2. армије (на Јелаку и Драгоманцима, и Буковику), када је врховни командант боравио на тим положајима. На позив француске владе Музика Краљеве гарде отпутовала је у Француску, где је приредила неколико музичких концерата у Паризу и другим француским градовима. Указом регента Александра од 15. јула 1917. наређено је да Краљева гарда формира један пешадијски батаљон од две чете и један коњички дивизион од два ескадрона. За команданта је постављен пуковник Петар Живковић, који ће остати први човек Краљеве гарде све до 1934. године.

ГАРДА У КРАЉЕВИНИ СХС/ЈУГОСЛАВИЈИ

После пробоја Солунског фронта и капитулације Централних сила, 1. децембра 1918. створена је држава Краљевина Срба Хрвата и Словенаца (СХС). Указом регента Александра од 16. јула 1919. Краљева гарда подигнута је на ранг

Крунисање краља Петра I Карађорђевића 1904. године

бригаде са једним коњичким пуком од четири ескадрона и једним пешадијским пуком од четири батаљона. Коњички пук формиран је у Београду, као и Штаб пешадијског пука. Пешадијски батаљони били су размештени: 1. у Београду; 2. у Загребу; 3. у Љубљани; 4. у Сарајеву. Завршена је и градња новог двора у Београдском конаку, у који се краљ Александар уселио 1922. године (данас Нови двор). Подизање гардијске касарне на Дедињу започело је 1924. изградњом већег броја зграда за смештај војника и пратећих објеката. Пешадијски пук гарде разместио се током 1926. у две касарне у гардијском кругу на Дедињу. Исте године отворен је Гардијски дом у Топчидеру, који је тада имао најлепшу свечану дворану у Београду. Гардисти су наставили да дају дворску стражу око старог и новог двора у центру града, док се краљ са породицом 1929. године није преселио у новосаграђену резиденцију на Дедињу. Гардијски пешадијски пук давао је дворску стражу и у више других места широм земље, где су постојали краљевски објекти – у Милочеру, Бељу, Карађорђеву, Хан Пијеску, Сплиту, на Опленцу, Брду код Крања, Бледу и др.

Гарда је учествовала у државним и војним свечаностима, приређеним у част победа српске војске у балканским ратовима и Првом светском рату. У Скопљу је 24. октобра 1922. свечаним дефилеом обележена десетогодишњица Кумановске битке. Јединице су парадним кораком прошле испред трибине на којој се налазио краљ Александар са свитом. Прво су ишли носиоци 24 војничке заставе, затим пешачки пук Краљеве гарде, а за њима редом пешадијски, артиљеријски и коњички пукови.

На Бањичком пољу је 8. октобра 1928. организована прослава десетогодишњице пробоја Солунског фронта. Краљ Александар је у пратњи маршала Франше д'Еперea и министра војске и морнарице генерала Стевана Хаџића извршио смотру трупа, које су својим фронтом чиниле непрекидну линију од преко три километра. Затим је одржан дефиле у којем су учествовали носиоци 24 старе пуковске заставе, Краљева гарда, питомци војних школа, затим пешадијски, коњички и артиљеријски пукови. Морнарица, која је за ту прилику дошла из Боке Которске, била је на зачељу строја. Дефиле се завршио прелетом ловачке и бомбардерске авијације. После дефилеа на Бањици је организован ручак за 25.000 људи. На дан рођења принца Петра, 6. септембра 1930, на Бањичком пољу у Београду одржана је свечаност на којој су свим пуковима југословенске војске додељене нове заставе. Два дана касније старе пуковске заставе свечано су пренете у задужбину Карађорђевића на Опленцу. Краљ Александар I Карађорђевић страдао је 9. октобра 1934. године у Марсељу као жртва агентата. После његове смрти малолетном краљу

Петру II Карађорђевићу одређено је Краљевско намесништво са кнезом Павлом Карађорђевићем, Александровим братом од стрица, на челу. Кнез Павле се преселио у дворски комплекс на Дедињу и преузео све обавезе и дужности владара.

Краљевина Југославија је, након дугог премишљања Владе, 25. марта 1941. у дворцу Белведере у Бечу приступила Тројном пакту. У раним јутарњим сатима 27. марта војска је заузела све важније објекте у Београду, срушила Владу и преузела власт у земљи. Кнез Павле је ухапшен и интерниран у Африку. Краљ Петар II Карађорђевић, који је проглашен пунолетним, положио је заклетву у двору на Дедињу и ступио на престо. После ових догађаја Краљевина Југославија нашла се на удару фашистичких земаља. Немачка је 6. априла 1941. отпочела напад на Краљевину Југославију, који је довео до слома државе и поделе њене територије. Краљ Петар II Карађорђевић, са најужим делом Двора и Владе, полетевши са никшићког аеродрома 15. априла, напустио је земљу и отишао у Грчку, а одатле у Лондон. Претходно, на железничкој станици Топчидер, његови гардисти су му последњи пут одали почаст.

Краљ Петар II са гардистима 1936. година

ПРАТЕЋИ БАТАЉОН ВРХОВНОГ ШТАБА

После Априлског рата 1941. године Немци и Италијани окупирали су највећи део територије Југославије. Крајем лета 1941. године у Србији је избио устанак против Немаца. Створена су два ослободилачка покрета – равногорски, предвођен официрима југословенске војске и партизански, под руководством Комунистичке партије Југославије (КПЈ). Пошто су пропали преговори да се устаничке снаге ставе под јединствену команду, комунисти су 26. и 27. септембра у Столицама код Крупња уобличио своју организацију. Формирани су главни штабови за све југословенске покрајине, који су били потчињени Врховном штабу, са генералним секретаром КПЈ Јосипом Брозом Титом на челу. У Столицама су усвојени назив партизан, црвена звезда петокрака и поздрав „Смрт фашизму – Слобода народу”. Од почетка устанка Врховни штаб обезбеђивали су стражари, од којих је 16. децембра 1941. у Новој Вароши образован Пратећи вод, а затим у Фочи 1942. године Пратећа чета. Након похода пролетерских бригада из источне Босне у Босанску крајину у Бихаћу је 4. новембра 1942. образован Пратећи батаљон Врховног штаба. На дужност првог команданта Пратећег батаљона постављен је Момчило Мома Ђурић. Овај дан обележаван је као Дан Гардијске бригаде Југословенске народне армије (ЈНА). Убрзо након формирања Пратећи батаљон Врховног штаба нашао се на великим искушењима. Инжињеријска чета Пратећег батаљона одиграла је значајну улогу приликом рушења моста на Неретви и преласка Врховног штаба на леву обалу реке, почетком марта 1943. године. Током битке на Сутјесци јуна 1943. године Пратећи батаљон се заједно са Врховним штабом пробијао из обруча преко Маглића и Озрена. Водили су тешке борбе на Љубином гробу, те на Лучким, Врбничким и Мрчин колибама и на

путу Калиновик–Фоча. У борбама на Сутјесци 9. јуна погинули су шеф британске мисије при Врховном штабу Виљем Стјуарт и пратилац врховног команданта Ђуро Вујовић, док је Јосип Броз Тито рањен.

Партизанске јединице ослободиле су Јајце 17. августа 1943, а у ослобођени град смештени су Врховни штаб, извршни одбор АВНОЈ-а (влада), Централни комитет КПЈ, савезничке војне мисије и Официрска школа. Припадници Пратећег батаљона су 29. и 30. новембра 1943. у Јајцу обезбеђивали друго заседање АВНОЈ-а, на којем су постављени темељи друге Југославије. Међутим, боравак Пратећег батаљона у Јајцу упамћен је по једном другом, немилостиво догађају. Поводом трагичне смрти члана Врховног штаба Иве Лоле Рибара припадници Пратећег батаљона држали су почасну стражу крај његовог одра у капели гробља, а приликом испраћаја његових посмртних остатака први пут су извели почасну палбу. Пратећи батаљон био је на најтежем испиту 25. маја 1944, приликом немачког десанта на Дрвар. Ступивши у борбу против немачких падобранаца припадници Пратећег батаљона су

уз помоћ Шесте личке пролетерске дивизије „Никола Тесла” омогућили највишем војном и политичком руководству партизанског покрета да се благовремено извуче из дрварске пећине. Из Дрвара су се повукли и делови савезничких војних мисија, међу којима је био и син британског премијера, мајор Рандолф Черчил. Тога дана и сутрадан у борбама на Мандића мосту, Шобића главици и Трнинића брегу, око пећине у Дрвару и дуж обала Унца погинуло је или нестало тридесет бораца Пратећег батаљона. Врховни штаб успео је да се извуче и стигне на Купрешко поље, одакле је Јосип Броз Тито са најближим сарадницима, савезничким војним мисијама и неколико пратилаца у току ноћи између 3. и 4. јуна авионом пребачен у италијанску луку Бари, а затим на острво Вис. После одласка Врховног штаба у Бари Пратећи батаљон остао је у оквиру Прве пролетерске дивизије, као њен извиђачки батаљон. Када су почетком септембра 1944. године започеле завршне борбе за ослобођење Југославије, Пратећи батаљон добио је задатак да из рејона аеродрома Његовуђа и Брезна у Црној Гори што пре стигне у Србију. Батаљон

Гардисти на сахрани патријарха
Димитрија Павловића, 10. април 1930.

је кренуо са Дурмитора и преко Злагара, Златибора и Ариља стигао у Ваљево, где је преузео обезбеђење аеродрома код села Дивци. На овај аеродром је 16. октобра са Виса долетео део Врховног штаба, чланови АВНОЈ-а и Владе. Београд је ослобођен 20. октобра 1944, а Пратећи батаљон је сутрадан, возом, преко Младеновца, приспео на железничку станицу у Топчидеру. Део припадника Пратећег батаљона који су се налазили уз маршала Тита у Вршцу стигао је у Београд 25. октобра. Требало је да стигну раније, али је несрећа на Дунаву 23. октобра утицала на одлагање пута. Тог дана, прелазећи скелом Дунав код Панчева, страдао је члан Врховног штаба Иван Милутиновић, након што је пловило у којем се налазио наишло на мину. Том приликом погинуо је и његов пратилац Ђуро Кривокапић, последња жртва од 77 бораца колико је из редова Пратећег батаљона погинуло у Другом светском рату. Два дана након што је стигао у Београд, 27. октобра, маршал Јосип Броз Тито је на Бањици извршио смотру јединица које су учествовале у борбама за ослобођење југословенске престонице. Указом председника ФНР Југославије Јосипа Броза Тита, Пратећи батаљон Врховног штаба одликован је Орденом народног хероја. Високо одликовање, у оквиру прославе Дана борца, 4. јула 1958. маршал Тито уручио је пуковнику Милораду Мићи Јанковићу, ратном команданту Пратећег батаљона Врховног штаба.

ТИТОВА ГАРДА

Убрзо после ослобођења Београда основана је Гардијска бригада Врховног штаба под командом потпуковника Милана Жежеља, до тадашњег команданта 13. пролетерске ударне бригаде „Раде Кончар”. Иначе, Милан Жежељ је служио војни рок у Краљевини Југославији у Београду, као војник у гарди. Припадници Гардијске бригаде давали су стражарску службу у

Дочек Тита са посете Ираку, Индији и Арапској Републици, 1971.

Београду: код дворова на Дедињу, у Ужичкој улици, у Раковици и Лисичијем потоку. Први пут од оснивања припадници Гардијске бригаде приредили су почаст госту из иностранства, фелдмаршалу сер Харолду Александеру, који је од 21. до 28. фебруара 1945. боравио у Београду. Гардисти су учествовали у великој првомајској паради у Београду и у војној паради у главном граду Бугарске, приликом обележавања победе над фашизмом. Почасни батаљон Гарде био је задужен за давање почести председнику владе ФНР Југославије, а од 1953. председнику Републике Јосипу Брозу Титу приликом његових путовања у иностранство. Прва страна држава коју је Тито посетио у марту 1946. била је Пољска. Током шестодневног боравка у тој пријатељској земљи југословенску делегацију пратило је четрдесет официра и подофицира Гардијске бригаде, са пуковником Миланом Жежељом на челу.

Гардијска бригада је најпре прерасла у дивизију, а затим у марту 1948. у Команду Гарде, ранга дивизијске области. У надлежности Команде Гарде су, поред јединица, биле Команда објеката, војна добра у Хан Пијеску и Карађорђево, Морнарички одред на Брионима и Одред гардијских бродова на ушћу Саве у Дунав, Војнодисциплински суд, Војни оркестар, Дом Гарде и

Редакција листа „Гардист” (излазио од 1950. до 1962). Специјални возни парк на Дедињу и специјални воз у Раковици (Плави воз) такође су били у надлежности Команде Гарде, односно Кабинета председника Републике. Војни оркестар Гарде имао је мисију неговања слободарских и борбених традиција. На његовом репертоару били су изворна народна музика, револуционарне партизанске песме, маршеви и корачнице, композиције које су подстицале патриотски занос и борбених дух јединица и војника. После Београда Јосип Броз Тито највише времена проводио је у својој летњој резиденцији на Брионима, где је обављао све неопходне државничке послове. Том приликом пратила га је јединица Гарде, део људства из Војног оркестра Гарде, уз особље санитета, интендантуре и техничке службе.

На војном аеродрому у Земуну 1. септембра 1954. одржана је свечаност на којој су одређеним оклопним и пешадијским јединицама ЈНА и Гардијској бригади додељене заставе, које је, у присуству највиших војних руководиоца, међу којима су били генерал-пуковници Пеко Дапчевић и Иван Гошњак, уручио маршал Јосип Броз Тито. Поводом свечаног обележавања 35. годишњице оснивања Пратећег батаљона Врховних штаба, 4. новембра 1977, свим припадницима Гардијске бригаде ЈНА уручена је специјална гардијска значка.

Приликом посете високог госта из иностранства биле су предвиђене одређене војне почасте које приређују припадници Гарде: свечани дочек, свечани испраћај, почасни шпалир, почасна стража итд. Прва посета цара Хаила Селасија Југославији 1954. године остала је упамћена за гардисте по томе што је тада први пут, приликом одавања војне почасте, коришћена свечана одећа плаве боје, која је убрзо постала препознатљива за све почасне јединице Гарде. У сећању припадника Почасног батаљона Гарде остала је Прва конференција неврстаних земаља одржана у Београду од 1. до 6. септембра 1961. године, која је окупила представнике 28 земаља. Последњих година живота председник Тито је шефове страних држава најчешће примао у Белом двору, па су им ту давале и почасте. Италијански председник Сандро Пертини био је последњи гост кога је Тито примио у Белом двору 11. октобра 1979. године. Посебно место заузима сахрана Јосипа Броза Тита, 8. маја 1980, када је у Београд пристигло 208 делегација из 126 земаља света.

ГАРДИЈСКА МОТОРИЗОВАНА БРИГАДА ЈНА

После смрти Јосипа Броза Тита наступиле су промене у Гардијској бригади ЈНА, која је преименована

у Гардијску моторизовану бригаду, састава: Први и Други моторизовани батаљон, Оклопно-механизовани батаљон, Лаки артиљеријско-ракетни дивизион ПВО, Батаљон војне полиције, Позадински батаљон, Батаљон за обезбеђење и Ауто-чета. Са овом формацијом Гардијска моторизована бригада дочекала је политичку кризу и распад СФРЈ. Бригада је учествовала у борбама против хрватских паравојних снага у западном Срему 1991. године. Доласком на ратиште Гардијске моторизоване бригаде под командом пуковника Милета Мркшића, 30. септембра, почела је битка за Вуковар. У борбама се истакао 1. журишни одред Гардијске моторизоване бригаде, са мајором Боривојем Тешићем на челу. После тешких борби, 18. новембра 1991. у насељу Митница, предали су се последњи хрватски војници, чиме је битка за Вуковар била завршена. Гардијска моторизована бригада ЈНА у борбама у Вуковару имала је 56 погинулих старешина и војника. Након повратка са ратишта у касарни на Дедињу је, 7. децембра, организована свечана смотра на којој је триста гардиста одликовано, унапређено и награђено за пожртвовање и исказану храброст.

ГАРДИЈСКА БРИГАДА ВЈ

После проглашења Савезне Републике Југославије 27. априла 1992. образован је Корпус специјалних јединица, у чији састав су ушле: 1. оклопна бригада, 63. падобранска бригада, 72. специјална бригада и Гардијска моторизована бригада Војске Југославије. Као Дан Гардијске бригаде од 1994. обележава се 6. мај, у знак сећања на Ђурђевдан 1830. године, када се у Пожаревцу окупила прва група кнежевих гардиста. Крајем 1997. Гардијска бригада изашла је из састава Корпуса специјалних јединица и постала самостална. Када је 24. марта 1999. отпочела НАТО агресија на СР Југославију, Гардијска бригада нашла се на удару непријатељских крстарећих ракета и авио-бомби. Команда Гардијске бригаде погођена је 4. априла са четири пројектила и готово потпуно разрушена. У ноћи између 27. и 28. априла погођена је касарна испред Војничког клуба и касарна на Топчидеру. Том приликом погинуо је разводник Далибор Радуловић. Следеће ноћи погођене су, са по два разорна пројектила, обе касарне на Дедињу. Најтеже бомбардовање Гардијске бригаде уследило је иза поноћи 20. маја, када су касарне на Дедињу погођене са седам пројектила. Том приликом четири војника погинула су на лицу места, а тројица су преминула на ВМА од последица рањавања. Током НАТО агресије на СРЈ 1999. погинуло је осам припадника Гардијске бригаде. Поводом 170-годишњице од оснивања, 6. маја 2000, Гардијска бригада одликована је Орденом ратне заставе првог степена.

Историја Гарде, која је уско везана за политичку и војну историју Србије и Југославије, сведочи о храбрости, пожртвованости и оданости њених припадника. Гарда Војске Србије наставља ове светле традиције и морални лик гардисте и данас држи на истинској висини. ■

Припрема за почаст 1971.

Заставник прве класе у пензији Мирољуб Јанићијевић
погинуо приликом полетања параглајдингом

ТРАГЕДИЈА НА КОРИТЊАКУ

Пише др Зоран МИЛАДИНОВИЋ

”

епо је кад се окренеш иза себе, а оно пуна корпа лепих сећања”, записао је заставник прве класе у пензији Мирољуб Јанићијевић на свом фејсбук профилу дан пре него што ће погинути и објавио фотографије тренутка када му министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије уручују признање за најбољег спортисту Војске Србије у 2019. години. Тешко је из те корпе извући сада детаље и укратко описати животни пут човека који је професионалну каријеру градио и у Војсци Србије као припадник 63. падобранске бригаде, и у Ваздухопловном савезу Србије као председник комисије за падобранство, али и у бројним клубовима као падобранац, пилот параглајдера и ронилац, освајајући притом бројне титуле државног првака, медаље на престижним домаћим и међународним такмичењима, било појединачно, било у саставу падобранских репрезентација Србије и Војске Србије. Памтиће се да је иза себе оставио више од 6.500 падобранских скокова, а статистика говори да је Јанићијевић у просеку скакао падобраном или летео параглајдингом сваког дана свог живота. Више од четрдесет часова провео је у слободном паду, а у његовом сећању посебно место имао је скок из 1995, када се скакало са 9.200 метара за висински рекорд, а температура на тој висини била је минус 55 степени.

Суштина падобранства у специјалним јединицама, говорио је Мирољуб, јесте да се развије челична воља, како би се одго-

ворило ризицима, стресовима и захтевима који се постављају пред сваког специјалца. Заставник Јанићијевић је несумњиво имао ту челичну вољу, савлађивао препреке и ризике, пет пута отварао резервне падобране, повређивао се, али и бескрајно волео плаво небо, падобране, параглајдинге. Поменуће речи су заправо основе његовог живота, готово од тренутка када се родио 1970. у Крушевцу, а поготово од дана служења војног рока у 63. падобранској бригади, када је почео крупним корацима да напредује у падобранској вештини. Његови успеси низали су се као на траци, обарао је државне рекорде у свим падобранским дисциплинама, учествовао на двадесетак европских и светских првенстава, војним играма. Имао је одличне учитеље, а и сам је несебично преносио своја знања, обучавајући на стотине падобранца, параглајдериста, скијаша, верача, каратиста или ронилаца.

Заставник Јанићијевић или Цеки, како су га сви звали, није био ни близу помисли да заврши такмичарску каријеру. Тврдио је, на пример, да су његове педесете године право време за постизање најбољих резултата у скоку на циљ, јер та дисциплина захтева смиреног и искусног падобранца. Трагедија на узлетишту Коритњак изнад Нишке Бање десила се управо у току активних припрема за такмичарску сезону у параглајдингу и падобранству. Једна страна параглајдинга некако се затворила на самом узлетању, пад је, нажалост, био смртоносан, али вреди запамтити да је Јанићијевић живео пуним плућима, радећи оно што воли и што га испуњава. Из дана у дан ширио је круг својих пријатеља, који су му ових дана пожелели плаво небо и широка вечна просторства. Крај је увек и нови почетак, а Цекијевим стопама већ корача син Милош. ■

Скенирајте код и погледајте све конкурсе на сајту Министарства одбране

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЛОГИСТИКУ (Ј-4)**

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству подофицира на неодређено време, у:

Централну логистичку базу:

- руковалац, ФВЕС ПК50П, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници на служби у Војсци Србије, који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкурише;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њега не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 40 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

б) посебни услови:

- да је професионални војник на служби у Војсци Србије;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место под редним бројем 1:

- завршена средња школа у трајању од четири године, образовни профил електротехничар енергетике.

Место рада: Пожега.

НАЧИН КОНКУРСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном одговарајућем образовању;

- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби);
- сведочанства за сваки разред средње школе (оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника),

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности професионалног војника у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац КОЛП из програмског пакета КАИС.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом доставити на адресу: **Војна пошта 2077, Николе Луњевице 88, 32300 Горњи Милановац, са назнаком „за интерни конкурс“**.

Лична достава пријаве може се извршити у деловодству **Војне поште 2077 Горњи Милановац, Николе Луњевице 88, 32300 Горњи Милановац,**

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуњу формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- просек оцена за сваки разред средње школе – до 50 бодова (производ просека оцена и броја 10);
- провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
- разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за

пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидат који су се пријавили за попуњу формацијског места. Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије. Конкурсна документација неће се враћати кандидатима. Све информације у вези с конкурсом могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефон локал 49-702 или 49-606.

**Универзитет одбране у Београду
Војна академија**

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор лица у звање наставника у образовно-научном пољу техничко-технолошких наука:

- избор једног лица у звање ванредни професор за научну област Технолошко инжењерство, ужа научна област Материјали и заштита;
- избор једног лица у звање ванредни професор за научну област Хемија, ужа научна област Хемија;
- избор једног лица у звање доцент за научну област Технолошко инжењерство, ужа научна област Материјали и заштита.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
- да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи и
- да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да испуњава услове за избор у звање доцента/ванредног професора из члана 17. и члана 18. Правилника о начину, поступку и ближим условима стицања звања наставника („Службени војни лист”, број 40/2021);
- кандидати који се први пут бирају у звање доцент морају имати позитивно оцењено приступно предавање из уже научне области за коју се бирају. Трајање приступног предавања не може бити краће од 30 минута, нити дуже од једног школског часа (45 минута). Тему приступног предавања бира кандидат.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

- документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (Одлука Сената 10/121 од 21. јуна 2022. године);

- попуњен одговарајући образац. Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD или USB);
- уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
- сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Војне академије, осим за лица постављена на формацијско место наставника у Војној академији.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Војне академије: Вељка Лукића-Курјака 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, научну област, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату. Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидати који буду изабрани у звање наставника неће бити постављени на формацијска места наставника у Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијских места на којима су већ постављени, а у складу са чланом 88. Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018 – др. закон, 67/2019 и 6/2020 – др. закон, 11/2021-аутентично тумачење, 67/2021-др закон).

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у својству цивилних лица на служби у Војсци Србије у радни однос на неодређено време ради потуне радних места

У Управи за телекомуникације и информатику (Ј-6) Генералштаба Војске Србије

Формацијска места која се попуњавају:

- начелник – виши криптолог, СЗС (ДАС, 480 ЕСПБ) – 1 извршилац;
- виши криптолог, СЗС (МАС, 300 ЕСПБ) – 1 извршилац;
- криптолог, СЗС (ОАС, 240 ЕСПБ) – 2 извршиоца и
- криптолог, СЗС (ОАС, 240 ЕСПБ) – 1 извршилац.

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су кандидати пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и

да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;

- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ

Радно место на редном броју 1:

- завршене студије 3. степена: математички факултет у трајању од три године математичких или рачунарских наука (минимум 480 ЕСПБ бодова) и пет година радног искуства на пословима криптографске безбедности.

Радно место на редном броју 2:

- завршене студије 2. степена: математички факултет у трајању од пет година математичких или рачунарских наука (минимум 300 ЕСПБ бодова).

Радно место на редном броју 3:

- завршене студије 2. степена: математички факултет или основне академске студије у трајању од четири године математичких или рачунарских наука (минимум 240 ЕСПБ бодова).

Радно место на редном броју 4:

- завршене студије 2. степена: електротехнички факултет или основне академске студије у трајању од четири године електротехничког и рачунарског инжењерства или рачунарских наука (минимум 240 ЕСПБ бодова).

I. ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, брј 13/19, 20/20 и 2/22).

За сва радна места биће спроведене следеће активности и селекције: просек оцена са нивоа школовања предвиђеног за формацијско место које се попуњава (30% од укупног броја бодова), провера знања и способности (30% од укупног броја бодова), психолошка процена кандидата (30% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (10% од укупног броја бодова), медицинско-здравствена процена и безбедносна провера.

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на формацијским местима за која конкуришу биће позвани да приступе провери знања и способности. Наведена провера спроводи се тако што кандидат на тесту знања одговара на питања бирањем једног тачног одговора или више тачних одговора. Провера знања и способности вреднује се тако што се одређује проценат тачних одговора. Кандидати са више од 50% тачних одговора могу да учествују у даљем току изборног поступка. О датуму, времену и месту обављања провере знања и способности кандидата ће бити благовремено обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или на и-мејл адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на провери знања и способности губе право на даље учешће у изборном поступку.

Кандидати који задовоље на провери знања и способности биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова. О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или на и-мејл адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Са кандидатима који задовоље процену психолошких капацитета биће организован разговор. О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави

или телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама.

За кандидате који уђу у ужи избор, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Кандидати који се не одазову позиву у било којој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Кандидати који уђу у најужи избор пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности за рад на формацијском месту на које су конкурисали.

II. МЕСТО РАДА:

Београд.

III. РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИЈАВЕ НА ЈАВНИ КОНКУРС

Рок за подношење пријаве на јавни конкурс је 30 (тридесет) дана и почиње да тече од наредног дана од када је јавни конкурс оглашен у магазину „Одбрана”.

IV. ЛИЦЕ КОЈЕ ЈЕ ЗАДУЖЕНО ЗА ДАВАЊЕ ОБАВЕШТЕЊА О ЈАВНОМ КОНКУРСУ

Игор Недић, потпуковник, телефон: 011/3401-204 или 011/3401-017.

V. АДРЕСА НА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ ПРИЈАВА ЗА ЈАВНИ КОНКУРС

Поштом на адресу **ВП 2237 Београд, Војводе Степе број 445, 11000 Београд**, са назнаком „за јавни конкурс”. Лична достава пријава може се извршити на деловодство **ВП 2237 Београд, Војводе Степе број 445, Београд**.

VI. ДОКАЗИ КОЈИ СЕ ПРИЛАЖУ УЗ ПРИЈАВУ НА ЈАВНИ КОНКУРС

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, и-мејл адреса, редни број формацијског места на које се конкурише, кандидати поред кратке биографије, прилажу и следеће:

1. за сва формацијска места:

- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старији од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа (само за лица која су била запослена у државној служби);

2. за формацијско место на редном броју 1:

- оригинал или оверена фотокопија дипломе о завршеним докторским академским студијама у трајању од три године математичких или рачунарских наука (минимум 480 ЕСПБ бодова).

3. за формацијско место на редном броју 2:

- оригинал или оверена фотокопија дипломе о завршеним мастер академским студијама у трајању од пет година математичких или рачунарских наука (минимум 300 ЕСПБ бодова);

4. за формацијско место на редном броју 3:

- оригинал или оверена фотокопија дипломе о завршеним математичком факултету или основним академским студијама у трајању од четири године математичких или рачунарских наука (минимум 240 ЕСПБ бодова);

5. за формацијско место на редном броју 4:

- оригинал или оверена фотокопија дипломе о завршеном електротехничком факултету или основним академским студијама у трајању од 4 године електротехничког и рачунарског инжењерства или рачунарских наука (минимум 240 ЕСПБ бодова).

Сви докази се прилажу у оригиналу или у фотокопији коју је оверио јавни бележник. Изузетно у градовима и општинама у којима нису именовани јавни бележници докази могу бити оверени у основним судовима, судским јединицама, пријемним канцеларијама основних судова, односно општинским управама као поверени посао.

НАПОМЕНА:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника, биће одбачене решењем.

Сагласно одредби члана 125. Закона о Војсци Србије при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије, додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник, односно члан породице професионалног војног лица. Након реализације свих активности у селекцији, а пре формирања листе за избор, кандидати који испуњавају услове члана 125. Закона о Војсци Србије укупно остварен број бодова увећава се за 5%.

Пробни рад обавезан је за све оне кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје шест месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду због отказа.

Јавни конкурс спроводи Конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/2016 и 95/18 – аутентично тумачење) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведену изјаву могуће је преузети на веб-страници Министарства одбране Републике Србије www.mod.gov.rs. Потписану изјаву неопходно је доставити уз молбу уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Кандидати који конкуришу на више формацијских места подносе појединачне пријаве за свако радно место на које конкуришу, у којима наводе уз коју од пријава су приложили тражене доказе.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране и Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс,

уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у организационој јединици у којој ради, или решење да је нераспоредио.

Овај оглас објављује се на веб-страници Министарства одбране Републике Србије и у магазину „Одбрана”.

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ВОЈНО ЗДРАВСТВО**

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

**за пријем у професионалну војну службу у својству
подофицира на неодређено време**

у Војну болницу Нови Сад Управе за војно здравство Министарства одбране Републике Србије

Радно место које се попуњава:

1. командир – референт саобраћајне службе, ФВЕС ПЧООТ, ФЧ старији водник прве класе, ПГ 18, један извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници за послени у Министарству одбране и Војсци Србије.

Општи услови:

- да су кандидати држављани Републике Србије;
- да су запослени у Војсци Србије у својству професионалног војника;
- да су у служби у својству професионалног војника провели најмање три године;
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 40 година;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу на неодређено време односно пријем на радно место на које конкуришу;
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да има завршену средњу школу у трајању од четири године – образовни профил техничар друског саобраћаја;
- да има позитивну препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, или старешине њему равном или вишег положаја;
- да поседује возачке дозволе „Ц” категорије.

I Изборни поступак

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о утврђивању мера за спровођење стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији у Министарству одбране и Војсци Србије („Службени војни лист”, бр. 10/12, 6/14, 23/15, 30/17, 26/18, 19/19, 30/19, 17/20, 20/20, 5/21 – др. пропис и 38/21), а који обухватају просек оцена са последњег нивоа школовања (40% од укупног броја бодова), психолошку процену кандидата (30% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (30% од укупног броја бодова).

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који

испуњавају све услове за запослење на формацијском месту за које конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена спроводи се у складу са Стручним упутством за психолошку селекцију у Министарству одбране и Војсци Србије.

О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или путем и-мејла на и-мејл адреси наведеној у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Са кандидатима који задовоље процену психолошких капацитета биће обављен разговор.

О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или путем и-мејла на и-мејл адреси наведеној у пријави.

Кандидат који са најбољим резултатом испуни критеријуме за избор биће упућен на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу. Такође, за изабраног кандидата са најбољим резултатом, уз његову писану сагласност, биће извршена безбедносна процена у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција.

Уколико се кандидати не одазову у било којој фази изборног поступка, губе право на даље учешће у изборном поступку.

II Место рада: Нови Сад

III Рок за подношење пријаве на интерни конкурс је осам дана и почиње да тече од наредног дана од дана оглашавања у магазину „Одбрана”.

IV Лице задужено за давање обавештења о интерном конкурс: потпуковник Владимир Шмања, телефон 021/4835-591 или 511-591.

V Адреса на коју се подноси пријава за интерни конкурс:

Поштом на адресу Војна болница Нови Сад, Трг владике Николаја 5, Петроварадин – Нови Сад, са назнаком „за интерни конкурс”. Лична достава може се извршити на деловодству Управе Војне болнице Нови Сад на наведеној адреси (зграда број 34, приземље, канцеларија број 7, радним даном у времену од 8.00 до 15.00 часова).

VI Докази који се прилажу на наведени конкурс:

- Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, лична интернет адреса, кандидати поред кратке биографије прилажу и следеће:
- оригинал или оверена копија дипломе којом се потврђује захтевана стручна спрема;
- оригинал или оверена копија сведочанстава за завршен сваки разред средње школе;
- оверена копија или оверена читана возачка дозвола;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац – не старији од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци;
- позитивну препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона или старешине њему равном или вишег положаја, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- картон основних личних података (КОЛП).

Сви докази се прилажу у оригиналу или у копији која је оверена код јавног бележника. Изузетно, у градовима и општинама у којима нису именовани јавни бележници, докази могу бити оверени у судовима и општинским управама.

НАПОМЕНЕ:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или овереној копији код јавног бележника или у суду, општини, биће одбачене закључком. Интерни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране. Овај оглас објављује се на веб-страници Министарства одбране Републике Србије и у магазину „Одбрана“.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ САРАДНИКА

И Расписује се конкурс за избор у звање сарадника:

1. два сарадника за ужу научну област трансфузиологија у звање асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За избор у звање асистента:

1. да је кандидат завршио одговарајућу здравствену специјализацију;
2. да је кандидат уписао докторске академске студије или му је као магистру наука одобрена тема за израду докторске дисертације;
3. да је кандидат студије завршио са просечном оценом најмање осам (8);
4. да кандидат има најмање један рад *in extenso*, као први аутор у часопису са рецензијом;
5. да кандидат које показује смисао за наставни рад, на основу мишљења катедре.

За избор у звање сарадника у настави:

1. да је кандидат студент специјалистичких академских студија или докторских студија и које је студије завршило са укупном просечном оценом најмање осам.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса;
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација, уколико поседују исте.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање сарадника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране, Црнотравска 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање сарадника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси.

Непотпуне и неблагоприятно поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор у звање наставника у образовно-научном пољу медицинских наука и то:

1. једног наставника за ужу научну област биологија са хуманом генетиком у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
3. да је кандидат професионално војно лице/војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да испуњава услове за избор у звање доцента из члана 17. и члана 18. Правилника о начину, поступку и ближњим условима стицања звања наставника („Службени војни лист“, број 40/21);
2. кандидати који се први пут бирају у звање доцента морају имати позитивно оцењено приступно предавање из уже научне области за коју се бирају. Приступно предавање биће одржано 6. 6. 2023. године и не може бити краће од 30 минута, нити дуже од једног школског часа (45 минута). Тему приступног предавања бира кандидат, а све у складу са одредбама Правилника о приступном предавању наставника („Службени војни лист“, број 42/21)

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (одлука Сената број 10/121 од 21. јуна 2022. године), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Медицинског факултета ВМА);
2. попуњен одговарајући образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD или USB);
3. уверење надлежног органа МУП о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Медицинског факултета ВМА, осим за лица постављена на формацијско место наставника Универзитета одбране.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор/реизбор у звање наставника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране Црнотравска 17, Београд са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблагоприятно поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време у:

Управу за телекомуникације и информатику (Ј-6) ГШ ВС:

1. референт за односе са јавношћу, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања Београд;
2. референт за заштиту сервиса, ВЕС ФН304, 1 извршилац, место службовања Београд;
3. референт за оперативне послове и обуку, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања Београд;
4. референт за снабдевање и одржавање, ВЕС ФКВ14, 1 извршилац, место службовања Београд.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем;

б) посебни услови:

- да је официр на одређено време, подофицир на не-

одређено време, подофицир на одређено време, професионални војник, војни службеник и намештеник на служби у Војсци Србије и државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране;

- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место:

- **под редним бројем 1 и 3:** завршене студије у трајању од четири године у пољу друштвено-хуманистичких наука;
- **под редним бројем 2:** завршене студије у трајању од четири године у области информатике;
- **под редним бројем 4:** завршене студије у трајању од четири године у области техничких наука.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац картона основних личних података из ИСГР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати Команди бригаде везе, појединачно у затвореној конверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурирали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упуњени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуну формацијских места биће упуњени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцене и броја 5);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. основна психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коефицијента основне психолошке селекције и броја 4);
4. разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати, који са најбољим резултатом испуне мерила за избор, биће упуњени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, носе кандидати који су се пријавили за попуну формацијског места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије. Конкурсна документација се неће враћати кандидатима. Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Министарства одбране, односно Војске Србије или на телефоне 290-917 и 40-546.

- **штабни официр на дужности Г-4 у Команди сектора Исток** – 1 дужност, логистичка специјалност, чин капетан – мајор;
- **штабни официр на дужности Г-5 у Команди сектора Исток** – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- **штабни официр на дужности Г-9 у Команди сектора Исток** – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- **штабни официр на дужности С-3 у Команди шпанског батаљона** – 1 дужност, општа специјалност, чин поручник – капетан;
- **штабни официр на дужности С-4 у Команди шпанског батаљона** – 1 дужност, логистичка специјалност, чин поручник – капетан;
- **вођа елемента националне подршке уједно старији национални представник** – 1 дужност, општа специјалност, чин мајор – потпуковник;
- **официр ВБА у елементу националне подршке** – 1 дужност, безбедносна специјалност, чин капетан – потпуковник;
- **официр у елементу националне подршке** – 1 дужност, логистичка специјалност, чин поручник – мајор;
- **подофицир у елементу националне подршке** – 1 дужност, логистичка специјалност, чин старији водник – заставник прве класе;
- **подофицир у елементу националне подршке** – 1 дужност, општа специјалност, чин старији водник – заставник прве класе;
- **референт за персоналне послове у Команди пешадијске чете** – 1 дужност, општа специјалност, чин старији водник – заставник прве класе;

На основу члана 14. Правилника о критеријумима за избор и начину избора припадника Војске Србије који се припремају и обучавају за учешће у мултинационалним операцијама и начину издавања сертификата о оспособљености („Службени војни лист“, број 5/21), заинтересована лица детаљније информације о општим и посебним критеријумима за предметни процес избора могу добити у матичним јединицама.

Рок за достављање документације заинтересованих кандидата је 12. 5. 2023. године.

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЛОГИСТИКУ (Ј-4)**

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству подофицира на неодређено време у:

Централну логистичку базу:

1. техничар за ракетну технику АРЈ ПВД, ФВЕС ПК16П, 1 извршилац;
2. руковалац, ПКЗЗП, 1 извршилац;
3. командир одељења за обезбеђење, ПОООР, 1 извршилац и
4. руковалац, ЛДООП, 1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници на служби у Војсци Србије који испуњавају следеће услове:

ОБАВЕШТЕЊЕ

о покретању процеса избора кандидата за учешће у мултинационалној операцији UNIFIL у Републици Либан

Обавештавају се заинтересовани кандидати да је отпочео процес избора за:

1. мултинационалну операцију UNIFIL у Републици Либан за период ангажовања од децембра 2023. године, за дужности:

- **штабни официр на дужности Г-2 у Команди сектора Исток** – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- **штабни официр на дужности Г-3 у Команди сектора Исток** – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;

а) општи услови:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкурише;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њега не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 40 година;
- да је безбедно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем;

б) посебни услови:

- да има средње образовање у трајању од четири године;
- да је у служби у својству професионалног војника провео најмање три године;
- да у току службе није негативно оцењен и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- да има најмање чин десетара.

За формацијско место под редним бројем 1:

- средња школа у трајању од четири године машинског усмерења или образовног профила мехатроничар за ракетне системе.

За формацијско место под редним бројем 2:

- средња школа у трајању од четири године из области електротехнике.

За формацијско место под редним бројем 3:

- средња школа у трајању од четири године.

За формацијско место под редним бројем 4:

- средња школа у трајању од четири године из области пољопривреде и прераде хране, или трговине, угостиљства и туризма.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби.

Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- диплому о завршеном одговарајућем образовању (оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника);
- сведочанства за сваки разред средње школе (оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци;
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија не старија од шест месеци),
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија),
- потврду надлежног старешине о времену проведеном у професионалној војној служби, чину у ком се налази, да у току службе није негативно оцењено и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом доставити на адресу: Војна пошта 2084, Ослобођења 30, 11090 (Раковица) Београд, са назнаком „за интерни конкурс“. Лична достава пријаве може се извршити у деловодству Војне поште 2084 Београд, Ослобођења 30, 11090 (Раковица) Београд.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 30 (тридесет) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу, према распореду који ће изградити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек оцена за сваки разред средње школе – до 50 бодова (производ просека оцена и броја 10);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (1. категорија 20, 2. категорија 10, 3. категорија 0 бодова);
4. разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и вој-

ноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сносе кандидати који су се пријавили за попуну формацијског места. Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије. Конкурсна документација се неће враћати кандидатима. Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефон локал 28-491 или 28-472.

ИНФОРМАЦИЈА**о пословној сарадњи са Ауто-мото савезом Србије**

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 30. марта 2023. године, између Ауто-мото савеза Србије и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и Војсци Србије омогућен је попуст од 20% и то за следеће чланске пакете: Супер члански пакет, Премијум Србија члански пакет и Премијум Европа члански пакет.

За Супер члански пакет износ годишње чланарине са попустом је 2.400,00, за Премијум Србија члански пакет 3.200,00, а за Премијум Европа члански пакет 6.000,00 динара.

Право на учлањење у АМСС имају искључиво запослени. Сваки запослени у могућности је да достави захтев за учлањење у АМСС, са опредељеним чланским пакетом, електронским путем на и-мејл адресу: popust@amss.org.rs, на један од следећих начина:

– са службене и-мејл адресе: (име и презиме запосленог)@mod.gov.rs/@vs.rs;

– са службене и-мејл адресе организационе јединице Министарства одбране/Војске Србије у чијем саставу се налази (уз достављање војне легитимације / идентификационе картице);

– са приватне и-мејл адресе (уз достављање војне легитимације / идентификационе картице). АМСС у обавези је да запосленима који су упутили захтев, на један од начина из претходног става, достави на исти начин инструкције за „online“ учлањење са дефинисаним попустом путем „web shop АМСС“.

ИНФОРМАЦИЈА**о пословној сарадњи са трговинском радњом „Моди С“**

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 20. марта 2023. године, између трговинске радње „Моди С“ (у даљем тексту: давалац услуга) и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и Војсци Србије и чланова њихових породица, омогућен је попуст од 20% до 30% на целокупан галантеријски програм (мушке и женске торбе, ранчеве, новчанике, шапове, кишобране, чарапе), као и на опрему за мобилне телефоне (све врсте футрола, заштитна стакала, слушалице, пуњаче).

Трговинска радња налази се у Булевару војводе Мишића 14 (подземни пролаз код београдског сајма). За више информација позвати на број: 063/180-57-28, контакт особа Слађана Раденовић.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид војну легитимацију, односно идентификациону картицу.

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са „Ahilej sport team“ d.o.o.

На основу Уговора о пословној сарадњи, који је закључен 6. априла 2023. године, између „Ahilej sport team“ d.o.o. и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и Војсци Србије омогућен је попуст од 50% за коришћење услуга месечне/годишње чланарине. Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије су у обавези да приликом плаћања дају на увид војну легитимацију односно идентификациону картицу и оверену потврду о запослењу.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица из грађанства у својству цивилних лица на служби у Војсци Србије у радни однос на неодређено време ради попуње радних места

у Централној логистичкој бази Управе за логистику (Ј-4) Генералштаба Војске Србије

Радна места која се попуњавају:

1. референт за електрорадове (1 извршилац);
2. столар (1 извршилац);
3. техничар за електронска средства (1 извршилац);
4. механичар за муницију и МЕС (1 извршилац);
5. механичар за погонску опрему и инсталације (1 извршилац);
6. возач аутобуса (1 извршилац);
7. возач вучног воза (1 извршилац) и
8. руковалац парних котлова са АТК (5 извршилаца).

И општи услови:

- да су кандидати пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности,
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу.

Посебни услови:

радно место на редном броју 1:

- завршене основне академске студије у трајању од четири године из електротехничког или рачунарског инжењерства, област енергетика;

радно место на редном броју 2:

- завршена специјализација (на основу стручности средњег образовања), образовни профил столар (ВКВ).

радно место на редном броју 3:

- завршене основне академске студије у трајању од четири године из електротехничког или рачунарског инжењерства, област електроника или телекомуникације

радно место на редном броју 4:

- завршена средња школа у трајању од три године, образовни профил пиротехничар;

радно место на редном броју 5:

- завршена средња школа у трајању од три године, образовни профил механичар хидраулике и пнеуматике;

радно место на редном броју 6:

- завршена специјализација (на основу стручности средњег образовања), образовни профил возач моторних возила, возачка дозвола „D“ и „DE“ категорије (ВКВ);

радно место на редном броју 7:

- завршена средња школа у трајању од три године, образовни профил возач моторних возила, возачка дозвола „E“ категорије;

радно место на редном броју 8:

- завршена специјализација (на основу стручности средњег образовања), област термоенергетика (ВКВ).

II Изборни поступак: У изборном поступку биће примењена Одлука о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист“, број 13/19, 20/20 и 2/22). За сва радна места биће спроведене следеће активности у селекцији: увид у просек оцена са нивоа школовања предвиђеног за формацијско место које се попуњава, психолошка процена кандидата, разговор са кандидатом, медицинско-здравствена процена и безбедносна провера.

Место, дан и време када ће се спровести изборни поступак: Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на радним местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова.

О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета кандидати ће бити благовремено обавештени телефонским путем на бројеве телефона које су навели у својим пријавама или путем електронске размене на и-мејл адресе наведене у пријави. Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку. За кандидате који задовоље процену психолошких капацитета биће организован разговор. Кандидати који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити благовремено обавештени писаним путем или путем електронске размене на и-мејл адресе наведене у пријави. За кандидате који уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција. Изабрани кандидати пре пријема у радни однос доставе лекаарско уверење о општој здравственој способности за рад на формацијском месту на које су конкуришали.

Место рада: Београд.

III Рок за подношење пријаве на јавни конкурс је тридесет дана и почиње да тече наредног дана од дана када је јавни конкурс оглашен у магазину „Одбрана“.

IV Лице задужено за давање обавештења о јавном курсу: Бранко Поповић, телефон 011/3053-472.

V Адреса на коју се подноси пријава за јавни конкурс: Војна пошта 2084 Београд, Ослобођења 30, 11090 (Раковица) Београд, Лична достава пријава може се извршити у деловодству Војне поште 2084 Београд, Ослобођења 30, 11090 (Раковица) Београд.

VI Докази који се прилажу уз пријаву на јавни конкурс:

Уз пријаву у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, и-мејл адреса, редни број радног места на које се конкурише, кандидати поред кратке биографије прилажу и следеће:

за сва радна места:

- оригинал или оверена фотокопија дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање; уверење о држављанству (не старије од шест месеци); извод из матичне књиге рођених (не старије од шест месеци); уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци); уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци); уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;

за радна места за која је прописано КВ, ССС, ВКВ:

- оригинал или оверена фотокопија сведочанства за завршен сваки разред средње школе.

Сви докази прилажу се у оригиналу или у фотокопији која је оверена у општини, суду или код јавног бележника.

Напомена:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној у општини, суду или код јавног бележника, биће одбачене закључком.

Сагласно одредби члана 125. Закона о Војсци Србије при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник, односно члан породице професионалног војног лица.

Пробни рад обавезан је за све оне кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје шест месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду без отказа.

Јавни конкурс спроводи Конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то кандидат учинити сам. Наведену изјаву је могуће преузети на веб-страници Министарства одбране Републике Србије www.mod.gov.rs. Потписану изјаву неопходно је доставити уз молбу уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Кандидати који конкуришу на више формацијских места подносе појединачне пријаве за свако радно место на које конкуришу, у којима наводе уз коју од пријава су приложили тражене доказе.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране и Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс, уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у организационој јединици у којој ради или решење да је нераспоређено.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

р а с п и с у ј е

ЈАВНИ КОНКУРС

**за попуњу формацијских места у Универзитету одбране
пријемом лица
у својству војних службеника на неодређено време у**

Војну пошту 1965 Београд:

место службовања Београд
1. референт, ОАС240 – 1 извршилац;

Војну пошту 2522 Београд:

место службовања Београд
1. виши књижничар, ОСС – 1 извршилац.

Општи услови конкурса:

- да је кандидат пунолетни држављанин Републике Србије;
- да је кандидат здравствено способан за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да кандидат има одговарајућу стручну спрему за формацијско место за које конкурише;
- да кандидату раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности и да није осуђиван за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци и
- да је кандидат безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем на формацијско место на које конкурише.

Посебни услови конкурса:

- за радно место под редним бројем 1 може конкурисати лице које има завршене основне академске студије у трајању од четири године са стеченим звањем **дипломирани правник**;
- за радно место под редним бројем 2 може конкуриса-

ти лице које има завршене основне струковне студије у трајању од три године из филолошких наука области библиотекарства или информатике и положен стручни испит из библиотечно-информационе делатности, након периода од три године рада на библиотекарским пословима.

Пробни рад је обавезан за све кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу, а нису приправници. За радни однос заснован на неодређено време пробни рад траје шест месеци. Пробни рад прати непосредно претпостављени старешина, који надлежном руководиоцу даје писмено мишљење о томе да ли је лице задовољило на пробном раду. Лицу које не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без његове писане сагласности и без права на новчану накнаду због отказа. Запосленом на формацијском месту виши књижничар који у року од три године рада у библиотеци не положи стручни испит престаје радни однос у библиотеци истеком тог рока.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија коју именује министар одбране.

Начин конкурсисања за сва радна места:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе пријаву (молбу) Универзитету одбране, уз коју прилажу следећу документацију:

- CV или кратку биографију;
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- оверену фотокопију дипломе о стеченој стручној спреми (уколико кандидат у тренутку подношења документације не поседује диплому, признаће се и уверење о стеченој школској спреми, али је кандидат у обавези да на захтев конкурсне комисије до окончања поступка по овом конкурс достави оверену фотокопију дипломе о стеченој школској спреми);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа Министарства унутрашњих послова да кандидат није кривично осуђиван на казну затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос није престајао због повреде дужности из радног односа (само за лица која су била запослена у државном органу) и
- писани доказ уколико кандидати испуњавају услов из члана 125. Закона о Војсци Србије.

Напомена:

Трошкове превоза настале због доласка и учествовања на активностима у селекцији носе сами кандидати. Уверења која се прилажу уз пријаву, ако нису трајног карактера, не могу бити старија од шест месеци. Сви докази се прилажу у оригиналу или у фотокопији коју је оверило јавни бележник, основни судови, судске јединице, пријемне канцеларије основних судова, односно општинских управа као поверених посао. Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Изборни поступак:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају услове за рад на формацијском месту које се попуњава.

У изборном поступку биће реализоване активности и мерења критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, број 13/19, 20/20 и 2/22).

Критеријуми за формирање листе кандидата састојаће се

од следећих елемената активности у изборном поступку: просек оцена са нивоа школовања предвиђеног за формацијско место које се попуњава (30% од укупног броја бодова), провера знања и способности (30% од укупног броја бодова), психолошка процена кандидата (30% од укупног броја бодова), разговор са кандидатом (10% од укупног броја бодова), медицинско-здравствена процена и безбедносна провера.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник односно члан породице професионалног војног лица.

Место, дан и време спровођења активности изборног поступка

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве и потпуне, уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на формацијским местима на које конкуришу биће позвани на проверу знања и способности. Кандидати који на писаном тесту остваре више од 50% тачних одговора упућују се на психолошку процену у надлежним центрима или установама Министарства одбране. Кандидати који задовоље критеријуме психолошке процене биће позвани на разговор са конкурсном комисијом.

Након разговора, у изборном поступку за три прворангирана кандидата, по сваком радном месту, уз њихову писану сагласност биће извршена и безбедносна провера која је елиминационог карактера. Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности.

Обавештавање и позивање кандидата о свакој активности у изборном поступку вршиће конкурсна комисија писаним путем (на кућну или и-мејл адресу) и исто не може бити краће од осам дана пре реализације активности. Кандидат који се не одазове позиву или не оправда изостанак, као и кандидат који не задовољи минималне критеријуме за избор у некој активности не позива се да учествује у даљем изборном поступку.

Одлуку о пријему донеће министар одбране или лице које он овласти и о њеном садржају биће информисани сви кандидати који су учествовали у изборном поступку. Материјал за припрему за проверу знања и способности може се преузети са веб-странице Института за стратегијска истраживања.

Лица која су задужена за давање обавештења о јавном конкурс:

Марина Илић, телефон 011/2051-609 (за формацијско место на р. б. 1)
Млађан Војт, телефон 011/3603-478 (за формацијско место на р. б. 2).

Начин подношења пријава:

Пријаве на конкурс, са приложеним доказима о испуњавању услова, доставити непосредно или поштом препоручено на адресу:

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

**Велка Лукића Курјака 1, Београд,
са назнаком „за јавни конкурс у ВП _____
Београд, за редни број ____”** (обавезно навођење војне поште и редног броја радног места за које кандидат конкурише).

У пријави за конкурс обавезно се наводе основни лични подаци, адреса на коју се кандидату достављају оба-

вештења (кућна и и-мејл адреса), контакт телефон, назив радног места на које се кандидат пријављује (обавезно навести редни број радног места), досадашње радно и стручно искуство кандидата, подаци о посебним знањима и вештинама и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Рок за подношење пријава је тридесет дана од дана објављивања конкурса у магазину „Одбрана“. Конкурс ће бити објављен и на веб-сајту Министарства одбране, у неком од дневних јавних гласила које излази на читавој територији Републике Србије и доставиће се надлежној дирекцији Националне службе за запошљавање.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или у овереној фотокопији на дефинисани начин биће одбачене решењем против којег се може изјавити жалба која се задржава извршење решења.

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/2018 – аутентично тумачење) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Уколико се кандидат определи да орган прибави податке о којима се води службена евиденција, неопходно је да попуни изјаву и потписану изјаву достави уз напред наведене доказе.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из МУП-а да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране и Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс, уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у организационој јединици у којој ради или решење да је нераспоређено.

КОМАНДА ЗА ОБУКУ

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

уа пријем у професионалну војну службу у својству подофицира на неодређено време у

Банатска бригада Команде за обуку:

1. стоматолошки техничар, ФВЕС ПС70П, ФЧ старијег водника, ПГ 19, један (1) извршилац, место службовања Зрењанин.

Услови конкурса:

На конкурс могу учествовати подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране.

Општи услови:

- да су пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психифизички способни за служ-

бу у Војсци Србије;

- да имају одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкуришу;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, и да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 40 године;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем на радна места на која конкуришу и
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да су подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране;
- да у току службе нису негативно оцењени и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона њему равном или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- кандидат има завршену средњу медицинску школу, смер стоматолошки техничар.

Начин конкурсисања:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које се конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби.

Уз пријаву кандидати прилажу и следећа документа:

- оверену копију дипломе о стеченом средњем образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење потпуне безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој је се налазе на служби);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци).

Команде јединица – установа уз пријаву кандидата прибављају:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена током службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСГР;
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављају Војној пошти 3160 Зрењанин, са назнаком „за конкурсну комисију по интерном конкурс“. Лична достава пријава може се извршити деловодству ВП 3160

Зрењанин.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија која формира надлежни старешина међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на проверу физичких способности и тестирање психолошких капацитета.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени надлежну војноздравствену установу, према распореду које ће израдити и о којем ће их информисати председник конкурсне комисије. Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор. Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просечна оцена на школовању – до 50 бодова (производ коначне оцене и броја 10);
2. провера физичких способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
4. разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско – здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војнобезбедносна агенција („Службени војни лист“, број 25/2015).

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичких способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену селекцију, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе личну карту или војну легитимацију, а на проверу физичких способности и спортску опрему.

Све евентуалне трошкове путовања до касарне и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене селекције, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране сносе кандидати који су се пријавили за попуну формацијског места подофицира.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије. Конкурсна документација неће се враћати кандидатима. Све информације у вези са конкурсом могу се добити на веб-страници Министарства одбране www.mod.gov.rs, на веб-страници Војске Србије www.vs.rs или на телефон 021/4835-723, од 8.00 до 15.00 часова радним даном.

